

ALTINCI ÇAĞIRIŞ
AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
MİLLİ MƏCLİSİNİN
V SESSİYASI İCLASININ

PROTOKOLU № 45

Milli Məclisin iclas salonu.
1 fevral 2021-ci il.

İclasa Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin
Sədri Sahibə Qafarova sədrlik etmişdir.

İclasda Milli Məclisin 115 deputatı iştirak etmişdir.

Qeydiyyat	(saat 11.12 dəq.)
İştirak edir	108
Yətərsay	83

İclasa dəvət olunmuşdur:

Humay Əfəndiyeva, Azərbaycan Respublikası Konstitusiyaya Məhkəməsinin hakimi vəzifəsinə namizəd.

İclasın gündəliyinə aşağıdakı məsələlər daxil idi:

1. Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin 2021-ci il yaz sessiyasının qanunvericilik işləri planı haqqında.
2. Azərbaycan Respublikası Milli Məclisi İntizam komissiyasının yenidən təşkil edilməsi haqqında.
3. Azərbaycan Respublikası Milli Məclisi Hesablayıcı komissiyasının yenidən təşkil edilməsi haqqında.

4. Humay Əfəndiyevanın Azərbaycan Respublikası Konstitusiyaya Məhkəməsinin hakimi təyin edilməsi haqqında.

5. “Azərbaycan Respublikası ilə Türkiyə Respublikası arasında media sahəsində strateji əməkdaşlıq haqqında” Anlaşma Memorandumunun təsdiq edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında.

6. “Azərbaycan Respublikası Hökuməti ilə Türkiyə Respublikası Hökuməti arasında qarşılıqlı olaraq vizadan azad etmə haqqında 25 fevral 2020-ci il tarixində Bakı şəhərində imzalanmış Sazişə dəyişikliklər edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Hökuməti ilə Türkiyə Respublikası Hökuməti arasında 1 sayılı Protokol”un təsdiq edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında.

7. “Azərbaycan Respublikasının Şəhərsalma və Tikinti Məcəlləsinin təsdiq edilməsi, qüvvəyə minməsi və bununla bağlı hüquqi tənzimləmə haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında.

8. “Məşğulluq haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında.

9. “Normativ hüquqi aktlar haqqında” Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyaya Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyaya qanununun layihəsi haqqında (birinci oxunuş).

10. “Hərbi vəzifə və hərbi xidmət haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (birinci oxunuş).

11. Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsində

dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi barədə (birinci oxunuş).

12. Azərbaycan Respublikasının 2005-ci il 28 iyun tarixli 960-IIQ nömrəli Qanunu ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan Respublikasının ərazisində dövriyyəsi qadağan edilmiş, məhdudlaşdırılmış və nəzarət edilən narkotik vasitələrin, psixotrop maddələrin, habelə Azərbaycan Respublikasının ərazisində idxalına, ixracına, tranzit nəql edilməsinə və istehsalına lisenziya tələb olunan prekursorların siyahıları”nda dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi barədə (birinci oxunuş).

13. Azərbaycan Respublikasının 2005-ci il 28 iyun tarixli 961-IIQ nömrəli Qanunu ilə təsdiq edilmiş “Şəxsin cinayət məsuliyyətinə cəlb edilməsi üçün kifayət edən narkotik vasitələrin və psixotrop maddələrin miqdarına, habelə onların külli miqdarına görə siyahıları”nda dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi barədə (birinci oxunuş).

14. “Yol hərəkəti haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (birinci oxunuş).

15. Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi barədə (birinci oxunuş).

16. “Notariat haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (birinci oxunuş).

17. “Dövlət rüsumu haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (birinci oxunuş).

18. “İşsizlikdən sığorta haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azər-

baycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (birinci oxunuş).

19. “Müəlliflik hüququ və əlaqəli hüquqlar haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (birinci oxunuş).

Qeyd. 2020-ci ilin mart ayında Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatı COVID-19 koronavirusunun törətdiyi yoluxucu xəstəliyi pandemiya elan etmişdir. Bu pandemiya qarşı ölkəmizdə həyata keçirilən tədbirlərlə əlaqədar Milli Məclisin 22 deputatı plenar iclas salonunun lojasında ayləşdiyinə görə əl qaldırmaqla səs vermişdir.

Aşağıdakı məsələlər müzakirə edilmişdir:

Gündəlik haqqında.

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Fazil Mustafa, Əli Məsimli, Zahid Oruc, Müşfiq Cəfərov, Siyavuş Novruzov, Aydın Mirzəzadə, Mələhət İbrahimqızı, Şahin İsmayılov, Tahir Kərimli, Elman Nəsirov, Erkin Qədirlı

Təklif: Gündəlik qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri

(saat 11.16 dəq.)

Lehinə 112

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 1

İştirak edir 113

Nəticə: Qəbul edildi

1. Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin 2021-ci il yaz sessiyasının qanunvericilik işləri planı haqqında.

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Zahid Oruc, Sabir Rüstəmxanlı, Etibar Əliyev, Fazil Mustafa, Qüdrət Həsənzadə, Əli Məsimli, Siyavuş Novruzov, Elman Nəsirov, Sabir Rüstəmxanlı, Jalə Əliyeva, Bəhruz Məhərrəmov

Təklif: Qərar qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 12.37 dəq.)

Lehinə 103

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 1

İştirak edir 104

Nəticə: Qəbul edildi

2. Azərbaycan Respublikası Milli Məclisi İntizam komissiyasının yenidən təşkil edilməsi haqqında.

Çıxış etmişdir: Sahibə Qafarova

Təklif: Qərar qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 12.38 dəq.)

Lehinə 103

Əleyhinə 1

Bitərəf 0

Səs vermədi 0

İştirak edir 104

Nəticə: Qəbul edildi

3. Azərbaycan Respublikası Milli Məclisi Hesablayıcı komissiyasının yenidən təşkil edilməsi haqqında.

Çıxış etmişdir: Sahibə Qafarova

Təklif: Qərar qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 12.39 dəq.)

Lehinə 102

Əleyhinə 1

Bitərəf 0

Səs vermədi 1

İştirak edir 104

Nəticə: Qəbul edildi

4. Humay Əfəndiyevanın Azərbaycan Respublikası Konstitusiyaya Məhkəməsinin hakimi təyin edilməsi haqqında.

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Əli Hüseynli, Razi Nurullayev, Hicran Hüseynova, Siyavuş Novruzov, Aydın Mirzəzadə

Təklif: Qərar qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 12.49 dəq.)

Lehinə 103

Əleyhinə 2

Bitərəf 1

Səs vermədi 0

İştirak edir 106

Nəticə: Qəbul edildi

5. “Azərbaycan Respublikası ilə Türkiyə Respublikası arasında media sahəsində strateji əməkdaşlıq

haqqında” Anlaşma Memorandumunun təsdiq edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında.

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Zahid Oruc, Qənirə Paşayeva, Azay Quliyev, Fəzail Ağamalı, Etibar Əliyev, Sahib Aliyev, Anar İsgəndərov, Musa Qasımlı

Təklif: Qanun qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 15.29 dəq.)
Lehinə	103
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	104
Nəticə: Qəbul edildi	

6. “Azərbaycan Respublikası Hökuməti ilə Türkiyə Respublikası Hökuməti arasında qarşılıqlı olaraq vizadan azad etmə haqqında 25 fevral 2020-ci il tarixində Bakı şəhərində imzalanmış Sazişə dəyişikliklər edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Hökuməti ilə Türkiyə Respublikası Hökuməti arasında 1 sayılı Protokol”un təsdiq edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında.

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Səməd Seyidov, Hikmət Məmmədov, Rafael Hüseynov, Sabir Rüstəmxanlı

Təklif: Qanun qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 15.50 dəq.)
Lehinə	107
Əleyhinə	0

Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	107
Nəticə: Qəbul edildi	

7. “Azərbaycan Respublikasının Şəhərsalma və Tikinti Məcəlləsinin təsdiq edilməsi, qüvvəyə minməsi və bununla bağlı hüquqi tənziqləmə haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında.

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Əli Hüseynli, Qüdrət Həsənzadə, Bəxtiyar Əliyev

Təklif: Qanun qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 16.01 dəq.)
Lehinə	105
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	106
Nəticə: Qəbul edildi	

8. “Məşğulluq haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında.

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Musa Quliyev

Təklif: Qanun qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 16.06 dəq.)
Lehinə	90

Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	90
Nəticə: Qəbul edildi	

9. “Normativ hüquqi aktlar haqqında” Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyaya Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası Konstitusiyaya qanununun layihəsi haqqında (birinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Əli Hüseynli, Tahir Kərimli, Sahibə Qafarova, Erkin Qədirli

Təklif: Layihə birinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 16.19 dəq.)
Lehinə	105
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	105
Nəticə: Qəbul edildi	

10. “Hərbi vəzifə və hərbi xidmət haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (birinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Ziyafət Əsgərov

Təklif: Layihə birinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 16.23 dəq.)
Lehinə	101

Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	101
Nəticə: Qəbul edildi	

11. Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi barədə (birinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Tahir Mirkişili, Musa Quliyev, Azər Badamov, Fazil Mustafa, Qənirə Paşayeva, Tahir Rzayev, Qüdrət Həsənquliyev, Aqil Abbas, Rəşad Mahmudov

Təklif: Layihə birinci oxunuşda qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 17.02 dəq.)
Lehinə	105
Əleyhinə	2
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	107
Nəticə: Qəbul edildi	

12. Azərbaycan Respublikasının 2005-ci il 28 iyun tarixli 960-IIQ nömrəli Qanunu ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan Respublikasının ərazisində dövriyyəsi qadağan edilmiş, məhdudlaşdırılmış və nəzarət edilən narkotik vasitələrin, psixotrop maddələrin, habelə Azərbaycan Respublikasının ərazisində idxalına, ixracına, tranzit nəql edilməsinə və istehsalına lisenziya tələb olunan prekursorların siyahıları”nda dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanu-

nunun layihəsi barədə (birinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Əminə Ağazadə

Təklif: Layihə birinci oxunuşda qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 17.09 dəq.)
Lehinə	104
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	104
Nəticə: Qəbul edildi	

13. Azərbaycan Respublikasının 2005-ci il 28 iyun tarixli 961-IIQ nömrəli Qanunu ilə təsdiq edilmiş “Şəxsin cinayət məsuliyyətinə cəlb edilməsi üçün kifayət edən narkotik vasitələrin və psixotrop maddələrin miqdarına, habelə onların külli miqdarına görə siyahıları”nda dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi barədə (birinci oxunuş).

Çıxış etmişdir: Sahibə Qafarova

Təklif: Layihə birinci oxunuşda qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 17.09 dəq.)
Lehinə	100
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	101
Nəticə: Qəbul edildi	

14. “Yol hərəkəti haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (birinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Kamal Cəfərov, Etibar Əliyev, Rüfət Quliyev, Qüdrət Həsənquliyev, Siyavuş Novruzov

Təklif: Layihə birinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 17.30 dəq.)

Lehinə 103

Əleyhinə 0

Bitərəf 1

Səs vermədi 0

İştirak edir 104

Nəticə: Qəbul edildi

15. Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətlər Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi barədə (birinci oxunuş).

Çıxış etmişdir: Sahibə Qafarova

Təklif: Layihə birinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 17.30 dəq.)

Lehinə 101

Əleyhinə 1

Bitərəf 0

Səs vermədi 1

İştirak edir 103

Nəticə: Qəbul edildi

16. “Notariat haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (birinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Nurlan Həsənov

Təklif: Layihə birinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvərmənin nəticələri (saat 17.32 dəq.)

Lehinə 102

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 0

İştirak edir 102

Nəticə: Qəbul edildi

17. “Dövlət rüsumu haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (birinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Əli Məsimli

Təklif: Layihə birinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvərmənin nəticələri (saat 17.35 dəq.)

Lehinə 104

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 0

İştirak edir 104

Nəticə: Qəbul edildi

18. “İşsizlikdən sığorta haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə

Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (birinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Mahir Abbaszadə

Təklif: Layihə birinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 17.37 dəq.)

Lehinə 99

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 1

İştirak edir 100

Nəticə: Qəbul edildi

19. “Müəlliflik hüququ və əlaqəli hüquqlar haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (birinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Qənirə Paşayeva, Sabir Rüstəmxanlı, Hicran Hüseynova

Təklif: Layihə birinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 17.46 dəq.)

Lehinə 101

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 1

İştirak edir 102

Nəticə: Qəbul edildi

**Azərbaycan Respublikası
Milli Məclisinin Sədri**

Sahibə Qafarova

MİLLİ MƏCLİSİN İCLASI

1 fevral 2021-ci il. Saat 11.

*Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin Sədri
Sahibə Qafarova sədrlik edir*

Sədrlik edən. Xoş gördük, hörmətli deputatlar, hörmətli media nümayəndələri. Milli Məclisin 2021-ci il yaz sessiyasını açıq elan edirəm.

(Azərbaycan Respublikasının Dövlət himni səslənir.)

Hörmətli deputatlar, yaz sessiyasının başlanması münasibəti ilə mən sizin hamınızı təbrik edirəm və sessiya dövründə fəaliyyətimizin səmərəli olmasını arzulayıram.

(Alqışlar.)

İndi isə, hörmətli deputatlar, xahiş edirəm, qeydiyyatdan keçək.

Qeydiyyat

(saat 11.12 dəq.)

İştirak edir

87

Yətərsay

83

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov, *Milli Məclis Aparatının Milli Məclisin, komitələrin və komissiyaların işinin təşkili şöbəsi müdirinin müavini.*

Qeydiyyatdan 21 deputat keçmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun. Yetərsay var, iclasımıza başlaya bilərik.

Hörmətli deputatlar, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti möhtərəm cənab İlham Əliyevin liderliyi və müdrikliyi Azərbaycanı qələbədən-qələbəyə aparır. Məmnunluq hissi ilə qeyd edirəm ki, xalqımız 2020-ci ili uğurla başa vurmuş, 2021-ci ilə böyük ruh yüksəkliyi və ümidlərlə qədəm qoymuşdur.

Bu gün biz bir daha qürurla söyləyirik ki, Ali Baş Komandanımızın rəhbərliyi ilə şanlı ordumuz işğalçı Ermənistanın silahlı qüvvələrini darmadağın edərək dövlətimizin ərazi bütövlüyünün bərpasına nail olmuşdur. Döyüş meydanında əldə edilən böyük zəfər siyasi-diplomatik müstəvidə də təsdiq edilmiş, uzun illər ərzində ölkəmizin inkişafına mane olan Ermənistan–Azərbaycan Dağlıq Qarabağ münaqişəsi tarixdə qalmışdır.

Möhtərəm Prezidentimizin dediyi kimi, “Bu müharibə bütün dünyaya Azərbaycan xalqının nə qədər böyük xalq olduğunu göstərdi. ...Biz öz Vətənimizə, doğma Qarabağımıza qayıdırıq, Qarabağımızın tacı olan Şuşaya qayıdırıq və bu torpaqlarda əbədi yaşayacağıq!” (*Alqışlar.*)

Hörmətli deputatlar, ötən sessiyanın və ilin yekunları barəsində mən keçən ilin sonunda, dekabrda sizə məlumat vermişdim. Qeyd edim ki, Milli Məclis möhtərəm Prezidentimiz İlham Əliyevin uzaqgörən daxili və xarici siyasətini qanunvericilik səviyyəsində dəstəkləmək üçün bütün tədbirləri görmüşdür. Əminəm ki, parlament indiyədək əldə etdiyi uğurları bu sessiyada davam etdirəcək və daha da artıracaq.

Bildiyiniz kimi, yaz sessiyasının qanunvericilik işləri planı hazırlanmışdır və bu gün müzakirə ediləcək. Bu sessiyada biz digər qanun layihələri ilə yanaşı, Konstitusiyanın və qanunların tələbinə uyğun olaraq, Nazirlər Kabinetinin hesabatını dinləyəcəyik. Bundan əlavə, 2020-ci ilin dövlət büdcəsinin icrası haqqında məsələ parlamentin gündəliyinə çıxarılacaq.

Yaz sessiyasının iclaslarında Hesablama Palatasının illik fəaliyyəti haqqında hesabat, İnsan hüquqları üzrə müvəkkilin (ombudsmanın) və bələdiyyələrin fəaliyyətinə inzibati nəzarəti həyata keçirən müvafiq qurumun illik məruzələri də Milli Məclisə təqdim ediləcək.

Bir məsələni də qeyd etmək istərdim. Bu gündən Milli Məclisin saytı artıq istifadəçilərin ixtiyarına verilmişdir.

Hörmətli deputatlar, əminəm ki, Milli Məclisin yaz sessiyası yüksək səviyyədə keçəcəkdir. Sessiyada sizin hamınıza uğurlar arzulayıram.

Hörmətli həmkarlar, gündəlik sizə paylanıb. Bizim gündəlikdə 19 məsələ var. Xahiş edirəm, gündəliyin qəbul olunmasına münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 11.16 dəq.)
Lehinə	91
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	92
Nəticə: Qəbul edildi	

Şakir müəllim, siz də məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 21 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, gündəlik qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, biz gündəlik ətrafında, gündəmdə olan məsələlərlə bağlı müzakirələrə keçək. Buyurun, yazılın. Fazil Mustafa. Buyurun, Fazil müəllim.

F.Mustafa. Hörmətli xanım Sədr, hörmətli millət vəkilləri. Yeni il bizim üçün yeni sessiyanın başlanğıcı olaraq, bir qələbə ili olmaqla yanaşı, həm də bir məsuliyyət ilidir. Bu qələbəni cəmiyyətə necə təqdim etməyimiz bizim iş əmsalımızdan çox asılı olacaqdır. Azərbaycan tarixində çox böyük addımlar atdığına görə biz həm də qələbəyə layiq yaşayan bir xalq, dövlət, millət formulunu da bu il gerçəkləşdirmək məcburiyyətindəyik.

Ona görə də mən hesab edirəm, bu qədər böyük işlərdən sonra ölkədə bir sıra sahələrdə, təbii ki, haqlı və ya bəzən də məcburiyyətdən kommunal sahədə qaz, işıq və elektrikli, suyun qiyməti ilə bağlı müəyyən tənzimləmələrə ehtiyac yaranır. Amma bildiyiniz kimi, Azərbaycan xalqı bu qələbə dövründə bütövlükdə Azərbaycan iqtidarına, bilavasitə Ali Baş Komandana inandı, dəstək verdi. Hesab edirəm ki, Prezident komandası da mütləq hansısa sahədə narazılıq yaradan elementlər varsa, cəmiyyəti öncədən hazırlayaraq, ona doğru izahlar verməlidir. Məsələn, su ilə, qazla bağlı doğru izah verilməlidir. Adi, bu günlərdə baş qaldıran şəhid ailələrinin məzar məsələsi ilə bağlı doğru izah verilməlidir. Fikir verirsinizsə, bundan sui-istifadə edən qüvvələr o boyda qələbəyə kölgə salmaq üçün fürsət axtarırlar.

Mən sevindirici hal hesab edirəm ki, bu məsələ dövlət başçısına çatan kimi dərhal göstəriş verdi və o şəhidlərin qəbirlərinin yerinin dəyişdirilməsi məsələsi həll olundu. Bir məmurun özbaşnalığı, yaxud bir məmurun laqeydliyi bir çox hallarda dövlətin üzərinə töhmət gətirə bilər. Biz əgər bu töhmətin müəyyən dərəcədə siyasi etiraz for-

masına çevrilməsini istəmiriksə, hamı əlini daşın altına qoyub, ölkənin bugünkü vəziyyətində yürüdülmən siyasəti cəmiyyətə çatdırmaq üçün fədakarlıq eləməlidir. Çünki başqa bəhanələr qalmayıb. Bu qədər böyük qələbəni həzm edə bilməyən qüvvələr başqa yerdən bəndin deşilməsini gözləyirlər. Buna yol vermək olmaz.

Azərbaycan tarixində ilk dəfədir ki, aydınlığa, açıq yola, gələcəyə bu qədər ümidlə çıxır. Son vaxtlarda, xüsusi ilə də bu yolların açılması, Türkiyənin bölgəyə gəlməsi, Monitorinq mərkəzinin açılması və Rusiya ilə, İrənlə normal münasibətlər, ölkə Prezidentinin İrən şirkətlərini bu bölgədə işə dəvət etməsi, hamısı onu göstərdi ki, Azərbaycan artıq öz prinsiplərini, öz layihəsini hamıya qəbul etdirmək gücündədir və bizim bu fürsəti itirməyə qətiyyənlə haqqımız yoxdur. Diqqətinizə görə sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun. Əli Məsimli. Buyurun, Əli müəllim.

Ə.Məsimli. Çox sağ olun, hörmətli Sədr. Mən çıxışımnda şəhid ailələri ilə görüşlər zamanı irəli sürdükləri təkliflərlə bağlı bir neçə məqamı qeyd eləmək istərdim. İlk növbədə, qeyd eləmək istərdim ki, “YAŞAT” Fondunun nümayəndələri Şəkidə olan şəhid ailələrinin hamısında olmuş, informasiyanı toplamışlar. Mən onların rəhbəri ilə əlaqə saxladım və xoş haldır ki, bu, həm də parlamentlə bilavasitə icra strukturlarının əməkdaşlığı kontekstində çox vacibdir, onlar informasiyaları bizə vermək məsələsində razılığa gəldilər. Eyni zamanda, biz də yığıdığımız informasiyaları onlara verməklə informasiya mübadiləsi edək ki, informasiya tam olsun və şəhid ailələrinin qaldırdıqları bütün məsələlər orada əks olunsun. Beləliklə də, yerli strukturlara aid olan məsələlərin yerlərdə, mərkəzi strukturlara aid olanların isə mərkəzdə həll olunması

məsələsi sürətlənsin. Bu nöqteyi-nəzərdən həmin əməkdaşlıq məsələsini Milli Məclisin tribunasından qaldırmağı vacib hesab edirəm. Bu, çox vacib məsələdir.

İkinci məsələ ondan ibarətdir ki, şəhidlərin təhsil aldığı, oxuduqları məktəblərin onların adına verilməsi ilə bağlı bizə müraciətlər olur. Məktəbə ad verilməsi bir sıra meyarlarla bağlıdır. Eyni zamanda, elə kəndlər var ki, bir neçə şəhidi var, məktəb isə birdir. Burada problem yaranır. Ona görə biz təklif elədik ki, meyarlara uyğun olanlar barəsində aidiyyəti orqanlara məktublar yazaq, o problemi o cür həll edək. Kəndlərdə isə məhəllələrlə yanaşı, küçə adları da verilsin. Küçələrə adlar verilən zaman da şəhidlərin adlarının əbədiləşdirilməsinə üstünlük verilsin.

Üçüncü məqam ondan ibarətdir ki, hesab edirəm, qanunvericilikdə müəyyən dəyişiklik edilməsinə ehtiyac var. Məsələn, çoxuşaqlı ailələrdə bir nəfər şəhid olur və say azaldığına görə o ailə müəyyən müavinətləri qanunla müəyyən olunmuş qaydada almır. Hesab edirəm ki, qanunda şəhid ailələri istisna olunmaqla, yazılsın. Hər iki istiqamətdə olan müavinətlər paralel surətdə şəhid ailələrinə verilməlidir.

Bunu mən ona görə qeyd elədim ki, indi dövlət səviyyəsində olan məsələlərin hamısını dövlət həll eləyib. Elə texniki xarakterli hansısa məqamlar olar, onları aradan qaldırmaq o qədər də çətin deyil. Amma qanunvericilikdə olan məsələlərdə mütləq qanunvericiliyə baxıb onları şəhidlərin, şəhid ailələrinin xeyrinə dəyişmək ümumi işin xeyrinə olar. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun, Əli müəllim. Zahid Oruc. Buyurun, Zahid müəllim.

Z.Oruc. Hörmətli Sədr, biz zəfər salnaməmizin 83-cü gününü yaşayırıq. Zaman keçdikcə tarixi nailiyyətimizin

nə qədər əzəmətli olduğunu görürük. Lakin digər tərəfdən, qələbəmizə hücumlar da sistemli və amansız xarakter daşıyır. Hərbi meydanda bizi məğlub edə bilməyənlər ölkəmizi, o da olmayanda düşüncələrimizi 26 sentyabra qaytarmağa, ictimai-siyasi, diplomatik məkanda uğurumuzu əlimizdən almağa cəhd edirlər.

Qələbəmizin təbliği, simvollaşdırılması üçün mütləq dövlət komissiyası yaradılmalıdır? İkinci Dünya müharibəsindən sonra Stalin ideoloji işə aid olan bütün qurumlara tapşırıq verdi ki, faşizm üzərində qələbəni tərənnüm etsinlər. İndi Yazıçılar Birliyi, universitetlər, institutlarımız, mədəniyyət və incəsənət ordumuz dövlət sifarişi almadan böyük əsərlərin yaradılmasını, qələbə simfoniylərinin bəstələnməsini, tarixi romanların, povestlərin yazılmasını, əzəmətli filmlərin çəkilməsini, işğal dövründə yazılmış dərslərimizin yenilənməsini də Prezidentin tapşırığı ilə dəyişdirməyi gözləyirlərsə, onda gəlin təşəbbüs edək, xüsusi dövlət komissiyası yaradılsın.

Xatırladaq ki, Türkiyə 1453-cü ildən bu yana İstanbul fəthini coşqu ilə qeyd eləyir. Britaniyalılar 216 ildir onlara dəniz hökmranlığı gətirən Trafalqar zəfərini unutmamağa qoymurlar. Çünki müharibədə qələbə qədər milləti böyüdən, formalaşdıran və ona ruh verən ikinci hadisə yoxdur.

Bir tarixi misalı da çəkmək istəyirəm. Çar II Nikolayın dövründə rus imperiyası beynəlxalq diplomatik mövqeyinə görə güclü idi. Ordu və maliyyə imkanları da yaxşı idi. Lakin daxili ictimai-siyasi mühit acınacaqlı olduğundan imperiya dağıldı. Stalinin vaxtında isə SSRİ-nin beynəlxalq mövqeyi zəif, ordusu və maliyyəsi çox da yetərli deyildi. Lakin daxili ideoloji, siyasi birlik və xalqın səfərbərliyi sovetlərə faşizm üzərində qələbə qazanmağa imkan verdi.

Bəli, qələbə ruhunu azad olunan ərazilərimizə böyük qayıdışa, böyük quruculuq işlərinə və böyük Azərbaycan yaradılmasına yönəltməyi bacarmalıyıq. Qələbəmiz iqtisadi, sosial, mənəvi, maddi baxımdan xidməti olan hər bir insana fayda verməlidir. Onlar haqlı olaraq özlərinə diqqət və qayğı tələb edirlər. O üzdən Qaradağ rayonu ərazisində dəfn olunan şəhidlərimizin yerləri onların ailə üzvlərinin istəyinə uyğun dəyişdirildiyi kimi, qalib ordunun hərbi qulluqçularına da təhlükəli ərazilərdə düşmənlə üz-üzə xidmətlərinə görə ikiqat ödəmələr davam etdiriləcək. Buna ümidvaram. Biz onu görürük, şahidik ki, azad olunan ərazilərdə də hərbi memoriallar qurulacaq. Dünyadan nisgilli gedən çoxlu köçkünlərimiz əhd, arzu ediblər ki, onların nəşi doğma torpaqlarına köçürülsün. Bu, gerəkədən çox böyük bir hadisədir, başqa xalqların tarixində yoxdur. O üzdən millətimizin qələbəsinə edilən hücumları döyüş meydanlarındakı qəsdlərlə eyni götürməliyik və qələbəmizi qorumaalıyıq. Sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun. Yuxarı cərgədən Müşfiq Cəfərov. Buyurun.

M.Cəfərov. Hörmətli xanım Sədr, hörmətli millət vəkilləri. Düşünürəm ki, Milli Məclisin nümayəndələrinin 2020-ci ildə fəaliyyəti kifayət qədər ürəkaçan oldu. Ümumiyyətlə, VI çağırışda seçilmiş deputatlar arasında gənclər üstünlük təşkil etdi. Martın 10-da ilk iclasda cənab Prezidentin çıxışında qeyd etdiyi kimi, VI çağırışdan xalqın da, dövlətin də böyük gözləntiləri vardı. Fikrimcə, 2020-ci il ərzində hər bir millət vəkili öz fəaliyyəti ilə bu gözləntiləri doğrultdu. Ağır il oldu. Milli Məclisin ilk plenar iclasının növbəti günü Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatı tərəfindən dünyada pandemiya elan olundu. Lakin buna baxmayaraq, Milli Məclis öz fəaliyyətini

komitələrdə bir çox hallarda “Zoom” üzərindən, plenar iclaslarda isə millət vəkillərinin mütəmadi testdən keçirilərək icaslara canlı olaraq qatılması ilə təşkil etdi. Bütün bunların gözlənilmədən baş verməsinə baxmayaraq, Milli Məclisin rəhbərliyi lazımi addımları atdı və nəticə etibarlı ilə Milli Məclisin fəaliyyətini daha mütəşəkkil şəkildə qurmuş oldu. Bu gün Milli Məclisdə bir çox dəyişikliklər, yeniliklər var və biz hamımız onun şahidiyik. Mən öz müşahidələrimə əsasən deyərəm ki, Milli Məclisin fəaliyyəti əvvəlki dövrlərlə müqayisədə tam fərqli və dinamikdir.

Dünyanın pandemiya ilə mübarizə apardığı bir dövrdə Azərbaycan xalqı 30 ilə yaxın müddət işğal altında olan ərazilərini azad etmək üçün 44 günlük müharibədə son 200 ildə olmayan uğur əldə etdi. Bu zəfərin əldə olunması Ali Baş Komandanın “dəmir yumruğu”, ordumuzun şücaəti və xalqın birliyi nəticəsində mümkün oldu, düşmənin başı əzildi və bu gün fəxrlə deyə bilərik ki, biz qalib xalqın millət vəkilləriyik.

Təkcə müharibə dövründə Milli Məclisin Sədri xanım Sahibə Qafarova ATƏT-in Parlament Assambleyasının Sədri ilə telefonla danışmış, Pakistan İslam Respublikasının, Almaniyanın, Kolumbiyanın, İsrailin, Yaponiyanın, Özbəkistanın, Macarıstanın, Qətərin, Çin Xalq Respublikasının, Çexiya Respublikasının, Əlcəzair Xalq Demokratik Respublikasının səfirləri ilə görüşlər keçirmiş, demək olar ki, Azərbaycanın haqlı mövqeyini əks etdirmişdir.

Pandemiya və müharibə dövründə Milli Məclisin bütün üzvləri seçildikləri bölgələrin problemləri ilə maraqlanıb, vətəndaşlarla görüşlər keçiriblər. Pandemiya dövründə Milli Məclisin bütün deputatları seçicilərini daim diqqətdə saxladılar. Bunun əyani sübutları da mediada, sosial

şəbəkələrdə əks olundu. Aztəminatlı ailələr xüsusi ilə diqqət mərkəzində saxlandı. Müharibə vaxtı bütün Azərbaycan bir yumruq oldu. Hər kəs öz vəzifəsini layiqliyincə yerinə yetirdi. Deputatlar xarici və yerli mətbuatda daim çıxışlar etdilər, xüsusən xarici mətbuatda Gəncə və Bərdəyə terror hücumları işıqlandırıldı, haqq səsimizi dünyaya çatdırma bildik. Müharibədən sonrakı dövr fəaliyyətimiz hələ də davam edir. Hər bir millət vəkili öz ərazisində olan şəhid ailələri ilə yaxından maraqlanır, onların...

Sədrlik edən. Sağ olun. Siyavuş Novruzov. Buyurun, Siyavuş müəllim.

S.Novruzov. Təşəkkür edirəm. Hörmətli Sədr, hörmətli deputatlar. Mən də, xanım Sədr, Siz başda olmaqla bütün deputatları sessiyanın başlanması münasibəti ilə təbrik edirəm, uğurlar arzulayıram.

Qeyd etmək istərdim ki, bizim möhtəşəm qələbəmizdən sonra müharibənin ikinci mərhələsi başlayıbdır. Artıq, yəqin hamımıza bəllidir ki, erməni təxribatı işə düşübdür. Hesab edirəm, biz birincidən daha həssas, daha diqqətli olmalıyıq, hər bir məsələyə daha da dəqiq münasibət bildirməliyik ki, çaşqınlıq yaranmasın. İlk növbədə onu qeyd edə bilərəm ki, artıq məlumatınız da var, bilirsiniz, Azərbaycanın diplomatik nümayəndələrinə qarşı hücumlar başlanıbdir. Həm ASALA təşkilatı, həm də ayır-ayrı erməni qrupları tərəfindən səfirlərin, diplomatik nümayəndələrin hədələnməsi, təhdid olunması, onlara qarşı atılan addımlar var. Hesab edirəm ki, burada biz çox diqqətli olmalıyıq. Tarixi yada salmalıyıq ki, vaxtı ilə ermənilər, ASALA tərəfindən Türkiyəyə qarşı da belə addımlar atılmışdı. Türkiyə səfirlərinin xaricdə güllələnməsi, öldürülməsi məsələsi var idi. İndi artıq Azərbaycana qarşı bu proseslər həyata keçirilir.

İkinci bir məsələ təbliğat məsələsidir. Elə təbliğat materialları atırlar ortaya... Götürək bizim qaçıb xaricdə oturan sapı özümüzə olan baltalar var, erməni pulu alıb, elə dezinformasiyalar yayırlar ki, insanları çaşdırırlar. Məsələn, Türkiyənin Azərbaycana gəlməsi. Artıq bilirsiniz ki, Türkiyə qoşunları Azərbaycandadır, Monitoring Mərkəzindədir, deyirdilər, bu, siyasi məsələdir. Biz dəfələrlə qeyd etdik ki, bu, texniki məsələdir. Yer düzəlməlidir ki, bunlar gəlsin, orada monitoring aparsın. Gördünüz ki, qısa müddət ərzində nə qədər böyük şərait yaradıldı və artıq monitoring həyata keçirilir. Burada hər 3 tərəf bu monitoringdə qarşılıqlı iştirak edir.

İkinci bir məsələ, sərhədlərin dəqiqləşdirilməsi. Ermənistanla Azərbaycan arasında min kilometrədən artıq sərhəd var. Bizim ən böyük sərhədimiz ermənilərlədir. Bu min kilometr 3, 5 günə, 1 aya müəyyənləşdirmək mümkün deyil axı. Görürsünüz ki, hissə-hissə müəyyənləşdirmə prosesi gedir.

Digər məlumatlar ortaya atılır, bəziləri də istər ayrı-ayrı internet televiziyası vasitəsi ilə, istərsə də ayrı-ayrı mətbuat orqanlarında bunu şişirdib cəmiyyətə təqdim etmək istəyirlər. Mən hesab edirəm, bu məsələlərdə bizim deputatlarımız fəal olmalıdır. O cümlədən biz diaspor təşkilatlarına müraciət etməliyik ki, bizim səfirliklərin qorunmasında ciddi iştirak etsinlər. Həmçinin hansı ölkələrdə belə hallar varsa, biz dostluq qruplarına məktub göndərərək onları bu barədə məlumatlandırmalıyıq. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun. Aydın Mirzəzadə. Buyurun, Aydın müəllim.

A.Mirzəzadə. Təşəkkür edirəm. Hörmətli sədarət, hörmətli deputat həmkarlarım, hörmətli mətbuat nümayəndələri. Mən sizləri Milli Məclisin yaz sessiyasının başlan-

ması münasibəti ilə təbrik edirəm. İnanıram ki, əvvəlki sessiyada olduğu kimi, bu sessiyada da Azərbaycan parlamenti öz üzərinə düşən vəzifələri yüksək səviyyədə yerinə yetirəcək, dövlətimiz, cəmiyyət qarşısında duran problemlərin həllinə öz töhfəsini, Azərbaycanın qüdrətinin artırılması istiqamətində cənab Prezidentin apardığı siyasətə öz dəstəyini verəcək.

2021-ci il Azərbaycan üçün əlamətdar bir ildir. Mən yada salmaq istəyirəm ki, bu il Azərbaycanın dövlət müstəqilliyinin bərpa edilməsinin 30 illik yubileyidir. Bu il 30 ildən sonra birinci ildir ki, biz düşüncəmizdə və hərəkətlərimizdə artıq Dağlıq Qarabağ probleminin ağırlığını hiss etmirik. İnanmaq istəyirəm ki, bu il artıq koronavirus kimi dünya fəlakətinə Azərbaycanda son qoyulacağı bir il olacaqdır.

Böyük zəfərimizdən sonra Azərbaycan cəmiyyəti böyük bir impuls əldə etdi. Demək olar ki, hər birimiz bu gün bu impulsu hiss edirik. Ən böyük məsələ bu gün işğaldan azad olunan zonaların bərpası məsələsidir. Azərbaycan elə bir model təklif edir ki, həmin model dünya üçün nümunə olacaq. Həmin model sonradan Azərbaycanın digər bir hissəsinin yenidən qurulmasında böyük bir nümunə olacaqdır. Bütün dünya bu gün Azərbaycanı izləyir. Dünənə qədər Azərbaycanın fəaliyyətinə, uğuruna soyuq yanaşan qüvvələr, dairələr bu gün Azərbaycanı dost hesab edirlər. Hesab edirəm ki, bu da bizim qələbələrımızdən biri hesab edilə bilər.

Bu gün cəmiyyətdə əsas məsələlərdən biri Vətən müharibəsində şəhid olanların ailələrinə, yaralıları olan diqqət və qayğıdır. Hesab edirəm ki, "YAŞAT" Fondunun yaradılması, onun imkanlarının hər bir müharibə iştirakçısına yönəldilməsi ən böyük uğurlarımızdan biri hesab

edilə bilər. Bundan sonra fəaliyyətimizdə, qəbul etdiyimiz qanunlarımızda ilk növbədə bu təbəqədən olan insanların maraqları nəzərə alınmalıdır.

Qeyd edirəm ki, qarşımızda böyük məsələlər durur və yaz sessiyasının qanunvericilik planında biz bir çox aktual məsələləri müzakirə edəcəyik. Amma mən təklif edərdim ki, bir məsələ xüsusi ilə gündəliyə salınsın. Bu ondan ibarətdir ki, Azərbaycanın bəzi bölgələrində işsizlik səviyyəsi respublikanın orta statistik rəqəmlərindən yüksəkdir. Ona görə də orada işsizliyin sayının azalması üçün mütləq radikal tədbirlər görmək lazımdır. Ən radikal tədbiri onda görürəm ki, həmin bölgələrdə vergi yükü azaldılsın. Qoy, sahibkarlar orada iş görməkdə daha maraqlı olsunlar.

Sonda isə bu gün 2 deputat həmkarımızın ad günüdür. Məzahir Əfəndiyev və Zahid Oruc. Fürsətdən istifadə edib, onları da ad günü münasibəti ilə təbrik edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun. Biz hamımız təbriklərə qoşuluruq. Mələhət İbrahimqızı. Mələhət xanımdan sonra Şahin İsmayılov hazırlaşsın. Buyurun, Mələhət xanım.

M.İbrahimqızı. Çox təşəkkür edirəm, xanım Sədr. Məndən öncəki həmkarlarımızın çıxışlarına mən də qoşularaq, başda Siz olmaqla, vitse-spikerlərimizi, eləcə də bütün həmkarlarımızı, mətbuat nümayəndələrini yaz sessiyasının açılışı münasibəti ilə təbrik edirəm. Necə ki, 2020-ci ildə bütün xalqımız, eləcə də parlament böyük zəfərin qazanılmasında öz töhfəsini verdi, inşallah, bu 2021-ci il Nizami Gəncəvi ili olsa da, möhtərəm Prezidentimizin rəhbərliyi ilə Qarabağın dirçəlişində biz zəfərin işığında həyata keçirəcəyimiz töhfələrimizi də verəcəyik.

Həqiqətən də, belə bir möhtəşəm tarix yazılan dövrdə hər birimiz necə əzəmətli işlərin görüldüyünün şahidi oluruq. Təkcə bu zəfər haqqında illərlə danışsaq, yetməz.

Eyni zamanda, dünyada koronavirus tüğyan etdiyi halda, biz ölkəmizdə dövlətin hər bir vətəndaşın sağlamlığı və həyatı üçün nə qədər qayğı və diqqət göstərdiyinin şahidi oluruq. Əminik ki, tezliklə bu koronavirus qlobal təhlükəsinə qarşı da qələbə qazanacağıq.

Möhtərəm xanım Sədr, müharibənin hətta ilk günlərindən möhtərəm Prezidentimizin, müzəffər Ali Baş Komandanımızın əsgər və şəhid ailələrinə, Vətən müharibəsi şəhidlərinə, qazilərə nə qədər böyük diqqət göstərdiyinin şahidiyik. Hətta müharibənin gedişi vaxtı həm möhtərəm Prezidentimiz, həm də möhtərəm Birinci vitse-prezidentimiz xəstəxanalarda, hospitallarda olurdu. Bu günə qədər də o işlər davam etdirilir. “YAŞAT” Fondu qısa müddət ərzində yaradılsa da, şəhid ailələri və qazilərlə gördüyü müsbət işlər, həqiqətən də, bütün ölkəyə yayılıbdır. Balkanlarda neçə illər bundan qabaq müharibə bitsə də, yəqin hər birimiz mətbuatdan gördük, orada nə qədər müharibə iştirakçıları ilə bağlı problemlər var idi, eləcə də digər müharibə gedən ölkələrdə. Amma bizim ölkəmizdə bununla bağlı dövlətimizin, şəxsən dövlətimizin rəhbərinin çox böyük diqqət və qayğısı var.

Mən nə demək istəyirəm? Yəqin ki, mənim həmkarlarıma da müraciət edənlər var. Şəxsən mənə Vətən müharibəsində iştirak etmiş onlarca əsgərlərimiz müraciət edir. Bu əsgərlərimizin içərisində, – sözsüz ki, möhtərəm Prezidentimizin sözü ilə 100 minə yaxın əsgərimiz, möhtəşəm ordumuz Vətən müharibəsində iştirak edib, – bunların arasında çoxsaylı işsizlər var. Möhtərəm Prezidentimizin sərəncamı ilə ölkəmizdə Qarabağ Dirçəliş Fondu yaradılmışdır. Eləcə də yaxın vaxtlarda əlaqələndirici qərargahın yaradılması, Qarabağın dünyanın dilbər guşəsinə çevrilməsi nə qədər institusional mexanizmlərin sə-

fərbər olunmasını sübut edir. Mən təklif və xahiş edərdim ki, həmin müvafiq qurumlardan hazırda Vətən müharibəsindən qayıtmış, o zəfərin qazanılmasında böyük fədakarlıqlar göstərmiş işi olmayan minlərcə əsgərimizə, – taleyin, Allahın qismətindən onlar...

Sədrlik edən. Sağ olun. Şahin İsmayılov. Buyurun.

Ş.İsmayılov. Hörmətli xanım Sədr, əziz həmkarlar. Sabah fevralın 2-də Azərbaycanda Gənclər günü qeyd olunacaq. Mən fürsətdən istifadə edib, bütün gənclərimizi bu münasibətlə təbrik etmək istərdim. Bilirsiniz, 1996-cı il fevralın 2-də ulu öndər Heydər Əliyevin də iştirak etdiyi Azərbaycan gənclərinin I Forumu keçirilmişdir. Bundan bir il sonra, 1997-ci ildə sərəncamla Azərbaycanda Gənclər günü təsis olunmuşdur. O dövrdən bu vaxta qədər biz gənclər sahəsində çox böyük layihələrin icrasının şahidi oluruq.

Hələ 1994-cü ildə atəşkəs imzalanandan sonra ulu öndər Heydər Əliyev tərəfindən yaradılan ilk qurum məhz Gənclər və İdman Nazirliyi olmuşdur. Bu da Azərbaycanda gənclərə göstərilən diqqətin və qayğının təzahürü idi. Bundan sonrakı dövrlərdə Azərbaycanda gənclər forumu mütəmadi şəkildə keçirilmiş, 2007-ci ildə isə Azərbaycanda Gənclər ili elan edilmişdir. Gənclər ili, qeyd etmək istərdim ki, dünyanın bir sıra ölkələrindən qabaq Azərbaycanda qeyd olunmuş və gənclər tərəfindən böyük marağa səbəb olmuşdur.

Möhtərəm cənab Prezidentin hakimiyyəti dövründə isə gənclərə daha böyük diqqət göstərilmiş və gənclər üçün yaradılan imkanlar genişlənmişdir. Biz bu gün Azərbaycanın əksər bölgələrində gənclər mərkəzlərinin fəaliyyət göstərdiyinin, o cümlədən olimpiya idman komplekslərinin yaradıldığının və gənclərə xidmət etdiyinin şahidi oluruq. Eyni zamanda, qəbul olunan dövlət layihələri, proq-

ramlar və sair, bütövlükdə, gənclərin hərtərəfli inkişafı üçün xidmət göstərir.

Bundan başqa, Azərbaycan gənclərinin xaricdə təhsil proqramını xüsusi qeyd etmək istərdim. Bu proqram nəticəsində bizim 5 minə yaxın gəncimiz dövlət hesabına dünyanın ayrı-ayrı nüfuzlu universitetlərində təhsil almışdır və həmin gənclər bu gün ayrı-ayrı dövlət qurumlarında və özəl sektorda Azərbaycan dövlətinə xidmət edirlər.

Bu il, daha doğrusu, ötən il isə Azərbaycan gəncləri üçün xüsusən şərəfli oldu. Vətən müharibəsində Azərbaycan gənclərinin qəhrəmanlığı, çox böyük fədakarlığı nəticəsində, – cənab Prezident də bunu xüsusi ilə qeyd etdi, – bizim torpaqlarımız işğaldan azad olundu. Artıq Azərbaycan gəncləri üçün yeni imkanlar yaradılıb. Bu imkanlar ondan ibarətdir ki, növbəti illərdə bizim gənclərimiz işğaldan azad olunmuş ərazilərimizdə, həmin ərazilərin tez bir zamanda dirçəlməsi, müasir dövrün tələblərinə uyğun layihələrin icra olunması baxımından bütün bilik və bacarıqlarını sərf etməlidirlər.

Mən əminəm ki, Azərbaycan gəncliyi öz bilik və bacarığı ilə bundan sonrakı dövrdə də Azərbaycan dövlətinə xidmət edəcək və cənab Prezidentin ətrafında daha sıx birləşəcəkdir. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun. Tahir Kərimli. Buyurun, Tahir müəllim.

T.Kərimli. Təşəkkür edirəm. Hörmətli Sədr, mən də fürsətdən istifadə edərək, həmkarlarımızı sessiyanın başlanması münasibəti ilə, eyni zamanda, ad günü olan həmkarlarımızı da təbrik edirəm.

Burada deyilənlər doğrudur, 44 gün ərzində, həqiqətən, çox möhtəşəm bir qələbə qazandıq. Bu qələbə Azərbaycan xalqını onun rəhbərliyi ilə, bütövlükdə, əhalini birləşdirdi,

məhəbbət, inam yaratdı. Bundan sonra da bir sıra böyük addımlar atılmağa başladı. Lakin Karl Marksın bir sözü var, deyir ki, “Avropada bir kabus dolaşmaqdadır”. Bizim Azərbaycanın üstündə də bir kabus əmələ gəlib. Bu da Tarif Şurasıdır. Kimsə bizim qazandığımız bu boyda qələbəni, pensiyamız, maaşımız artır, bunları gözdən salıb məhv etməkdən, xalqda inamsızlıq yaratmaqdan ötrü dövlətdən gizlicə hansısa qərar qəbul edir. Heç kim bilmir ki, bunlar kimin üzvüdür, orada kimlər var, heç maraqlanmır da. Çünki bütün nəzərlər, istiqamətlər dövlətə gedir. Hər dəfə bir zəlzələ effekti yaradır, zəlzələni də, bunu da əvvəldən bilmək olmur. Bir də gördün, qiymətləri qəflətən, birdən qaldırdılar, xalq başına döyə-döyə qaldı. Vallah, day yediyimiz-içdiyimiz də gözümüzdən gəlir. Camaatın qabağına çıxıb bilmirik. Heç kim də camaatın qabağına çıxıb hesabat vermir. Gərək deputat bunların yerinə gedib cavab verə. Belə olmaz axı.

Mən nəzərə çatdırmaq istəyirəm ki, Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 12-ci maddəsində Azərbaycan dövlətinin ən ali məqsədi vətəndaşların rifah halının yaxşılaşdırılmasından ibarətdir. Eyni zamanda, Konstitusiyanın 16-cı maddəsi də hökumətin üzərinə məsuliyyət qoyur ki, onun rifah halını yaxşılaşdırmaqla məşğul olsun, sosial dövlət mahiyyətini itirməsin.

Eyni zamanda, “İnsan hüquq və azadlıqlarının həyata keçirilməsinin tənzimlənməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Konstitusiya Qanununun 3-cü maddəsinə əsasən bu maddələr məhdudlaşdırıla bilməz. Amma nə haqla Tarif Şurası bunların rifah halının yüksəldilməsinin nəzərdə tutulması hallarını məhdudlaşdırır, mən bilmirəm. Hansı hüquqla? Mən nəzərə çatdırmaq istəyirəm ki, Konstitusiyanın 94-cü maddəsinin 15-ci bəndinə əsasən

Milli Məclis maliyyə əsaslarını müəyyən edir. Konstitusiyanın 119-cu maddəsinə əsasən Nazirlər Kabineti maliyyə-kredit siyasətini yerinə yetirir. Mənə elə gəlir ki, biz təcili Tarif Şurasını ləğv etməliyik. Ya birbaşa bizə məruzə olunmalıdır, biz bu qiyməti müəyyən etməliyik. Ən azı Baş nazirin rəhbərliyi ilə Nazirlər Kabineti bunu həll etməlidir.

Biz eşitmişik də, bizim uşaqlıq çağımıza da gəlib çatdı, İkinci Dünya müharibəsindən sonra hər il aprelin 1-də xalq gözləyirdi ki, ucuzlaşma olacaq və sevinirdilər. Biz indi heç bilmirik ki, nə vaxt bahalaşma olacaq və bu, bizim gördüyümüz bu boyda işləri heçə endirir. Ona görə də mən bundan çox narahatlığımı ifadə edirəm. Hesab edirəm ki, cənab Prezidentin başçılığı altında görülən bu qədər işə kölgə salmaq, içimizdə yaranmış bu qədər xoş münasibəti heçə endirmək lazım deyildi. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun. Elman Nəsirov. Hazırlaşsın Erkin Qədirlilə. Sonda bütün çıxışları bitiririk. Buyurun.

E.Nəsirov. Çox sağ olun. Hörmətli Sahibə xanım, hörmətli Əli müəllim, hörmətli Adil müəllim, hörmətli Fəzail müəllim, əziz həmkarlar. Hər birinizi parlamentin yaz sessiyasının başlanması münasibəti ilə səmimi qəlbədən təbrik edirəm. Mən də həmkarlarıma fikrinə qoşulub söyləyirəm, inamımı ifadə edirəm ki, yaz sessiyası da çox məhsuldar olacaq, dövlətimiz, dövlətçiliyimiz üçün çox əhəmiyyətli qanunların qəbuluna nail olacağıq.

Burada qeyd olundu, həqiqətən də, Azərbaycan Ordusu Ali Baş Komandanın rəhbərliyi altında tarixi zəfərə imza atdı. Təkcə ərazi bütövlüyümüzü təmin etməyib, eyni zamanda, beynəlxalq hüququ təmin edib, BMT-nin işləməyən qətnamələrini işlək vəziyyətə gətirib. Ali Baş Komandanın fikirləridir ki, bütün bu tarixi qələbənin əsas qəhrə-

manı bizim ordumuzdur, bizim əsgərimizdir, bizim zabiti-mizdir. Bu, aksiomdur, bunun xüsusi isbata ehtiyacı yoxdur.

Amma bu reallıqlar fonunda onu da söyləmək istərdim ki, bu gün sosial şəbəkələrdə ən çox müzakirə olunan məsələlərdən biri xüsusən işğaldan azad olunmuş ərazilərimizdə əsgər və zabitlərimizin maaşlarında baş verən fərqlə bağlıdır. Onların aldığı maaşların azaldılması ilə bağlı informasiyalar yayılmaqdadır. Bu məsələlər çox sayda tirajlanır. Bir çox hallarda məqsəd odur ki, Azərbaycan Ordusunun gördüyü böyük bir işə kölgə salmaq. Amma mən bunu bir qədər də təəssüf hissi ilə də qeyd edirəm ki, hələ də bu məsələlərlə bağlı lazımı, əsaslandırılmış cavablar da verilməyib.

Mənim şəxsi mövqeyimdir, mülahizəmdir, bu gün Azərbaycan dövləti o qədər güclüdür ki, istənilən problemi həll etmək iqtidarındadır. Qarabağ düyünü kimi ağır bir problemi həll etdikdən sonra heç kəsin buna qətiyyəni şübhəsi qalmayıb. Ona görə də hesab edirəm ki, indiki vəziyyətdə, xüsusən də ön cəbhədə olmuş, tarixi qələbəni əldə etmiş əsgər və zabitlərin maaşları məsələsinə çox həssas yanaşmaq, çox diqqətli olmaq lazımdır. Bir çox hallarda düşmənlərimiz bu informasiyanı bizim əleyhimizə istifadə etməyə başlayırlar. Güman edirəm, biz o qədər güclü dövlətlik ki, bax, belə maliyyə məsələlərinin də həllinə qadirik. Mənim subyektiv mövqeyimdir. Azərbaycan dövləti, cənab Prezidentin qeyd etdiyi kimi, tarixində heç bir zaman indiki qədər güclü olmayıb və belə olan vəziyyətdə, hesab edirəm ki, bu gün bizim əsgər və zabitlərimizin maaşının hətta artırılmasına böyük ehtiyac var. Buna bizim imkanlarımız var. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun. Erkin Qədirli. Buyurun, Erkin müəllim.

E.Qədirli. Çox sağ olun, xanım Sədr. Hörmətli millət vəkilləri, mən də fürsətdən istifadə edib, hər kəsi yaz sessiyasının başlanması münasibəti ilə təbrik edir və millətimizin yararına hər birimizə uğurlar arzulayıram.

Mənim prosedur xarakterli bir təklifim var. Hörmətli xanım Sədr, bilirsiniz ki, bizim Milli Məclisdə fraksiyalar yoxdur və fraksiya işi qurulmayıb. Bununla belə, partiyaların mövqeyi eşidilməlidir. Bu həm də siyasi plüralizmə və çoxpartiyalılığa uyğun praktika olardı. Səsvermədə parlament çoxluğuna sahib olan partiyanın üstünlüyü anlaşılındır. Buna heç bir sözüm yoxdur. Amma söz almada bu üstünlük olmamalıdır. Bizdə, məsələn, son büdcə müzakirəsi də göstərdi ki, çıxışa yazılırsan, sonra kim isə deyir, gəlin, səsə qoyaq, müzakirələri dayandıraq, səsə qoyulur və beləliklə, hansı isə partiyanın, burada azlıqda olan partiyaların mövqeyi səslənməmiş qalır. Söhbət, təbii ki, konkret deputatdan getmir, amma partiyanın mövqeləri səslənməlidir. Mən təklif edirəm, necə ki, biz gündəlik ətrafında müzakirə aparırıq, partiyaların hərəsinə ayrılıqda uzağı 1, maksimum 2 dəqiqə mövqe bildirməyə imkan yaradılsın. Təbii ki, hər mövzuda partiyanın mövqeyini bildirməyə ehtiyac olmayacaq. Amma elə bir ehtiyac varsa, partiyaya mövqe bildirmək üçün, məsələn, 1 dəqiqə vaxt ayrılmalıdır.

Tarif Şurası məsələsi ilə bağlı mən Tahir bəyin sözüne qüvvət olaraq onu demək istəyirəm ki, bəli, Tarif Şurası, əslində, parlamentin nəzarətindən kənar, büdcəyə müdaxilə edən qurumdur. Nazir müavinlərindən ibarətdir. Nazir müavinləri siyasi təyinatlı olsalar da, Milli Məclis qarşısında siyasi məsuliyyət daşıyırlar. Amma bununla belə, onlar qiymətləri artırıb endirə bilirlər və bu da, əslində, büdcəyə müdaxilədir və parlamentdən kənar büdcəyə

müdaxilə olmamalıdır. Ona görə bu təcrübəni yanlış hesab edirəm. Mən bu haqda çoxdan deyirəm. Mən demirəm ki, Tarif Şurası ləğv olunsun və sair. Amma büdcəyə hər hansı müdaxilə... Xatırlayırınsınızsa, bizim bir neçə qanunumuz var ki, cərimə toplayan qurumlar yığdıqları cərimələrin bir hissəsini öz əlində saxlayırlar, mən onların hamısının əleyhinə səs vermişəm. O zaman da demişəm. Onun özü belə Konstitusiyaya, parlamentarizmə uyğun olmayan bir təcrübədir. Təbii, Tarif Şurası da o cümlədən. Təklif edirəm ki, biz bu məsələyə baxaq və gərəkirsə, hətta lap cənab Prezidentə də bununla bağlı təklif verilsin. Sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun. Hörmətli həmkarlar, biz bu gün bu müzakirələri bitirdik. İndi isə gündəliyin məsələlərinə keçirik.

Bildiyiniz kimi, gündəliyin 19 məsələsi var. Mən qeyd etmişdim, ilk 4 məsələ qərar layihələridir. Hər sessiyanın əvvəlində, bilirsiniz ki, parlamentin qanunvericilik işləri planı qəbul olunur və parlament öz fəaliyyətini həmin plan əsasında qurur. Gündəliyin 1-ci məsələsi məhz Milli Məclisin 2021-ci il yaz sessiyasının qanunvericilik işləri planı haqqındadır. Plan 13 bənddən ibarətdir. Məsələ barəsində kim çıxış etmək istəyir? Zahid Oruc, buyurun.

Z.Oruc. Hörmətli Sədr, təşəkkür edirəm. Cari məsələlər sırasında zaman sürətlə gedir. Həm millətimizi, həm dövlətimizi, həm də Sizi sessiyanın və ilimizin başlanması münasibəti ilə təbrik edirəm, uğurlar arzulayıram. Çox ümidvaram ki, dünya özünün normal həyatına qayıdacaqdır. Eləcə də biz parlamentin binasına daxil olarkən monitorda parlamentin saytı ilə bağlı Sizin xeyli müddətdir o planlama iclaslarında şahidi olduğumuz hazırlıqlar, görünür ki, başa çatıb. Buna çox ciddi ehtiyac var idi. Həqiqətən də, daim çalışan, interaktiv bir sayta ehtiyac

var. Bu gün nəinki parlamentin yaz sessiyasında, eləcə də təkcə bugünkü gündəlikdə son dərəcə faydalı, çox vacib, milli mənafeələrə xidmət edən layihələr mövcuddur və burada adətən həmkarlarımız haqlı olaraq müxtəlif dəyişikliklərdən narahatlıqlarını bölüşdülər. O saytlar, informasiya vasitələri üzərindən, baxın, məşğulluqla bağlı, şəhid ailələri üçün verilən o güzəştə aid məsələ də hamının arzusu idi, gerçəkləşir. Hərbi vəzifə ilə bağlı məsələ, qabaqlamaq istəmirəm, bunlar müzakirə olunnacaqdır, bizim magistrlərə möhlət hüququ və sair.

Hörmətli Sədr, qanunvericilik planına təkliflərim nədən ibarətdir? Bildiyiniz kimi, Ermənistan parlamentində dinləmələr zamanı deputat Gevərç Babayanın sualına cavab verərkən Baş nazir Paşinyan Şuşanın demoqrafik tərkibinə istinad edərək, onun 90 faizdən yuxarı azərbaycanlılar yaşayan şəhər olduğunu rəsmən bəyan etdi. Nəinki SSRİ-nin dağılmasından sonra, elə ondan əvvəl də belə yüksək rütbəli hökumət nümayəndəsinin tarixi həqiqətləri yüksək kürsüdən söylədiyi, özü də regionda və dünyada müharibənin nəticələri haqqında polemikaların intensiv bir şəkildə getdiyi dövrdə çox nadir hadisədir. Buna bənzər siyasi etirafı xatırlamaq çətindir. Paşinyan, eyni zamanda, Şurnux kəndi də daxil olmaqla bir sıra ərəzilərin geri qaytarılmasını Zəngəzurun digər hissəsinə olan təhlükələrdən qorunmaq məqsədi ilə izah etdi. Təəssüf ki, bu bəyanatlar ictimai-siyasi qüvvələrimizin müzakirələrində özünə çox yer etmədi. Halbuki Şuşanın Azərbaycana məxsusluğunu tanımaq həmin bölgənin təkcə əsrlərdən bəri məskunlaşma tarixini, birgə yaşayış keçmişini deyil, eləcə də işğalının da qanunsuz olduğunu tanımağa bərabər addım sayıla bilər. 1999-cu ildə erməni elitasının parlamentdə gülləbaran edilməsini nəzərə alsaq, Şuşa bəyanatının

verildiyi gündən bu yana hazırkı hökumət rəhbərinə qarşı hər hansı bir sui-qəsd, yaxud silahlı üsyan olmayıb.

Ermənistan Vətən müharibəsindəki məğlubiyyətindən sonra, xüsusən də 11 yanvar Moskva görüşü, kommunikasiyaların açılması, regionun illərlə bloklanmış arteriyalarının bərpası, böyük iqtisadi, transmilli layihələrin həyata keçirilməsi yönündə hazırlıqlardadır. Düşmənciliyin tam aradan qaldırılması indi qeyri-mümkün səslənir. Lakin kövrək sabitliyin, hələ davamlı olmayan sülhün, qarşılıqlı nifrətin və inamsızlığın tədricən ortadan qalxması, Vətən müharibəsinin bütün nəticələrinin İrəvanda tam qəbulunun baş verməsi, beləliklə də, Ermənistanın Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü tanıması, bir əsrdir davam edən antitürk və anti-Azərbaycan iddialarında geri çəkilməsi şəraitində sülh müqaviləsinin imzalanması müəyyən bir müddətdən sonra baş verə bilər. O zaman Ermənistana qarşı yeni siyasətimiz nə olacaqdır sualının da cavabı dövlətimiz, ordumuz və xalqımız tərəfindən birgə veriləcək.

İkinci təklif etmək istədiyim məsələ. Bildiyimiz kimi, bizim Hərbi doktrinamız 11 il əvvəl qəbul olunubdur. Təhlükəsizlik sahəsində Konstitusiya qədər vacib olan doktrina sənədi Ermənistanın Azərbaycan ərazilərini işğalı faktı üzərində yazılmışdı. Lakin 44 günlük Vətən müharibəsində qələbəmiz həm daxildə, həm regionda, həm də dünyada yeni bir güc amili yaradıb. Ona görə də bu, hərbi quruculuq siyasətinə təsir edib. Hətta dünyanın bürsə sıra ölkələrinin təhlükəsizlik konsepsiyalarında müəyyən elementlər dəyişib, o üzdən qələbə hadisəsi Hərbi doktrinamızda özünün ifadəsini tapmalıdır.

İşğaldan azad olunan ərazilər sayəsində ölkəmiz özünün tarixi sərhədlərini bərpa edib və müdafiə qabiliyyətini artırıb. Ona görə də biz Kəlbəcərdən Zəngilana qədər 600

kilometrdən artıq ərazidə həm siyasi, həm hərbi, həm də geopolitik üstünlük əldə etmişik. Mən düşünürəm ki, bunlar nəzərə alınmalıdır. O cümlədən biz bilirik ki, 10 illər ərzində Azərbaycan həm NATO ilə, həm də Kollektiv Təhlükəsizlik Müqaviləsi Təşkilatı ilə bərabər məsafə saxlamaq mövqeyini tutdu. Bu da uğurlu oldu. Ancaq bununla bərabər, bilirsiniz ki, bizim Hərbi doktrinamızda IV fəsil, 29-cu bənd Azərbaycan ərazisində xarici hərbi bazalarla bağlı məsələdir. Bizim ölkəmizlə Türkiyənin münasibətləri hərbi müttəfiqlik səviyyəsindədir. O üzdən doktrina bu məqamı da nəzərə ala bilər.

Eləcə də, mən düşünürəm, Vətən müharibəsi göstərdi ki, Bakı, Abşeron yarımadası, Mingəçevir şəhəri və oradakı strateji infrastruktur, dövlət, yaxud hərbi obyektlər yüksək səviyyədə qorundu. Bununla bərabər, Gəncə və Bərdə şəhərlərinin ən yüksək qorunma sistemlərinə rəğmən, düşmən oradan boşluqlar taparaq bizə zərbə vurdu və əminəm ki, Hərbi doktrinada bu məqamlar da nəzərə alınmalıdır.

Kosmik sistemlər bu müharibədə bizim gücümüzü artırdı. Bununla bağlı dediyim, artıq qüvvədə olan sənəddə hər hansı maddələr yoxdur. O cümlədən sülhyaradıcı qüvvələrin səlahiyyətlərinin çərçivəsi, mandatının ölçüsü, onların statusu ilə bağlı məsələ də qanunvericiliklə tənzimlənə bilər.

Hörmətli Sədr, üçüncü, sonuncu bir məsələyə toxunmaq istəyirəm. Son 30 ildə tək-cə torpaqlarımız deyil, onunla birgə qanunvericilik sistemimiz də Ermənistanın işğalının acısını yaşayıb. Beynəlxalq öhdəliklər yaradan konvensiya, saziş, model hüquqi aktlarda Milli Məclis hər zaman xüsusi şərtlərlə çıxış etməyə məcbur olub. Əlbəttə, hər birimiz üçün ağır olan və dünyada izahı qeyri-

mümkün sayılan hadisə idi ki, biz Qarabağ və ətraf ərazilərdə həmin aktların işləməsini təmin edə bilməyəcəyimizi qeyd edirdik. Suverenliyimizin tam gücü ilə işləyə bilmədiyinin göstəricisi kimi, terror, çirkli pulların yuyulması, mütəşəkkil cinayətkarlıqla mübarizə, ekoloji və digər fundamental dövlət hüququna aid məsələlərdə Azərbaycan kənarda qalırdı. İndi isə Vətən müharibəsində qələbəmiz bütün qanunlarımıza da yenidən baxmağı və onları da 20 faiz işğal acısından qurtarmağı tələb edir. Əslində, parlamentimiz üçün çox şərəfli hadisədir. Məhz VI çağırış Milli Məclis üzvləri bütün qanunlarımıza yenidən baxaraq, keçmişdə xüsusi şərtlər qoyduğumuz sənədlərin tamamlanmasını, onların yenidən beynəlxalq mərkəzlərə göndərilməsini tələb edir. Ona görə də, hörmətli Sədr, mən Sizdən rica edirəm ki, Milli Məclisin Aparatına bu yöndə tapşırıq verilsin ki, parlamentin elektron sistemində, reyestrdə hansı qanunlarda ki biz xüsusi qeyd-şərtlə çıxış etmişik, onların hamısına baxılsın və oradakı o müddəaların qaldırılması üçün parlamentə təklif verilsin. Təşəkkür edirəm, sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun. Sabir Rüstəmخانlı. Sabir müəllim, sualınız var?

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Buyurun.

S.Rüstəmخانlı. Hörmətli Sədr, hörmətli Məclis, biz burada Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin 2021-ci il yaz sessiyasının qanunvericilik işləri planını müzakirə edirik və mənə elə gəlir ki, burada hər məsələ haqqında uzun-uzadı danışmağa ehtiyac yoxdur. Millət vəkillərindən kimin bu gündəliyə nə təklifi var, onu desin. Dediği hər məsələ ətrafında geniş izahatı saxlasın, o məsələ müzakirə olunanda desin. Zahid bəyin bu gün ad günüdür,

onun xətrinə dəymək istəmirəm. Amma yəni konkret məsələləri, bu gündəlikdə nəyi müzakirə etməliyik, onu deyək, vaxtımıza hörmət edək. O biri dostlarımız üçün də vaxt qalsın. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Sabir müəllim. Etibar Əliyev, buyurun. Sualınız var?

E.Əliyev. Hörmətli Sahibə xanım, mən Sabir bəyin təklifinə uyğun təklif səsəndirmək istəyirdim. Təklif edirəm ki, müzakirə 5 dəqiqə olsun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun. Hörmətli həmkarlar, 5 dəqiqəyə keçməyə hamı razıdır mı?

Yerdən. *(Eşidilmir.)*

Sədrlik edən. Çox sağ olun. Fazil Mustafa. Buyurun, Fazil müəllim.

F.Mustafa. Hörmətli xanım Sədr, hörmətli millət vəklləri. Mən də qeyd etmək istəyirəm ki, Sizin təşəbbüsünüzlə Milli Məclisin saytının istifadəyə verilməsi və cəmiyyət üçün açıq olması Milli Məclisin imici baxımından olduqca vacib addımdır. Digər tərəfdən, həm mətbuat, media üçün, həm də deputatlar üçün ayrıca məkanın ayrılması və orada da fikirlərin cəmiyyətə çatdırılması baxımından yaxşı bir tendensiyanın əsasını qoydunuz və bu da deputatların işini xeyli asanlaşdırıbdır. Ən azı informasiya çatdırmaq baxımından vacib addımlardır.

Bugünkü müzakirələrlə bağlı fikir bildirməzdən öncə bir şeyi də qeyd etməliyəm. Bu tendensiya, fikrimcə, həm Azərbaycan Televiziyası tərəfindən, həm də İctimai TV-nin öz proqram siyasəti vasitəsi ilə dəstəklənməlidir. Bir çox hallarda burada gedən xəbərlərdə Milli Məclisin informasiyaları harada isə 20-ci, 25-ci informasiya kimi yer alır və Milli Məclis sanki ölkədə 20-ci, 25-ci əhəmiyyətə sahib qurum kimi təqdim olunur. Bunlar yanlışdır. Təbii ki, ölkə

Prezidentinə, Birinci vitse-prezidentə aid olan informasiyalardan sonra Milli Məclislə bağlı informasiyaların verilməsi vacibdir. Xüsusi ilə də İctimai TV-nin borcudur, – dövlət büdcəsindən vəsait alırlar, – ictimaiyyəti narahat edən problemlər barədə Milli Məclisin qəbul etdiyi qərarların şərhini normal səviyyədə həftəlik proqramlarında versinlər, deputatları dəvət edib bununla bağlı açıqlama alsınlar ki, cəmiyyət Milli Məclisin fəaliyyəti ilə bağlı informasiyaya malik olsun.

Bugünkü təqdim olunan sənəddə ən vacib dəyişikliklərdən biri “Qida təhlükəsizliyi haqqında” Qanundur. Bu, çox önəmlidir. Çünki ölkənin ən böyük problemi məhz bu sahədir və pandemiya dövründə, xüsusən də Rusiya ilə münasibətlərdə, müəyyən ticarət məsələlərində problemlərin ortaya çıxması da qida təhlükəsizliyinin yetərli səviyyədə olmamasıdır. Bu qurum tərəfindən indi ciddi nəzarət olunur, ən azı nöqsanlar ortadan qaldırılır, müsbət bir dəyişiklik var. Amma gələcəkdə bu istiqamətdə qanunvericilik bazasının möhkəm olması, bütövlükdə, hamımızın xeyrinədir. Hərbçilərin statusu məsələsi də belədir.

Mən hesab edirəm ki, sahibkarlığın vəziyyətinin yaxşılaşdırılması ilə bağlı qanun layihəsini yaz sessiyasında gündəliyə salmağımız da yaxşıdır. Çünki sahibkarın bir iş görməsi üçün öz pulunu bankdan çıxarmasına elə bir məhdudiyyət qoyulub ki, hər ayın əvvəlini gözləyir. Azərbaycan sahibkarı böyük bir iş görmək imkanına malik deyil və bu da olduqca mənfi bir tendensiyadır. Artıq əvvəllər 15 min manat civarında bir məhdudiyyət var idisə, bunu ortadan qaldırmaq lazımdır. Tədricən geniş iş sahələrinin açılmasına xidmət edən müəyyən dərəcədə nağd pul ilə hansı isə bir sərmayə qoymaq imkanını əldə etməsi sahibkarlığın inkişafına fayda verə bilər.

Bir də, hörmətli xanım Sədr, burada qeyd olunur, Konstitusiyaya uyğun olaraq, qanunvericilik təşəbbüsü subyektləri sadalanır. Prezident, Milli Məclisin deputatları, Ali Məhkəmə, Baş Prokurorluq, Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin bu təşəbbüslərinə baxılacaqdır. Praktikada nə görürük? 95 faiz, bəlkə də 90 faiz, indi faizlə bilmirəm, Prezident Aparatından gələn qanunlardır. Bu da qanunauyğundur. Çünki bütün nazirliklər bilavasitə Prezident Administrasiyası vasitəsi ilə bunu təqdim edirlər. Milli Məclisin deputatlarının qanunvericilik təşəbbüsü, əslində, şöbə işçilərinin qanunvericilik təşəbbüsüdür, daha çox ekspertlərin, çox az sayda millət vəkiliyinə buna həvəsi, yaxud imkanı var. Çünki normativ hüquqi aktlarda bu, bir az məhdudlaşdırıldığına görə, deputatların özəl olaraq qanunvericilik təşəbbüsü fəaliyyəti, demək olar ki, aşağı səviyyədədir. Bunu qaldırmaq lazımdır, əsas məsələlərdən biri budur. Təkcə komitələrdə bu məsələnin təqdim olunması yetərli deyil. Çünki burada ekspert rəyi və başqa məsələlər müəyyən dərəcədə mane olurdu. Əvvəllər, 15 il qabaq biz qanun layihələri təqdim edirdik. Ancaq indi buna marağımız yoxdur. Çünki bunun hansı çətin prosedurdan keçdiyini bilirik və müzakirə olunacağına da qərantiamız yoxdur. Digər tərəfdən, ölkədə məhkəmə islahatları keçirilir, Ali Məhkəmə tərəfindən hələ ciddi bir qanun layihəsi təqdim olunmayıbdır. Baş Prokurorluğun, Naxçıvan Ali Məclisinin də qanunvericilik təşəbbüsü, mənəcə, xatırladılmalıdır. Onlar tərəfindən də bu təşəbbüslər verilməlidir. Diqqətinizə görə sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun. Qüdrət Həsənquliyev. Qüdrət müəllim, buyurun.

Q.Həsənquliyev. Təşəkkür edirəm. Hörmətli Sədr, hörmətli millət vəkilləri, media nümayəndələri. Mən də

yaz sessiyasının başlanması münasibəti ilə hamınızı təbrik edirəm.

Burada xarici hərbiçilərin Azərbaycanda statusunun müəyyən olunması ilə bağlı mənim hörmətli həmkarım Zahid Oruc qeyd etdi və ona müəyyən mənada izahat da verdi. Mən hesab edirəm, bu cür izahatlara ehtiyac var, ona görə ki, bizim hörmətli həmkarlarımız bilməlidirlər, bu təklif verilsə, burada hansı məqsədlə verilir, onun əsaslandırılması nədir, onlar buna səs versinlər, öz münasibətlərini bildirsinlər. Əvvəllər də mən bu məsələyə toxunmuşdum. Hesab edirəm ki, bizim qanunvericilikdə xarici sülhməramlıların Azərbaycana dəvət olunması ilə bağlı müddəa var. Amma onun mexanizmləri və həmin o xarici hərbi iştirakı olan hərbiçilərin statusu ilə bağlı qanunvericiliyimizdə hər hansı tənzimlənmə yoxdur. Biz ayın 30-da Birgə Monitoring Mərkəzini açdıq. Orada Türkiyə və Rusiya hərbiçiləri var. Məsələn, onların da hüquqi statusuna dair hər hansı bir müddəa yoxdur. Onların toxunulmazlıq hüququ varmı? Orada hər hansı bir cinayət hadisəsi baş versə, onlar hansı qaydada təqib olunacaqlar, cinayət təqibi hansı formada həyata keçiriləcək? O baxımdan düşünürəm ki, doğrudan da, ya yeni qanun qəbul olunmalıdır, ya da bizim qanunumuz var, “Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin xarici ölkələrdə sülhməramlı əməliyyatlarda iştirakı haqqında” Qanun, həmin qanunda yeni bir fəsil əlavə olunmalıdır və orada da xarici hərbiçilərin statusu nəzərdə tutula bilər.

Hörmətli Sahibə xanım, toxunmaq istədiyim başqa bir məsələ ondan ibarətdir ki, doğrudan da, bizim bu yaz sessiyasında çox vacib, əhəmiyyətli qanun layihələrinin müzakirəsi nəzərdə tutulur. Bunlardan biri Ali təhsil haqqında qanun layihəsi və digəri Təhsil kreditləri haqqında

qanun layihəsidir. Mən bir dəfə də bu məsələni qaldırmışdım və indi bir daha diqqətinizə çatdırmaq istəyirəm ki, əslində, bizdə təhsillə bağlı münasibətləri tənzimləyən çoxlu qanunlar var. “Peşə təhsili haqqında”, “Təhsil haqqında”, “Ümumi təhsil haqqında”, “Elm haqqında”, “Məktəbəqədər təhsil haqqında” qanunlar və sair. Xatırlayırınsınızsa, bizim seçki məsələlərini tənzimləyən çoxlu qanunlarımız var idi. Yəni “Referendum haqqında”, Prezident seçkiləri, Milli Məclis, bələdiyyə seçkiləri və sair. Amma biz bunların hamısını sonradan bir Seçki Məcəlləsində ümumiləşdirdik. Bizdə “Normativ hüquqi aktlar haqqında” Konstitusiyaya Qanununda məcəllələşdirmənin anlayışı verilib. Çox təəssüf, bunun anlayışı o formada verilir ki, məcəllələşdirmə “normativ hüquqi aktların forma və məzmun baxımından yenidən işlənməsi yolu ilə vahid normativ hüquqi aktlarda birləşdirilməsi”dir. Həmin “Normativ hüquqi aktlar haqqında” Konstitusiyaya Qanununun 12-ci maddəsində qeyd olunur ki, kolliziyaların aradan qaldırılması üçün məcəllələşdirmədən istifadə olunur.

Bizdə məcəllələrin digər qanunlardan üstün hüquqi qüvvəsi də nəzərdə tutulmur. Yalnız 2-ci maddədə qeyd olunur ki, Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsi əgər mülki hüquqi normalar başqa məcəllələrdə və qanunlarda da nəzərdə tutularsa, daha üstün hüquqi qüvvəyə malikdir. Amma hesab edirəm ki, bütün məcəllələr digər sahəvi qanunlardan üstün hüquqi qüvvəyə malik olmalıdır. Yəni biz bu məsələlərə də baxmalıyıq. Həm də məcəllələşdirmək tək-cə kolliziyaların aradan qaldırılmasına görə deyil. Bizim bu sahə üzrə görkəmli mütəxəssis, hörmətli Səfa müəllim burada oturub. Yəqin ki, o, bu məsələyə münasibət bildirər.

Bir də, həm də qanunlarda boşluqları, ziddiyyətləri

aradan qaldırmaq, qanunvericiliyin sabitliyinin təmin olunması, onun əlçatanlığının asanlaşdırılması məqsədi ilə məcəllələşdirmədən istifadə olunur və buna çox böyük ehtiyac var. Bu baxımdan, hesab edirəm ki, biz Azərbaycanda vahid bir təhsil məcəlləsini qəbul etməklə, bax, bu çoxsaylı qanunları aradan qaldıra bilərik. O zaman həm bunun tətbiqi asanlaşmış olacaq, həm də sabitliyi təmin eləmiş olacağıq. Dediym kimi, boşluqlar, çatışmazlıqlar, ziddiyətlər də aradan qaldırılmış olacaq. Mən bilirəm ki, biz bunun üçün mütləq Prezident Administrasiyası ilə razılaşmalıyıq, bu istiqamətdə onlarla söhbət aparmalıyıq. Buna da ehtiyac var. Ümumiyyətlə, indi “Normativ hüquqi aktlar haqqında” Konstitusiya Qanununda da dəyişikliklər nəzərdə tutulur. Həm də o qanunda məcəllələşdirməklə bağlı müvafiq dəyişikliklərin edilməsinə, hesab edirəm ki, diqqət yetirmək olar. Diqqətinizə görə çox sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Qüdrət müəllim. Əli Məsimli. Buyurun, Əli müəllim.

Ə.Məsimli. Çox sağ olun, hörmətli Sədr, təşəkkür edirəm. Hesab edirəm ki, 2021-ci ilin yaz sessiyasının qanunvericilik işləri planında müasir dövrün tələblərinə, çağırışlara cavab verən, eyni zamanda, müharibənin yaratdığı yeni reallıqlar, üstəgəl postpandemiya dövrünün tələblərinə uyğun xeyli dərəcədə qanunvericilik sənədləri ortaya çıxıb. Xüsusi qeyd etmək istərdim ki, pandemiyanın yaratdığı ən böyük çətinliklər deqradasiya formasında özünü təhsildə göstərəcəkdir. Digər şərtlərlə yanaşı, bu sahənin deqradasiyasının qarşısını almaqdan ötrü vacib məsələlərdən biri qanunvericilik bazasının möhkəmləndirilməsi, mükəmməlliyinin artırılmasıdır. Bu nöqtəyə nəzərdən qanunvericilik işləri planına Ali təhsil haqqında,

bir də, Təhsil kreditləri haqqında qanun layihəsinin salınmasını alqışlayıram. Bu, çox vacibdir. Sözün həqiqi mənasında, bu sahədə irəliyə doğru çox sanballı addımlar olacaq.

Eyni zamanda, qeyd etmək istərdim ki, təhsil naziri Emin Əmrullayev yanvarın 22-də keçirilən brifinqdə bildirdi ki, təhsil kreditləri ilə bağlı hökumət və parlament arasında çox faydalı bir əməkdaşlığın nəticəsi olaraq təhsil kreditlərinin verilməsi haqqında planlarımız var. Bilirsiniz, büdcə qəbul olunanda da gördük ki, bu məqsədlə 80 milyon manat vəsait ayrılır. Kifayət qədər böyük vəsaitdir. Bizim hesablamalarımızı əhatə edəcək. Bu qanunun qəbul edilməsi aztəminatlı ailələrdən çıxan gənclərin ali təhsilə əlçatanlığının təmin edilməsi istiqamətində irəliyə doğru çox mühüm addım olacaq. Təhsil haqqını ödəyə bilmədiyinə görə təhsildən kənarlaşan insanlar da olmayacaq. Bu da, hesab edirəm ki, minlərlə insanın həyatının sındırılmasının qarşısının alınması nöqtəyi-nəzərdən mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Pandemiyanın ciddi təsir göstərdiyi sahələrdən biri də turizm sahəsidir. Yeni qanunun qəbul edilməsi çox vacibdir. Ona görə ki, mövcud qanun 21 il bundan qabaq qəbul olunub. Yeni mərhələyə keçmişik. Arzu edirəm, yeni qanunda məhdudiyyətlər yox, təşviqləndirici amillər, dövlət dəstəyi daha çox olsun, çünki reallıq tələb edir ki, bu sahəyə geniş dəstəklər lazımdır.

Üçüncü təklif elədiyim məsələ ondan ibarətdir ki, əgər biz istəyiriksə, bu sahələrdə uğurlar qazanaq, iqtisadi fəallığı artırmaq lazımdır. Hörmətli Sədr, iqtisadi fəallığı artırmaqdan ötrü, hesab edirəm ki, Azərbaycan cəmiyyətinin çoxdan gözlədiyi Rəqabət Məcəlləsinin qəbulu istiqamətində addımlar atmaq lazımdır. Ona görə ki, strateji yol xəritəsində, digər sənədlərdə 2020-ci ilə qədər Rəqabət

Məcəlləsinin qəbul edilməsi məsələsi qoyulmuşdu. Bu, gecikir və hesab edirəm ki, gecikməsi yolverilməzdir. Əgər Rəqabət Məcəlləsi qəbul edilsə, bu sahədə irəliyə doğru çox mühüm addım olacaq. Azad rəqabətin inkişaf etdirilməsinə, bu sahədə iqtisadi fəallığın artırılmasına, qeyri-neft sektorunun sürətlə inkişafına böyük təkan verəcək və bununla paralel olaraq işə, hesab edirəm ki, bir sıra qanunlarda müasir dövrün tələblərinə cavab verən dəyişiklik etmək lazımdır. Çünki o qanunlar çoxdan qəbul olunub. “Sahibkarlıq fəaliyyəti haqqında”, “Kiçik sahibkarlığa dövlət köməyi haqqında”, eyni zamanda, “Dövlət satılmaları haqqında”, “Valyuta tənzimi haqqında”, “Müflisləşmə və iflas haqqında”, “Sığorta fəaliyyəti haqqında”, “Lisenzialar və icazələr haqqında” qanunlardır və sair. Qiymətli kağızlar bazarı olmasa, bazar iqtisadiyyatından danışmaq olmaz. Bu da mükəmməlləşdirilməlidir.

Hörmətli Sədr, bir məsələyə xüsusi diqqət yetirmək istəyirəm. Yanvarın 30-da Azərbaycan Prezidenti, mən deyərdim ki, çox fəvqəladə xarakter daşıyan vacib bir fərman verdi. Həmin fərmana əsasən Azərbaycan Prezidenti Administrasiyasında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fərman, sərəncam və tapşırıqlarının icra vəziyyətinə nəzarətin elektron qaydada həyata keçirilməsi və yerli icra hakimiyyəti orqanlarının fəaliyyətinin əsas səmərəlilik göstəriciləri əsasında qiymətləndirilməsini təmin edən “Dövlət Nəzarəti İnformasiya Sistemi” yaradılır. Hörmətli Sədr, bu, fikirləşmək üçün bir əsas da verir ki, qanunvericiliklə qanunlara nəzarət bizdədir, yəni Azərbaycan parlamentindədir. Ona görə də, bu səsəndirdiyim sənədin ruhuna uyğun surətdə, biz 2 istiqamətdə işlərin görülməsini vacib hesab edirik. Qanunlara nəzarətin

gücləndirilməsinin işlək mexanizminin tapılması, bir də, yadınızdadırsa, hörmətli Azərbaycan Prezidenti ötən ilin mart ayında bu tribunadan çıxış eləyən zaman təftiş məsələsini qaldırmışdı. Qanunların təftişi ilə də bağlı xüsusi işçi qruplarının yaradılması, hesab edirəm ki, bu...

Sədrlik edən. Sağ olun. Siyavuş Novruzov. Siyavuş müəllim, buyurun.

S.Novruzov. Təşəkkür edirəm. Hörmətli Sədr, hörmətli deputatlar. Hörmətli Sədr, bizim komitə qanunvericilik işləri planı ilə əlaqədar öz təqdimatını veribdir, planı təqdim etmişik. Əlavə olaraq, birinci növbədə, onu qeyd etmək istərdim, doğrudan da, çox təqdirəlayiqdir ki, parlamentin yeni internet saytı yaradılıb. Çox vacib bir məsələdir. Ondan əlavə olaraq, mən deputat həmkarım Fazil Mustafanın dediyi bir neçə məsələ ilə razıyam. Hörmətli Sədr, amma bir şeyi də əlavə etmək istərdim ki, bir çox yerlərdə internet televiziyaçıları yaradılır. Bir də, bu təşəbbüs həmişə Sizdən gəlir. Hesab edirəm ki, təşəbbüs qaldırıb parlamentin internet televiziyasını yaratmaq olar. Kifayət qədər də insan bu internet televiziyaçılarına baxır, izləyir. Biz onlara baxış sayına baxırıq. O baxımdan da parlamentdə təmsil olunan 11 siyasi partiya, bitərəflərin nümayəndələri, ayrı-ayrı mütəxəssislər var. Orada debatlar təşkil etmək olar. Orada iki partiyanın məsələyə münasibətini öyrənmək olar və sair. Biz öz yazı, çıxış potensialımızı başqa-başqa saytlar arasında bölürük. Bu potensial elə Milli Məclisin ictimaiyyətlə ünsiyyətinin birbaşa qurulması üçün vacib olan amillərdən biridir. Hesab edirəm ki, buna böyük ehtiyac var. Ona görə ki, Milli Məclisin fəaliyyəti ilə bağlı, görürsünüz, bir çoxları qərəzli fikir söyləyir. Milli Məclis müharibə vaxtı nə elədi, Milli Məclis bu məsələlərə necə baxdı və sair. Elə

məsələlər var ki, bu, Milli Məclisin səlahiyyətlərinə aid deyil. İstər-istəməz yenə Milli Məclisin adı ilə bağlayırlar. Siz də keçən çıxışınızda, ondan əvvəl və bugünkü çıxışda da Milli Məclisin fəaliyyəti ilə bağlı fikirlər söylədiniz. Cənab Prezident ilin yekunu ilə bağlı çıxışında da Milli Məclisin fəaliyyəti, Milli Məclisə olan seçkilərlə, Milli Məclisin formalaşması ilə əlaqədar çox yüksək fikirlər bildirdi. Çox təqdirəlayiqdir ki, biz bu fikirlərin həyata keçirilməsində də iştirakçı kimi fəaliyyətimizi davam elətdiririk. O baxımdan da mən hesab edirəm, o insanlar ki qəsdən öyrədilibdir, hansısa formada bu böhtanları, şayiələri yayırlar, onların qarşısını almaqdan ötrü Milli Məclisin bir internet televiziyası olsun, hər birimiz də bu məsələyə öz münasibətimizi bildirək.

İkinci məsələ, burada hərbcilərlə bağlı bir neçə məsələyə toxunuldu. Mən də həmkarlarımızı dəstəkləyirəm. Yanvar ayına qədər hərbcilərin əmək haqqı kəsilə bilməz. Yəni bu il verilməlidir. Bu, həm büdcədən ayrılıbdır, verilməlidir, həm də heç kim bilmirdi ki, müharibə olacaq, bitəcək və sonra ordunun bir hissəsi orada qalacaq, bir hissəsi geri, ehtiyat hissələrə qayıdacaq. O baxımdan da verilməlidir. Burada problem yaranır və o problemi axırda gətirib nəyə çıxarırlar. “Hərbi qulluqçuların statusu haqqında” Qanuna ki, qanunun filan maddəsində belə yazılıb. Bu, qanunla deyil, bu, icra mexanizmidir. Yanvara qədər bu verildikdən sonra yeni dislokasiya müəyyən olunanda hamıya bəllidir ki, ön cəbhədə, döyüş bölgəsində, sərhəddə olan hərbcisi ilə, götürək, Bakıda, Şəkiddə və yaxud Lənkəranda olan hərbcisi eyni əmək haqqı ala bilməz. Bu, dünya praktikasında da belədir. Əsgərlərimiz qələbə çalıb, çox böyük rəşadət göstəriblər. Onların rəşadəti təltiflərlə qiymətləndirilir, mükafat verilsin, orden, medal verilir.

Hərbçilərimiz evlə təmin olunsun. Zabitlərimiz, o cümlədən hərbi xidmətdə olanlar. Amma bunun müəyyənləşməsi bu cür olmalıdır. Məsələn, Azərbaycanda olan bir sıra səfirliklər əvvəllər öz hesabatlarında yazırdılar ki, biz hərbi vəziyyət olan yerdə işləyirik, ona görə 3 qat əmək haqqı almalıyıq. Bu, dünya təcrübəsində belədir. Yaxud döyüş bölgəsində xidmət eləyəndə 1 il 3 il hesab olunur. Bu da aydın məsələdir. Amma bunların hamısını aydınlaşdırıb cəmiyyətə təqdim etmək lazımdır ki, o insan da narazı qalmasın. Deyir, dünən 50 manat alırdım, indi 25 manat alıram. Nəyə görə? Bax, bunların hamısı izah olunmalıdır və insanlar da başa düşməlidir. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun. Siyavuş müəllim, Siz saytı qeyd etdiniz. Mən də qeyd etmək istəyirəm ki, Milli Məclisdə sayt həmişə olub. Sadəcə, bu gün təqdim olunan sayt yeni dizayndır və bu da zamanın tələbidir. O ki qaldı televiziya ilə bağlı, mən bir neçə dəfə bunu demişəm, bu məsələ artıq yaxında həyata keçəcək.

İctimai Televiziyada hər həftə bir saatlıq veriliş olacaq – “Parlament saati”. Əslində, bu, keçən sessiyada olmalı idi. Ancaq müharibə zamanı, bilirsiniz ki, bu, mümkün olmadı. Düşünürəm ki, bu yaxında “Parlament saati”, dediyim kimi, artıq işləyəcək. Bu verilişlər efirə də veriləcəkdir.

İndi isə Elman Nəsirov. Elman müəllimdən sonra, Sabir müəllim, Siz çıxış edəcəksiniz. Mənə məlumat verdilər ki, nə isə səhv olub, Sizin adınız oradan çıxıb. Elman müəllim, buyurun.

E.Nəsirov. Hörmətli Sədr, hörmətli millət vəkilləri. 2021-ci ilin yaz sessiyasının qanunvericilik işləri planını müzakirə edirik. 13 məsələ var və bütün məsələlər olduqca vacib və əhəmiyyətlidir. Amma mən çox istərdim,

bir arzum, bir istəyim, bir təklifim var ki, bu qanunvericilik işləri planına həm də çoxdan zamanın çağırışı olan, bir ictimai sifarişə çevrilən sosial şəbəkələrin statusunun tənzimlənməsi haqqında qanun layihəsi də əlavə edilsin. Çünki bu məsələ, doğrudan da, bu gün olduqca aktualdır. Bu sosial şəbəkələr, hesab edirəm ki, təmsilçiləri baxımından 3 kateqoriyaya bölünür. Birinci kateqoriya savadlı, bilikli, ziyalı insanlardır. Böyük dünya görüşünə malik, vətənpərvərdirlər, öz mövqelərini ifadə edirlər. Tənqid də edirlər, amma konstruktiv tənqiddir.

İkinci kateqoriya insanlar sosial şəbəkəyə asudə vaxtın keçirilməsi, bir əyləncə məkanı kimi baxırlar. Bunlar siyasətdən uzaq insanlardır. Nəhayət, üçüncü kateqoriya insanlar gecə-gündüz oturublar sosial şəbəkələrdə, dövlət, dövlətçilik, yalan, böhtan, iftira, xüsusi ilə də Milli Məclisin deputatları və Milli Məclisin fəaliyyəti əleyhinə dezinformasiya yaymaqla məşğuldurlar. Bu, bir cinayət fəaliyyətidir. Çünki bizim Cinayət Məcəlləsinin 147-ci maddəsi özündə böhtanı ehtiva edir. 148-ci maddə təhqirdir və eyni zamanda, 148-ci maddənin 1-ci bəndində internet informasiya məkanında saxta istifadəçi adlar, profil və ya hesablardan istifadə edərək böhtan atma və təhqir etməyə görə bir ilədək azadlığın məhdudlaşdırılması ilə bağlı məsələlər öz əksini tapıb. Amma görünən odur ki, deməli, bütün bunlar da lazımi nəticəni vermir.

Dünya praktikası göstərir ki, cinayətkar cəzasız qalanda şirniklənir, o, növbəti cinayətə maraqlı olur. Ona görə də görəndə ki, istənilən millət vəkilinin, istənilən nazirin, istənilən Azərbaycan vətəndaşının şərəf və ləyaqətini alçaltdım, təhqir etdim, işgüzar nüfuzuna xələl gətirdim, amma cəza almadım, mənə gözün üstə qaşın var deyən olmadı. Bütün bunlar, hesab edirəm ki, bu sahədə çox

ciddi boşluq yaradır və bu, təkcə bizim problemimiz deyil. Sosial şəbəkələrdə, bax, belə acınacaqlı şəraitin yaradılması dünya ölkələrinin hər birinin problemidir. Bu istiqamətdə bəzi ölkələr addımlar da atırlar. Məsələn, elə keçən il, 2020-ci il mayın 13-də Fransa dövləti internetdə kütləvi nifrətə qarşı profilaktik qanun qəbul eləyib. Bu qanuna görə onu pozan fiziki şəxslər 250 min, hüquqi şəxslər isə 1,2 milyon avro həcmində cərimə edilir. Qardaş Türkiyə dövlətinin bu sahədə praktikasi var və hətta keçən illərdə onlar müvafiq qanun qəbul eləyiblər. Bir milyondan çox istifadəçisi olan sosial şəbəkə platformasının Türkiyədə təmsilçiliyi yaradılır və onlar cavabdehlik, məsuliyyət daşıyırlar və konkret cərimələr də öz əksini tapıb.

Ona görə, hörmətli Sahibə xanım, hörmətli Sədrimiz, çox xahiş edirəm, çıxışımın əvvəlində də dedim, bu gün zamanın çağırışı olan, bir ictimai sifarişə çevrilən bu məsələni də gündəmə gətirməyə və bu istiqamətdə konkret qanunvericilik aktının qəbuluna böyük ehtiyac var. Çünki bu olmayacağı təqdirdə, həmin o dezinformasiya yayanlar bayram edirlər. İstədiklərini edirlər, bu da dövlətçiliyimizin əleyhinədir. Ölkəmizdə ictimai asayişin bir çox hallarda pozulması kimi hallara da ünvanlanıb. Onlar cəmiyyətdə dağıdıcı əhval-ruhiyyə yaratmaqla guya özlərinə sosial baza formalaşdırmaq fonu yaradırlar. Halbuki qətiyyənlər belə deyil. Ona görə, hesab edirəm ki, bu məsələlərdə biz çox ciddi olmalıyıq və adekvat addımlar atmalıyıq. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun, Elman müəllim. Sabir Rüstəm-xanlı. Buyurun.

S.Rüstəm-xanlı. Təşəkkür edirəm, hörmətli Sədr. Təklifim “Pasportlar haqqında” Qanunun tətbiqi barədə Əsasnaməyə dəyişikliklər edilməsi ilə bağlıdır. Bilirsiniz ki,

bununla bağlı bir sıra problemlər var. Xüsusən xaricdə yaşayan azərbaycanlıların çətinlikləri var. Onlar dəfələrlə müraciət ediblər. Diasporun əhəmiyyəti artır. Xaricdə yaşayanların iş sahibi olması Azərbaycanda, ümumiyyətlə, əhalinin həyat şəraitinin şərtlərinə təsir göstərir. Ona görə də onların vaxtında sənəd alması vacib bir şeydir.

Mən bu əsasnaməyə dəyişikliyin vacib olduğunu bir-iki xırda misalla demək istəyirəm. Bilirsiniz ki, bu əsasnamə 1994-cü ildə qəbul olunub. Ondan sonra həm müxtəlif sənədlərdə, həm də ümumi texnologiyada dəyişikliklər olub. Amma əsasnamə əvvəlki vaxtdakı kimi qalıb. Məsələn, o vaxt yazılırdı ki, pasportlar rayon polis şöbələri tərəfindən verilir. İndi pasport yalnız Daxili İşlər Nazirliyi və Dövlət Miqrasiya Xidməti tərəfindən verilir. Buna bənzər bir sıra uyğunsuzluqlar var. Mən 3 səhifəlik əsaslandırma məktubu yazmışam və 1 səhifəlik də, çox qısa bir şeydir, yəni bu təklif elədiyim qanun layihəsi də 1 səhifədən ibarətdir. Onu bu gün, indi təqdim eləyərəm. Xahiş edirəm, mümkünsə, bunu gündəliyə salasınız.

İkincisi də burada artıq deyildi. Bu hansı şəkildə olacaq, deyə bilmərəm. Amma hər halda, doğrudan da, müharibədən sonra, əslində, biz Milli Məclis olaraq şanslı, taleyi gətirmiş bir Milli Məclisik ki, bizim vaxtımızda 30 illik bir işğala son qoyulub və bu sevinci biz yaşamışıq. Bunun qanunlarını və bir sıra sənədlərini biz hazırlamışıq. Ona görə də mən hesab edirəm ki, əhalini narazı salan bəzi məsələlərin aradan qaldırılması və bu qələbə yürüşünün, belə deyək, bu qələbə işinin sona qədər çatdırılmasında da biz məsuliyyət daşıyıyıq. Dünən birdən-birə eşidirik ki, “Azərsu” ASC suyun qiymətini 2 dəfə artırıb. Tarif Şurası birdən benzinin qiymətini artırıb. Mənə elə gəlir ki, biz bu yaz sessiyasında bu Tarif

Şurasını bura dəvət eləməliyik, burada Erkin bəy də bu məsələyə toxundu. Dəvət eləyək, hansı kriteriyalarla, hansı meyarlarla qiymətlər dəyişilir. Məsələn, bu sayğac-ları dəyişirlər. Əvvəl kartla ödənilirdi. Bundan imtina olunan kimi 2 dəfə qiymət artır. Camaat şikayət eləyir. Bəlkə düzgün şikayət deyil. Bəlkə deyək ki, bilmirlər. Amma hər halda bu haqda bir məlumatımız olmalıdır. Ona görə, hesab edirəm, yaz sessiyasında qanunların qəbulun-dan əlavə, həm də birbaşa bizim ölkənin vəziyyətinin sabit saxlanmasına cavabdeh olan orqanların müəyyən hesabat-larını və yaxud onların dinləmələrini keçirməliyik.

Üçüncü bir məsələ. Bəlkə də bu, artıq qanuna, bizim yaz sessiyasına aid deyil. Amma həmin o pasport məsələsi ilə bağlıdır ki, “ASAN xidmət” bu sənədləşməni çox asanlaşdırıb. Bizim xaricdə yaşayan vətəndaşlarımız ora-da pasportu şəxsiyyət vəsiqəsinə görə alırlar. Xəstəliyə, müharibəyə görə çoxunun şəxsiyyət vəsiqəsinin vaxtı ke-çib. Minlərcə insan var ki, onlar xaricdə sənədsizdir. Nə də işləyə bilirlər. Bizim ölkə üçün ayıbdır, vətəndaşımız niyə küçələrdə qalmalıdır? Ona görə təklif edirəm ki, əhalimizin çox yaşadığı Rusiya, Almaniya, Türkiyə kimi ölkələrə “ASAN xidmət”in bir səyyar qrupu getsin və ora-da illərlə sənəd ala bilməyən adamların qanuni Azərbay-can sənədi almasına kömək eləsinlər. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun. Jalə Əliyeva. Jalə xanımdan sonra hazırlaşsın yuxarıdakı cərgədən Bəhrüz Məhər-rəmov. Buyurun, Jalə xanım.

J.Əliyeva. Təşəkkür edirəm. Hörmətli Sahibə xanım, hörmətli deputat həmkarlarım. Mən də, təbii ki, yaz sessiyasının başlanması münasibəti ilə, Sahibə xanım, Siz başda olmaqla bütün həmkarlarımı təbrik edirəm və uğurlu bir sessiya arzulayıram.

Əlbəttə ki, hazırda müzakirə etdiyimiz və yaz sessiyası boyu müzakirəsini və qəbulunu nəzərdə tutduğumuz qanunlar cəmiyyət həyatının təkmilləşməsinə, ölkənin inkişafına istiqamətlənən çox vacib qanunlardır. Mən bu qanunvericilik işləri planına səs verəcəyəm. Eyni zamanda, bu kontekstdə ötən ay ölkə Prezidenti cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə ötən ilin yekunlarına dair müşavirə haqqında öz qeydlərimi bildirmək istəyirəm.

Bu müşavirə müzəffər qalib dövlətin, xilaskar qalib sərkərdənin, Ali Baş Komandanın, ölkə Prezidentinin daha bir gücünü, daha bir əzəmətini, daha bir iradəsini hər kəsə nümayiş etdirdi. Bütün dünya gördü ki, uzun, üzücü, ağır, 32 ildən bəri dalana dirənən və cəmi 44 gün içərisində həllini tapan qanlı müharibədən qələbə ilə, zəfərlə çıxmış bir dövlət və onun lideri necə olur, necə duruş sərgiləyir. Bu müşavirə zəfərin, qələbənin, əzmin, qətiyyətin təntənəsi idi. Bu qələbə tarixdə əbədi qalacaq. Bu qələbə bütün dünyaya sübut etdi ki, bizim sözumüz və əməlimiz arasında heç bir fərq yoxdur. Eyni zamanda, tarixi Azərbaycan torpaqlarında heç vaxt ikinci erməni dövləti yaradılmayacaq. Bir daha və heç vaxt Dağlıq Qarabağa müstəqillik verilməyəcək. Bəli, eyni zamanda, müşavirədə bəyan edildiyi kimi, planlarımız da böyükdür. Müharibə cəmi 2 ay yarımındır ki, başa çatıb. Amma nə qədər böyük işlər görülüb. Bərpa işləri başlanıb. Həm də bu gün deyil, dünən deyil, elə müharibənin bitməsindən cəmi 6 gün sonra biz Şuşaya yol çəkməyə başladıq.

Hər zaman demişdik ki, torpaqlar işğaldan azad olundandan sonra bu torpaqları tezliklə bərpa edəcəyik. Demişdik ki, biz Qarabağ bölgəsində cənnət yaradacağıq. İndi bu sözlərin yerinə yetirilməsi hamımızın işi, hamımızın vəzifəsidir. Ona görə də 2021-ci il bu baxımdan çox

əlamətdar olacaq və olmalıdır. Məhz 2021-ci ildə Azərbaycan xalqı və bütün dünya görəcək ki, bizim niyyətimiz həyatda öz əksini tapır. Bizim planlarımız həyatda gerçəkləşir. Bütün hallarda Azərbaycan dövləti əlindən gələni edəcək ki, vahid Azərbaycan dövləti bundan sonra da uğurla, inamla inkişaf etsin.

Əminik ki, Milli Məclis olaraq da 2021-ci ildə fəaliyyətimiz ölkədə cənab Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə həyata keçirilən böyük quruculuq işlərinin, uğurlu siyasətin qanunverici bazasının yaradılmasına yeni töhfələrini verəcək. Xalqla dövlət arasında daşdığı bir növ körpü rolunu daha da gücləndirəcəkdir. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Jalə xanım, çox sağ olun. Amma heç bir təklifiniz olmadı, deyəsən. Bəhrüz Məhərrəmov. Buyurun.

B.Məhərrəmov. Hörmətli Sədr, hörmətli həmkarlar. Hörmətli Sədr, imkan yaratdığınız üçün təşəkkür edirəm. İnformasiya-kommunikasiya texnologiyalarının bütün sahələrdə tətbiq olunması, təbii ki, dövrün tələbidir. Bu təcrübədən pandemiyaadan sonra da yəqin ki, yararlanacağıq. Bu mənada təklif edirəm ki, deputat fəaliyyətinin imkanlarının genişləndirilməsi məqsədi ilə biz rəsmi blanklarla yanaşı, gücləndirilmiş imzalarla təmin olunmuş emailərdən də istifadə edək, bu məsələnin də tətbiqinə baxaq. Daha dəqiqi, deputat sorğularını, yaxud rəsmi məktublarımızı rəsmi emailər vasitəsi ilə, blanklarla eyni statusda göndərmək imkanımız olsun. Bu, həm bizim kargüzarlıq xərclərinə qənaət imkanına yol açacaq, həm də öz imkanlarımızı daha da genişləndirəcək. Bilirsiniz ki, “Elektron imza və elektron sənəd haqqında” Qanuna əsasən elektron imza və elektron sənəd müvafiq vasitələr tətbiq olunan bütün fəaliyyət sahələrində istifadə oluna bilər. Təbii

ki, bu mənada deputat fəaliyyəti də istisna deyil.

İkincisi, artıq bu istiqamətdə fəaliyyət çox geniş və şaxəlidir. Lakin bizim dağınıq qanunvericilik bu yeni münasibətlərlə tam ayaqlaşmır. Bu baxımdan informasiya sahəsində də İnformasiya Məcəlləsinin qəbul edilməsi vacibdir. İndi mən məcəllələşmənin əhəmiyyəti ilə bağlı danışmaq istəmirəm. Çünki Qüdrət müəllim burada bu məsələni çox ətraflı izah etdi. Sadəcə, bizim cəmiyyətdə yanlış bir anlaşılma var ki, informasiya məcəllələşməsi yalnız KİV və media fəaliyyətini əhatə edir. Əslində, yox. Bilirsiniz ki, biz tamamilə yeni bir vəziyyətlə üz-üzəyik – əşyaların interneti, ağıllı əşya, süni zəkanın yeni transformasiyaları və sair. Bütün bunlar yeni münasibətlərdir və bu münasibətləri də, demək olar ki, faktiki olaraq, tənzimləyən vahid qanunvericiliyə artıq ehtiyac var. Müxtəlif sahələrdə qanunvericilik nümunələri, aktları var. Amma bunların məcəllələşməsi ilə bu məsələlərin ümumi nizamlanma imkanlarına geniş təkan verə bilərik.

Sonuncu məsələ də prinsipcə, eyni sahə ilə bağlıdır. Bu günlərdə cənab Prezident nəqliyyat, rabitə və yüksək texnologiyalar nazirini qəbul edərkən yeni dövrün tələblərindən danışdı. Qeyd etdi ki, onlarla peşə tədricən sıradan çıxacaq. Bu gün beynəlxalq hesabatlarla, araşdırmaların nəticəsinə baxanda artıq sıradan çıxmalı olan peşələrin siyahısını faktiki olaraq görə bilirik. Bu mənada dövlətimizin ali məqsədinə uyğun olaraq, insan amilini qorumağa yönəlik profilaktik qanunverici addımlar atmalıyıq. Bu mənada əmək qanunvericiliyimizi biz artıq yeni dəyişikliklərə hazır vəziyyətə gətirməliyik. Çünki bu o qədər sürətli prosesdir ki, biz gecikə bilərik. Bu, həm bizim zamanın tələblərinə, həm də cənab Prezidentin çağırışlarına çevik reaksiyamız olar. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun. Etiraz etmirsinizsə, məsələni səsə qoyaq.

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Çox sağ olun. Hörmətli həmkarlar, siyahıda 9 nəfər var. Xahiş edirəm, öz təkliflərinizi yazılı surətdə katibliyə təqdim edin.

Hörmətli həmkarlar, xahiş edirəm, 2021-ci il üçün yaz sessiyasının qanunvericilik işləri planına münasibət bildirin. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.37 dəq.)
Lehinə	83
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	84
Nəticə: Qəbul edildi	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 20 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, gündəliyin 2-ci məsələsinə keçirik. Daxili Nizamnamənin 41-ci maddəsinə uyğun olaraq, biz Milli Məclisin İntizam komissiyasını yenidən təşkil etməliyik. Qərar layihəsi sizə paylanıb. Heç kəsin sözü yoxdur ki?

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Mən qərar layihəsini səsə qoyuram. Xahiş edirəm, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.38 dəq.)
Lehinə	83
Əleyhinə	1

Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	84
Nəticə: Qəbul edildi	

Məlumat verin, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 20 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qəbul edildi.

3-cü məsələyə keçirik. Yenə də Daxili Nizamnamənin 40-cı maddəsinə əsasən biz Milli Məclisin Hesablayıcı komissiyasını yenidən təşkil etməliyik. Qərar layihəsi sizə paylanıb. Heç kimin sözü yoxdur ki?

Yərdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Məsələni səsə qoyuram. Buyurun, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.39 dəq.)
Lehinə	82
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	84
Nəticə: Qəbul edildi	

Şakir müəllim, buyurun.

Ş.Şabanov. Lehinə 20 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qəbul edildi.

İndi isə, hörmətli həmkarlar, 4-cü məsələyə keçirik. Gündəliyin 4-cü məsələsi Humay Əfəndiyevanın Azərbaycan Respublikası Konstitusiyaya Məhkəməsinin hakimi təyin edilməsi haqqındadır. Məsələyə dair məlumat vermək üçün mən Milli Məclis Sədrinin birinci müavini, Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin sədri Əli

Hüseynliyə söz verirəm. Əli müəllim, buyurun.

Ə.Hüseynli, *Milli Məclis Sədrinin birinci müavini, Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin sədri.*

Çox sağ olun. Hörmətli xanım Sədr, Sizin də qeyd etdiyiniz kimi, cənab Prezident tərəfindən Əfəndiyeva Humay Elçin qızının Konstitusiyaya Məhkəməsinin hakimi təyin edilməsi üçün namizədliyi verilmişdir.

Humay Əfəndiyeva Bakı Dövlət Universitetini bitirdikdən sonra əmək fəaliyyətinə məhz Konstitusiyaya Məhkəməsində başlamışdır. Konstitusiyaya Məhkəməsində sədr müavininin köməkçisi vəzifəsindən hazırda şöbə müdiri vəzifəsinə qədər yüksəlmişdir. Fəaliyyəti dövründə o, peşəkarlığı ilə seçilmişdir. Bir neçə il bundan əvvəl cənab Prezident tərəfindən “Dövlət qulluğunda fərqlənməyə görə” medalı ilə təltif olunmuşdur. Hüquq üzrə fəlsəfə doktorudur.

Düşünürəm ki, məhz belə bir peşəkar hüquqşünasın və Konstitusiyaya Məhkəməsində çalışan bir insanın Konstitusiyaya Məhkəməsinin hakimi vəzifəsinə təyin olunması üçün namizədliyi çox təqdirəlayiqdir. Əminəm ki, həmkarlarımız da Humay Elçin qızı Əfəndiyevanın namizədliyini dəstəkləyəcək və səs verəcəklər. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Əli müəllim, çox sağ olun.

Yerdən. *(Eşidilmir.)*

Sədrlik edən. Çıxış etmək istəyənlər var. 4 nəfərdir. Xahiş edirəm, gəlin, qulaq asa. Razi Nurullayev. Buyurun.

R.Nurullayev. Hörmətli xanım Sədr, hörmətli deputatlar və media nümayəndələri. Çox qısa şəkildə demək istəyirəm ki, mən, həqiqətən də, həm məhkəmə sistemində, həm də hüquq mühafizə orqanlarına daxil olan istər prokurorluq, istərsə də daxili işlər orqanlarında müəyyən, ilkin araşdırmada olan problemlərin olduğunu bilirəm. Təbii, mən bütöv sistemin üzərinə qətiyyənlə kölgə salmaq

istəməzdim, amma istisnalar olub və şikayətlər də olur ki, bəzən ilkin mərhələdə insanlar incidilir. Bunun da müəyyən səbəbləri olur ki, onların işlərini yüngülləşdirmək üçün müəyyən stimullaşdırıcı “işlər”, təkliflər olunur. Bunlar çox narahatedicidir. Bu, bəzən kifayət qədər geniş yayılır.

Mən ilk növbədə hörmətli Humay xanımı təbrik edirəm və ümid edirəm ki, onun fəaliyyəti Azərbaycanda ədalət sisteminin bərpaası üçün kifayət qədər töhfələr vermiş olacaq. Bununla bərabər, xahiş edərdim, məhz məhkəmə sistemində nəinki Konstitusiya Məhkəməsi, – təbii, bütün işlərə baxılır, – amma ümumi olaraq demək istəyirəm, bütün məhkəmə sistemində aşağıdan daxil olan vətəndaş şikayətləri haqlı olaraq və əsaslı şəkildə araşdırılmalıdır ki, insanlar orada ədaləti görə bilsin, haqq etdiyi ədaləti ala bilsin. Amma bəzən bunlar pozulmuş da olur. Mən istərdim ki, Azərbaycanda ədalət sistemi hər bir kəsin qəlbindən keçən şəkildə olsun. Onun üçün də ölkəmiz üçün vacib olan ədalət, ədalət və ədalətdir. Bu işdə Humay xanıma uğurlar arzulayıram və ümid edirəm ki, o, ədalətin bərpa olunması üçün də əlindən gələnləri əsirgəməyəcəkdir. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun, Razi müəllim. Ancaq ədalət prinsipinin bərpa olunmasına deyil, sadəcə, inkişaf etməsinə ehtiyac var. Çünki ölkədə ədalət prinsipi var. Çox sağ olun. Hicran xanım Hüseynova. Buyurun.

H.Hüseynova. Hörmətli xanım Sədr, hörmətli həmkarlar, media nümayəndələri. Ölkəmizin davamlı tərəqqisinin təmin edilməsi üçün cənab Prezident İlham Əliyev bütün sahələrdə olduğu kimi, məhkəmə-hüquq sistemində də islahatların aparılması üçün “Məhkəmə-hüquq sistemində islahatların dərinləşməsi haqqında” Fərman imzalamışdı.

Bu islahatların əsas məqsədi müasir dövrün tələblərinə cavab verən, cəmiyyətdə yüksək nüfuza malik ədalət mühakiməsinin formalaşdırılması prosesinin sürətləndirilməsi, məhkəməyə müraciət imkanlarının daha da genişləndirilməsi və məhkəmələrin fəaliyyətində şəffaflığın artırılması, məhkəmə icraatının səmərəliliyinin yüksəldilməsi, məhkəmə qərarlarının tam və vaxtında icra edilməsinin təmin olunması və digər neqativ halların aradan qaldırılması üçün görülən tədbirlərin gücləndirilməsidir. Təbii ki, bu işlərin həyata keçirilməsi üçün müasir və peşəkar kadrlara çox böyük ehtiyac var.

Bu baxımdan yaxından tanıdığım Humay Əfəndiyeva gənc, müasir düşüncəli, peşəkar hüquqşünas və uzun müddət Konstitusiya Məhkəməsinin Aparatında dövlət qulluğunun müxtəlif vəzifələrində nailiyyət qazanmış xanımdır. Hesab edirəm ki, uğurlu təqdimatdır. Mən Humay xanımın Konstitusiya Məhkəməsinin hakimi olmasının lehinə səs verəcəyəm. Onu da unutmayaq ki, əlbəttə, Əfəndiyevlər ailəsi bizim Azərbaycanda ən tanınmış, ziyalı ailədir. Mən belə düşünürəm, onun da üzvü, əlbəttə ki, bütün bu adət-ənənələri qoruyaraq, gələcək fəaliyyətində də bunların hamısını nəzərə alacaq. Uğurlar.

Sədrlik edən. Sağ olun, Hicran xanım. Siyavuş Novruzov. Buyurun, Siyavuş müəllim.

S.Novruzov. Təşəkkür edirəm, hörmətli Sədr. Mən də təqdimata səs verəcəyəm və deputat həmkarlarımı da dəvət edirəm, səs versinlər. Azərbaycanda ümummillə liderimiz tərəfindən yaradılmış Konstitusiya Məhkəməsi dövlət islahatları və digər məsələlərdə Azərbaycanda aparıcı yerlərdən birini tutur. Burada formalaşan kollektiv də həmişə Azərbaycan xalqının, Azərbaycan dövlətinin, Azərbaycan vətəndaşının maraqlarını ifadə edibdir. Bundan sonra da

etməlidir. Hörmətli Fərhad müəllimin rəhbərliyi ilə bu gün, doğrudan da, Konstitusiyaya Məhkəməsi çox gözəl işlər həyata keçirir. Hər bir vətəndaşın hüquqlarının qorunması üçün müvafiq addımlar atılır. Göndərilən hər ərizə, şikayətə dərhal baxılır və yerinə yetirilir.

Humay xanım haqqında Əli müəllim qeyd etdi. Doğrudan da, ilk gündən hüquq sahəsində çalışan və bu sahədə mərtəbə-mərtəbə müəyyən mərhələyə qədər gəlib çatan, həm bir alim, həm bir müəllim, həm də bir işçi kimi, doğrudan da, çox fəal, xalqına, vətəninə, dövlətinə xidmət edən bir insandır. Dəfələrlə Azərbaycanı beynəlxalq təşkilatlarda təmsil edibdir. Dünya konstitusiyaya məhkəmələrinin iclaslarında, konfranslarda da təmsil edibdir. Bu gün Konstitusiyaya Məhkəməsinin üzvü seçilməklə, – əgər biz səs verəcəyiksə və xahiş edirəm, səs də verək, – yənidən Azərbaycan xalqını, dövlətini, dövlətçiliyini və vətəndaşını təmsil edəcək, ədalətli qərarlar qəbul edəcəkdir. Sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Siyavuş müəllim. Aydın Mirzəzadə. Buyurun.

A.Mirzəzadə. Təşəkkür edirəm. Səhv etmirəmsə, ilk dəfədir ki, Konstitusiyaya Məhkəməsinin özünün içindən kimsə Konstitusiyaya Məhkəməsinin hakimliyinə təqdim edilir. Bu, özü göstərir ki, Konstitusiyaya Məhkəməsi artıq işlək, Azərbaycan dövlətçiliyini təmsil edən, dövlətçilik strukturunda möhkəm yer tutan bir orqana çevrilib. Özü öz daxilində kadrları yetişdirərək Konstitusiyaya Məhkəməsini təmsil etmək səviyyəsinə gətirib çıxara bilər.

Mən Humay xanıma təbrik edirəm. Onun tərcümeyi-halı göstərir ki, universiteti bitirəndən hüquq sistemi, Konstitusiyaya, məhkəmə quruculuğu ilə daim məşğul olub. Azərbaycan Konstitusiyasının müdafiə edilməsində, vətəndaş-

ların hüquqlarının qorunmasında böyük iş görəcəkdir.

Eyni zamanda, Humay xanımın Konstitusiyaya Məhkəməsinin hakimliyinə təqdim edilməsi Azərbaycanda qadınların irəli çəkilməsinə dövlətin diqqətini göstərir. Ötən il parlament seçkilərində 20 nəfər qadın deputatımızın seçilməsi, ombudsmanın qadın olması, indi isə qadın hüquqşünasın Konstitusiyaya Məhkəməsinin hakimliyinə təqdim edilməsi Azərbaycanda qadınların ictimai həyatda, dövlət quruculuğunda potensialından maksimum istifadə edilməsi siyasətinin aparıldığını göstərir. Təbrik edirəm, uğurlar arzulayıram.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Aydın müəllim. Hörmətli həmkarlar, mən istəyirəm, indi məsələni səsə qoyam. Xahiş edirəm, Humay Əfəndiyevanın Azərbaycan Respublikası Konstitusiyaya Məhkəməsinin hakimi təyin edilməsi haqqında qərara münasibət bildirəsiniz. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.49 dəq.)
Lehinə	83
Əleyhinə	2
Bitərəf	1
Səs vermədi	0
İştirak edir	86
Nəticə: Qəbul edildi	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 20 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qərar qəbul edildi. Hörmətli həmkarlar, “Konstitusiyaya Məhkəməsi haqqında” Qanunun 13-cü maddəsinə görə, Konstitusiyaya Məhkəməsinin hakimi vəzifəyə təyin edildiyi gün Milli Məclisin iclasında and içir. Bununla əlaqədar olaraq, mən Humay

xanımı andiçməyə dəvət edirəm. Humay xanım, buyurun. Bura gələ bilərsiniz. Buyurun.

H.Əfəndiyeva, *Azərbaycan Respublikası Konstitusiyaya Məhkəməsinin hakimi.*

Hörmətli xanım Sədr, hörmətli millət vəkilləri, icazənizlə, Azərbaycan Respublikası Konstitusiyaya Məhkəməsi hakiminin andını səsləndirirəm.

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyaya Məhkəməsinin hakimi səlahiyyətlərini şərəf və vicdanla yerinə yetirəcəyimə, Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının aliliyini qoruyacağıma, baxdığım məsələləri müstəqil, qərəzsiz və ədalətlə həll edəcəyimə and içirəm.

Hörmətli millət vəkilləri, ilk növbədə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti möhtərəm cənab İlham Əliyevə mənə bu şərəfli və məsuliyyətli vəzifəyə təqdim etdiyinə görə təşəkkürümü bildirirəm. Bu gün Ali Baş Komandanın rəhbərliyi ilə şanlı Azərbaycan Ordusu respublikamızın ərazi bütövlüyünü bərpa etmişdir. Hazırda qarşımızda azad olunmuş ərazilərdə Konstitusiyanın birbaşa qüvvəsinin təmin edilməsi vəzifəsi durur. Konstitusiyaya Məhkəməsinin gələcək fəaliyyətinin əsas istiqamətlərindən birini məhz azad edilmiş torpaqlarda qanun və ədalət prinsipinə əsaslanan hüququn bərqərar olunması, öz yurduna qayıdan əhəlinin hüquqlarının yerlərdə bərpa edilməsi təşkil edəcəkdir. Əminəm ki, birlikdə bölünməz, qüdrətli, müasir, doğma Azərbaycanımız naminə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin, Azərbaycan Respublikasının Birinci vitse-prezidenti xanım Mehriban Əliyevanın şərəfli missiyalarına dəstək olacağıq.

Hörmətli xanım Sədr, hörmətli millət vəkilləri, mənə göstərdiyiniz etimada görə hər birinizə təşəkkür edirəm. İnanıram ki, Konstitusiyaya Məhkəməsi ilə parlament ara-

sında yaranmış ənənəvi işgüzar əlaqələr daha da möhkəmlənəcək. Diqqətinizə görə çox sağ olun. (*Alqışlar.*)

Sədrlik edən. Humay xanım, çox sağ olun. Biz Sizi təbrik edirik. Çox şərəfli və məsuliyyətli işdir. Sizə uğurlar arzulayırıq. Çox sağ olun.

Hörmətli həmkarlar, gündəliyin növbəti iki məsələsi qardaş Türkiyə Respublikası ilə qarşılıqlı əlaqələrin inkişafı ilə bağlı qanun layihələridir. Onlar bir oxunuşda qəbul ediləcək. Çünki onların mətnində dəyişiklik edilməsi mümkün deyil.

Beləliklə, biz gündəliyin 5-ci məsələsinə keçirik. “Azərbaycan Respublikası ilə Türkiyə Respublikası arasında media sahəsində strateji əməkdaşlıq haqqında” Anlaşma Memorandumunun təsdiq edilməsi barədə qanun layihəsi. Məsələyə dair məlumat vermək üçün mən İnsan hüquqları komitəsinin sədri Zahid Oruca söz verirəm. Zahid müəllim, buyurun.

Z.Oruc, *Milli Məclisin İnsan hüquqları komitəsinin sədri.*

Təşəkkür edirəm. Hörmətli Sədr, hörmətli Məclis üzvləri. Azərbaycan parlamentinin müzakirəsinə təqdim olunan anlaşma aktı tarixi əhəmiyyət kəsb edir. Onu mühüm dövlət razılaşmaları sırasına aid edənlər haqlıdırlar. Əvvəlcə sənədin qısa hüquqi şərhini vermək istəyirdim.

“Azərbaycan Respublikası ilə Türkiyə Respublikası arasında media sahəsində strateji əməkdaşlıq haqqında” Anlaşma Memorandumu 2020-ci il dekabrın 10-da iki dövlət rəhbəri – Prezident İlham Əliyev və Prezident Rəcəb Tayyib Ərdoğanın iştirakı ilə Bakı şəhərində keçirilən böyük hərbi zəfər paradından sonra rəsmi nümayəndə heyətləri arasında keçirilən görüş zamanı imzalandı. Türkiyə Prezidentinin İletişim başqanı Fəxrəddin Altun və

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin köməkçisi Hikmət Hacıyev tərəfindən imzalanan sənəd iki ölkənin media sahəsində əlaqələrini inkişaf etdirmək və yeni hədəflərə çatdırmaq ideyasına xidmət edir. Bu məqsədlə yaradılan birgə media platforması Azərbaycan-Türkiyə ikitərəfli əlaqələrini gücləndirməklə strateji media ortaqlığının qurulmasını nəzərdə tutur. 6 bənddən ibarət sənədin məramı monitorada əks olunubdur. Mən onların üzərində dayanıb vaxt almaq istəmirəm.

Azərbaycan müstəqillik qazanandan sonra istər ulu öndər Heydər Əliyevin, istərsə də İlham Əliyevin və Rəcəb Tayyib Ərdoğanın liderliyi ilə iki ölkənin münasibətləri iqtisadi, siyasi, hərbi baxımdan ən yüksək səviyyəyə çatıb. 2010-cu ildə yaradılan Strateji Tərəfdaşlıq Şurası dövlətlərarası münasibətlər tarixində zirvə sayılır. İndi parlamentə təqdim olunan razılaşma nəticəsində yaradılan vahid media ittifaqı da hərbi-siyasi mütəffiqliyimizi gücləndirən ən mühüm vasitədir. Çünki hazırda ölkələrin təhlükəsizliyi təkcə silahlı qüvvələrdən deyil, eləcə də informasiya vasitələrinin peşəkarlığından, xarici və daxili təhlükələrə operativ cavab vermək bacarığından, milli informasiya məkanını qorumaq və beynəlxalq rəqabətlə ayaqlaşmaq potensialından asılıdır. Ordular arasında ittifaq nə qədər vacibdirsə, informasiya müharibəsini aparmağa qadir olan media güclərinin də bir araya gətirilməsi o qədər əhəmiyyətlidir. Razılaşmanın müddəaları sırasında dezinformasiyalara qarşı birgə mübarizənin mövcudluğu da Türkiyə ilə Azərbaycana qarşı informasiya savaşı aparanların eyni olması ilə bağlıdır. Yalnız birgə dirənişlə onlara qalib gəlmək mümkündür.

Burada ayrıca vurğulayaq ki, Türkiyədə yazılı media – həftəlik tiraj sayı milyondan yuxarı olan “Sabah”, “Hür-

riyyət”, “Sözçü”, “Milliyyət”, “Posta” qəzetləri, eləcə də Kanal D, ATV, Star TV, TRT və digər kanallar təkcə milli deyil, dünyəvi auditoriyaya malikdirlər. Böyük iqtisadi dayaqlara, güclü kadr korpusuna və böyük təsir imkanlarına malikdirlər.

44 günlük Vətən müharibəsində Türkiyə və Azərbaycan qardaşlığı əsrlər boyu olduğu kimi, tarixi sınaqdan çox uğurla çıxdı. Təkcə iki dövlətin elitasının, hökumətlərinin deyil, həm də sayı 100 milyonları keçən türklər və azərbaycanlıların, həmçinin dünya ictimaiyyətinin mövqeyini formalaşdıran mətbuatın, televiziyanın, virtual medianın fədakarlığı, igidliyi ilə çalışan uniformalı döyüşçülərin qəhrəmanlığı hesabına oldu. Biz 44 gündə Türkiyə və Azərbaycanın informasiya məkanının birləşdiyini, vahidliyini gördük. Onlar Vətən müharibəsinin hər gününü bizimlə bərabər yaşadılar. Kədərimiz və sevincimiz ilə bir oldular. Türkiyənin aparıcı televiziya kanalları Ali Baş Komandanla geniş müsahibələr apardılar, onu dünyanın gündəminə çevirdilər, haqq səsimizi yaydılar. Eyni zamanda, döyüş bölgələrindən, səngərdən 44 gün ərzində reportajlar verdilər, faktiki olaraq savaşıdılar. Peşəkarlıq, obyektivlik və fədakarlıq nümunələri yaratdılar. Demək olar, bütün televiziya, radiolar, çoxmilyonlu tiraja, eləcə də fərqli auditoriyalara malik qəzetlər, virtual media həmin günlər Azərbaycanı birinci planda saxladılar və baş mövzuya çevirdilər. Bütün arsenallarını Qarabağ və Azərbaycan üçün yönəldilər və fəal diskussiyalar apardılar, analitik proqramlar verdilər. Universitet rektorları, bilim adamları, peşəkar hərbi-siyasi ekspertlərdən sırayı ictimaiyyət nümayəndələrinə qədər hamısını ekrana dəvət etdilər. Bunlar qürur doğuran, unudulmaz səhifələrdir və biz özümüzə borc bilirik ki, bütün Türkiyə mediasının

göstərdikləri cəfəkeşliyə görə öz hörmət və ehtiramımızı bildirək, onlara təşəkkür edək. Xüsusi vurğulayaq ki, Azərbaycan dövlətindən gələcəkdə müxtəlif təltiflərə, orden və medallara layiq görülmələri ilə bərabər, xalqımızın tükənməz sevgisini qazanıblar və hazırkı memorandumun məhək daşlarını da o 44 günlük müharibə və oradakı salnamə təşkil edir.

Azərbaycan mətbuatı özünün kadr potensialı, proqram siyasəti, janr, üslub, redaksiya siyasəti, peşəkarlığı baxımından çox ciddi çağırışlar, tələblər qarşısındadır. Dövlət siyasətini həyata keçirməyə məsul olan əvvəlki qurum ləğv edilib. Yeni, Medianın İnkişafı Agentliyi yaradılıb. Ümidvarıq ki, hər iki ölkənin mətbuat və informasiya qurumları dünya arenasına çıxmaq, öz yerlərini və mövqelərini uğurla təmsil etmək sahəsində daha sistemli çalışacaqlar. Bunun üçün, əminəm ki, Azərbaycanın, eləcə də Türkiyədə təhsil alan tələbələrimizin müəyyən bir qismi media məkanına daxil olacaq, Türkiyənin aparıcı media quruluşlarının rəhbərlərinə çevriləcəklər. Bunun üçün heç bir dil, təhsil, inzibati sədd yoxdur. Eləcə də əksinə, Türkiyə mediasının təmsilçiləri Azərbaycanda.

Ortaq media platformasının əhatə dairəsi kütləvi informasiya vasitələrinin çərçivəsini aşır, dünyada daha böyük auditoriya və tərəfdara malik olan, böyük maliyyə resurslarının dövr etdiyi kino sahəsini də əhatə edir. Anlaşmanın 2-ci maddəsinin “d” bəndi bundan bəhs edir. Bu, çox vacib sahələrdən biridir. Azərbaycan tamaşaçılarının 80 faizindən yuxarı hissəsi xarici filmlərlə üz-üzə qalıb. Bunun ideoloji və mənəvi baxımdan hansı təsirlərinin olduğunu söyləməyə ehtiyac yoxdur. Ümid edirik, yeni yaradılan Kino Agentliyi tarixi ənənələrimizi bərpa etməyə çalışacaq və əminəm ki, orada son illər film

sənayesindəki o nailiyyətlər Azərbaycan ilə Türkiyənin Qarabağ zəfərinə həsr olunmuş birgə filmlərinin çəkilməsində də rol oynayacaq. Çox müsbət haldır ki, Türkiyənin son illərdə bu sahədə aparıcı filmləri, “Möhtəşəm yüz il”, yaxud “Diriliş Ərtoğrul” və sair Azərbaycan ekranlarına daxil olubdur.

Memorandum, eyni zamanda, açıqdır, başqa dövlətlərin təmsilçiləri də buna qoşula bilərlər. Anlaşmanın faydalı və uğurlu olacağına inanırıq. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun, Zahid müəllim. Təqdimata görə də sağ olun. Hörmətli həmkarlar, bu qanun layihəsinə iki komitədə də baxılıb. Səməd müəllim, sizin komitədə də baxılıb. Sözlünüz yoxdur ki?

Yerdən. *(Eşidilmir.)*

Sədrlik edən. Yoxdur. Qənirə xanım, sizin komitədə də baxılıb. Sözlünüz var? Buyurun.

Q.Paşayeva, *Milli Məclisin Mədəniyyət komitəsinin sədri.*

Hörmətli Sədr, hörmətli həmkarlarım, mətbuat və media təmsilçiləri. Mən də ilk öncə yaz sessiyasının başlanması münasibəti ilə hər birinizi təbrik edirəm və ölkəmizin inkişafı istiqamətində fəaliyyətimizdə uğurlar arzulayıram.

Hörmətli həmkarım Zahid müəllim layihə ilə bağlı ətraflı məlumat verdi. Mən bunu vurğulamaq istəyirəm ki, bu önəmli və əhəmiyyətli layihəni, sənədi biz Mədəniyyət komitəsi olaraq dəstəkləyirik. Çünki bizim mətbuat və mediadan burada təmsil olunan həmkarlarımıza da bir neçə dəfə bu məsələnin vacibliyini xüsusi vurğulamışdıq və biz cənab Prezidentimizə və qardaş Türkiyəmizin Prezidenti cənab Rəcəb Tayyib Ərdoğana təşəkkür edirik ki, məhz belə bir sənəd imzalandı. Birgə media platfor-

masının yaradılması ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin fikri ilə söyləsək, “bir millət, iki dövlət olan” Azərbaycanın və Türkiyənin informasiya müharibəsindəki gücünü daha da artıracaq. Onu söyləyim ki, birgə media platformasındakı əsas məqsəd və hədəflərə baxsaq, görürük ki, bu günün çox aktual məsələlərinin həlli istiqamətində mövqelərimizin daha da güclənməsinə xidmət edəcək. Çünki 44 günlük Vətən müharibəmiz dövründə biz gördük ki, qardaş Türkiyənin mətbuat və media nümayəndələri Azərbaycanın haqlı səsini, haqlı davasını bütün dünyaya çatdırmaqda nə qədər fəal iştirak etdilər və biz bir daha buradan onların hər birinə bu fədakarlıqlarına görə təşəkkür edirik.

Bu platformanın əhatə dairəsində beynəlxalq arenada rast gəlinən dezinformasiyalara qarşı birgə mübarizə çox vacib və aktual məsələdir ki, burada söylərin gücləndirilməsi, həqiqətlərin, gerçəkliklərin təbliğ olunması çox vacibdir. Televiziya və kino sahəsində ortaqlayihələr kimi çox önəmli məsələlər öz həllini tapır. Ona görə biz Mədəniyyət komitəsi olaraq, həmkarlarımızı çox əhəmiyyətli və vacib sənədi dəstəkləməyə çağırırıq. Sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Qənirə xanım. Hörmətli həmkarlar, 5 dəqiqədən sonra bizim fasiləmiz olacaq. İndi bir nəfər çıxış edə bilər. Azay Quliyev. Azay müəllim, buyurun.

A.Quliyev. Təşəkkür edirəm. Hörmətli xanım Sədr, hörmətli həmkarlar, dəyərli mətbuat nümayəndələri. Mən də fürsətdən istifadə edib, bütün millət vəkillərini yaz sessiyasının başlanması münasibəti ilə ürəkdən təbrik edirəm və hər bir həmkarıma uğurlar arzulayıram.

Əlbəttə, biz bu gün çox önəmli bir məsələni müzakirə edirik. Biz “Azərbaycan Respublikası ilə Türkiyə Res-

publikası arasında media sahəsində strateji əməkdaşlıq haqqında” Anlaşma Memorandumunu təsdiq edirik. Anlaşma Memorandumuna bu gün qanun statusunun verilməsi çox önəmlidir. Bu, bir daha onu göstərir ki, imzalanan bu sənəd həm Azərbaycan, həm də Türkiyə üçün gələcəkdə strateji hədəflərə çatmaq, xüsusən media və informasiya sahəsində əməkdaşlığımızı bir daha üst səviyyəyə qaldırmaq üçün çox ciddi əsas və çərçivə rolunu oynayacaqdır.

Əlbəttə, bu bir həqiqətdir ki, istənilən informasiya müharibəsində ayrı-ayrı ölkələr arasında birgə əməkdaşlıq xüsusi rola malikdir. Vətən müharibəsi dövründə biz bir daha bunun şahidi olduq və gördük ki, həqiqətən də, qardaş Türkiyə tək-cə digər sahələrdə, deyək, siyasi və diplomatik sahədə deyil, informasiya sahəsində də bizə hərtərəfli dəstək verdi. Ümumiyyətlə, müharibəni uğurla başa çatdırmaq üçün tək-cə döyüş meydanında qələbə əldə etmək, düşməni döyüş meydanında məğlub etmək kifayət deyil, bilirsiniz ki, həm də diplomatiya və informasiya sahəsində də bu qələbəni əldə etmək lazımdır.

Əlbəttə, biz hamımız onun da şahidi olduq ki, Ali Baş Komandan, cənab Prezident müharibə dövründə tək-cə cəbhədə deyil, eyni zamanda, informasiya savaşında da mübarizə apardı, bu savaş, demək olar, təkbaşına qazandı. Əlbəttə, onun xarici mətbuata verdiyi müsahibələr və Azərbaycan əleyhinə yönələn bütün tezislərin zərərsizləşdirilməsi və bütövlükdə, baş verən hadisələrin olduğu kimi dünya ictimaiyyətinə çatdırılmasında, heç şübhəsiz ki, Türkiyə mediasının da xüsusi rolu oldu. Əlbəttə, mən də fürsətdən istifadə edib, Türkiyə mediasının bütün təmsilçilərinə, qardaş ölkənin media öndərlərinə, media təmsilçilərinə öz təşəkkürümü bildirmək istəyirəm. İnanıram ki, bir-

gə media platforması bundan sonra da bizim ümumi fəaliyyətimizi koordinasiya edəcək və qarşımızda duran vəzifələrin uğurla həyata keçirilməsində öz töhfəsini verəcək.

Şübhəsiz, bu Memorandum həm də onunla xarakterizə olunur ki, burada konkret iş mexanizmləri, birgə əməkdaşlığın təməl prinsipləri müəyyənləşibdir. Bu gün biz gözəl bilirik ki, bizim Azərbaycan yeni müharibəni udduqdan sonra, əlbəttə, informasiya müharibəsi davam edir və heç şübhəsiz, bu müharibənin arealı daha da genişlənəcəkdir. Ona görə də Türkiyənin bu prosesdə bizə təkcə informasiya ilə dəstək verməsi yox, eyni zamanda, onların uzun müddət əldə etdikləri bilik və bacarığı, təcrübəni azərbaycanlı həmkarları ilə bölüşmələri, hesab edirəm, xüsusi bir əhəmiyyətə malikdir. Əlbəttə, Azərbaycanda media sahəsində müəyyən inkişaf və müəyyən islahatların aparılması üçün yeni yanaşmalar var, artıq yeni institutlar fəaliyyətə başlayıbdır. Medianın İnkişafı Agentliyinin yaranması da, hesab edirəm, bu baxımdan təqdirəlayiqdir və biz çox inanırıq və ümid edirik ki, Medianın İnkişafı Agentliyi məhz öz Türkiyə həmkarları ilə Memorandumdan irəli gələn vəzifələrin öhdəsindən gəlmək üçün konkret bir iş planı hazırlayıb onu da həyata keçirəcəklər.

Əlbəttə, həmkarlarım da qeyd etdi, burada çox haqlı olaraq dezinformasiya ilə mübarizə ilə bağlı müddəə öz əksini tapıbdir. Çünki təəssüflər olsun, hələ bu dezinformasiya və Azərbaycana qarşı olan qarayaxma kampaniyası davam etməkdədir və düşünürəm ki, Türkiyənin bu baxımdan bizə daha çox dəstək vermək imkanı var. Nəzərə alsaq, əksər, demək olar, bütün beynəlxalq media qurumlarının Türkiyədə nümayəndəliyi var və bu nümayəndəliklər, əlbəttə ki, informasiyanın Azərbaycan vasitəsi ilə

Türkiyə üzərindən dünya ictimaiyyətinə çatdırılmasında mühüm rol oynaya bilər. Müharibə dövründə də bunun şahidi olduq.

Burada kino və televiziya sahəsində məsələlərə də toxunuldu. Mən əminəm ki, məhz Türkiyə–Azərbaycan işbirliyi nəticəsində Azərbaycanın Qarabağda əldə etdiyi zəfərin, ümumiyyətlə, Vətən müharibəsinin mahiyyətinin olduğu kimi, həm ölkə, həm də dünya ictimaiyyətinə çatdırılmasında da bir əməkdaşlıq imkanı yaranacaqdır. Biz, doğrudan da, Azərbaycanın Vətən müharibəsində haqq etdiyi qələbəyə uyğun və o qələbəyə layiq filmlərin də şahidi olacağıq. Mən bu Memorandumun təsdiqlənməsinə dəstək verəcəyəm və hesab edirəm, bu, bizim üçün tarixi bir hadisədir. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Azay müəllim. Hörmətli həmkarlar, saat 1-dir, fasilə elan olunur.

(FASİLƏDƏN SONRA)

Sədrlik edən. Hörmətli həmkarlar, iclasımızı davam etdiririk. Fəzail Ağamalı. Fəzail müəllim, buyurun.

F.Ağamalı. Təşəkkür edirəm. Hörmətli xanım Sədr, hörmətli millət vəkilləri. Təqdim edilmiş Anlaşma Memorandumu tarixi zərurətdən doğan ciddi bir sənəddir. Əslində, bu sənəd ulu öndərimiz tərəfindən əsası qoyulan “bir millət, iki dövlət” konsepsiyasının fəlsəfəsinə və reallığına söykənərək özünün çox ciddi və konkret nəticələrini verməkdədir. Həm qardaş Türkiyə, həm də Azərbaycan üçün.

2020-ci il dünyaya böyük bəlalar gətirdi. Azərbaycan da bu bəlalərin içində oldu. Pandemiya hər bir ölkəyə, hər bir xalqa ciddi problemlər doğurdu və yaratdı. Yeganə dövlət və yeganə xalq ki, bu pandemiyanın ağır fəsadları

içərisində olduqca ciddi bir uğura imza atdıq. Müzəffər Ali Baş Komandan cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi altında igid Silahlı Qüvvələrimiz tarixi torpaqlarımızın bir hissəsini erməni işğalından azad etdi. Bir hissəsi ona görə deyirəm ki, buna qədər də Azərbaycan torpaqları –Zəngəzurumuz, Göyçəmiz, İrəvanımız ermənilər tərəfindən işğal olunub. Həm də yeganə xalq, yeganə dövlət olaraq, məhz xalqlar və dövlətlər arasında uzun müddətdən bəri davam edən münaqişəyə Azərbaycan dövləti nöqtə qoydu, ədaləti bərpa elədi. Birləşmiş Millətlər Təşkilatının, ATƏT-in Minsk qrupunun və onun həmsədrlərinin həyata keçirə bilmədiyi tarixi ədaləti özü reallaşdırdı, ona möhürünü vurdu. Bax, belə bir ili, 2020-ci ili biz yola salmışıq və əminəm ki, 2021-ci il həmin uğurlara söykənərək daha ciddi şəkildə dövlətimizə, xalqımıza böyük töhfələr verəcəkdir.

Bunun içərisində, əlbəttə, müzakirə etdiyimiz Anlaşma Memorandumu kifayət qədər ciddi sənəddir. Bu sənəd, dediyim kimi, “bir millət, iki dövlət”in uzun zaman kəsiyindən bəri həyata keçirdiyi, reallaşdırdığı və xüsusi olaraq ciddi əhəmiyyət kəsb edən, dünya miqyasında informasiya mübadiləsində birgə hərəkət etmək və bizə, türk qardaşlarımıza qarşı yönəlmiş olan informasiya müharibəsində imkanlarımızı, qüvvələrimizi və potensialımızı birləşdirərək mübarizə aparmaq şansı verir. Mən əminəm ki, bu istiqamətdə də biz, həqiqətən də, qarşıya qoyulan vəzifəni yerinə yetirəcəyik. Türkiyə mediası, eyni zamanda, Vətən müharibəsi dövründə yeganə media idi ki, birmənalı olaraq Azərbaycanın yanında idi. Həm arxa cəbhədə, həm ön cəbhədə, həm Gəncə bombardman, həm də Bərdə yerlə yeksan ediləndə, Türkiyənin mediası təkcə daxili auditoriya üçün deyil, dünya auditoriyası üçün də

Azərbaycanda ermənilərin yaratmış olduğu faciələri dünyaya çatdırırdı və informasiya mübarizəsində, sözün həqiqi mənasında, böyük fədakarlıq və qəhrəmanlıq göstərirlər. Elə yeri düşmüşkən, fürsətdən istifadə edərək, həmin media nümayəndələrinə bir Azərbaycan vətəndaşı və millət vəkili olaraq özümün dərin təşəkkürümü və minnətdarlığımı bildirirəm.

İndi bu memorandum artıq bu gün bizim müzakirəmizə verilib. Ümidvaram ki, dəyərli həmkarlarım buna səs verəcəklər və mükəmməl şəkildə hazırlanan bu sənəddə qarşıya qoyulan vəzifələrin hər biri uğurla yerinə yetiriləcəkdir və bundan sonra da biz burada daha yeni-yeni uğurlara apara biləcək sənədləri ratifikasiya edəcəyik. İndi bir millətin 6 dövlətə çevrilməsi prosesi gedir. Ümidvaram ki, bu sahədə də biz uğurların şahidi olacağıq. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun. Etibar Əliyev. Buyurun, Etibar müəllim.

E.Əliyev. Təşəkkür edirəm, Sahibə xanım. “Azərbaycan Respublikası və Türkiyə Respublikası arasında media sahəsində strateji əməkdaşlıq haqqında” Anlaşma Memorandumu sənədini mən də olduqca vacib sənəd hesab edirəm. Qarşılıqlı əməkdaşlığın genişlənməsi və bu istiqamətdə dönüş yaratmaq üçün əməli işlər görməyin vaxtı artıq çatmışdır. Əməkdaşlıq bütün türk dünyasının media sahəsini əhatə etsə, daha tutumlu platformalar yaradıla bilər.

Bəli, jurnalist kommunikasiyası sahəsində əməkdaşlıq genişlənməlidir. Operativ hadisələrin birgə bölüşülməsi işıqlandırılmalıdır. Jurnalistika sahəsində tədris proqramlarının unifikasiyası aparılmalıdır. Jurnalistika sahəsində ortaq dərslilər yazılmalı və tədrisə aid kitablar tərcümə olunub yayılmalıdır. Professor, müəllim heyətinin mobiləşməsi mütləq həyata keçirilməlidir.

Hörmətli Sədr, bir faktı qeyd edim. Qardaş Türkiyə parlamentində müxbir olmaq üçün ən azı 5-8 il arası jurnalist təcrübən olmalıdır. Eyni zamanda, siyasi prosesləri dərinləndirən bilmək, milli maraqları qorumaq həmin müxbirlərin əsas vəzifələri sırasındadır. Bizdə necədir? Bizdə belə təcrübə olmadığından parlament müzakirələrinin işıqlandırılmasında belə qeyri-peşəkarlıq var. Həmişə sensasiya axtarmaq bizim medianı nüfuzdan salıb. Vətən Müharibəsinin gedişatında biz fərqli jurnalist emosiyasını görmədikmi, yaxud tolerantlıq fərqləri hiss olunmurmu? Çox uzağa getmirəm. Mən fasilədə bir sıra saytlara göz gəzdirdim, demək olar ki, bunların əksəriyyətində diqqətimi bir məqalə cəlb etdi. Elçin Əfəndiyevin qızı Konstitusiya Məhkəməsinə hakim təyin olundu. Ancaq onun bioqrafiyası haqqında bir cümləyə belə rast gəlmədik.

Mətbuat və televiziya qütbləşib. Jurnalist müsahibə götürəndən sonra çox vaxt onu axtarıq ki, fikirlərimiz niyə təhrif olunub və yaxud niyə kontekstdən çıxarılıb. İnternet televiziya sahəsində isə böyük anarxiya və mədəniyyətsizlik hökm sürür. Mən bunları söyləməklə jurnalistlərin diaqnostik testdən keçirilməsini tövsiyə etmirəm. Ancaq onlar mütləq özlərini təkmilləşdirməlidirlər və qardaş Türkiyənin bu sahədə böyük təcrübəsi var. Düşünürəm ki, bu memorandum media sahəsində təcrübənin bölüşülməsində mühüm və işlək sənəd olacaqdır. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun. Sahib Alıyev, buyurun.

S. Alıyev. Təşəkkür edirəm. Hörmətli xanım Sədr, dəyərli həmkarlar. Mən də yaz sessiyasının başlanması ilə bağlı hər birinizi təbrik edirəm. Gündəlikdəki məsələnin həm ətraflı, həm də məzmunlu təqdimatına görə komitə sədri hörmətli Zahid Oruca da təşəkkürümü çatdırıram.

Dəyərli həmkarlarım, mənim fikrimcə, gündəlikdəki bu

məsələ Azərbaycanla Türkiyə arasında hərbi-texniki və hərbi-siyasi əməkdaşlıq qədər önəmli bir sənəddir. Mən bunu həm qlobal, həm də regional müstəvidə yaranmış reallığa dayanaraq bildirirəm. Qlobal müstəvidə nə görürük? Qlobal müstəvidə, ümumiyyətlə, informasiya üzərində monopoliyanın ən mənfi tərəflərini görürük və eyni zamanda, öz üzərimizdə hiss edirik. Sadəcə, bir faktı demək istəyirəm ki, BMT-nin araşdırmalarına görə dünyadakı 300 aparıcı kommunikasiya korporasiyasının 144-ü Amerika Birləşmiş Ştatlarında, 80-i Avropa Birliyində, 49-u isə Yaponiyadadır. Digər ölkələrin payına cəmi 27 bu cür korporasiya düşür. Eyni zamanda, dünyada nəyə baxmaq, nəyi görmək, nəyi oxumaq lazımdır, onu 5 beynəlxalq media korporasiyası müəyyənləşdirir ki, onun beşi də məhz Amerika Birləşmiş Ştatlarındadır. Təbii ki, bu monopoliya bütün monopoliyalarda olduğu kimi, istə-istəməz özünün mənfi tərəflərini göstərir və diktə edir.

Digər bir reallıq isə regionda yaranmış reallıqdır. Yəni əgər kim fikirləşirsə ki, Ermənistan rəhbərliyi və hay diasporu həm bizim, həm də region ölkələrinin çağırışlarına qulaq asaraq revanşist siyasətdən əl çəkəcək, mənə elə gəlir, yanılır. Onlar ona görə bu revanşist siyasəti yeritmirlər ki, bununla nəyə isə nail olacaqlarını düşünürlər. Həm hay diasporu, həm də erməni dövləti, ümumiyyətlə, özlərinin əhəmiyyətliliyini, yararlılıqlarını, təsdiqini məhz bunda, təfriqəçilikdə, böyük güclərin əlində regionun digər ölkələri üçün alət olmaqda görürlər. Ona görə də bu yöndə fəaliyyətlərini davam etdirəcəklər və bu, özünü informasiya müstəvisində də göstərəcəkdir. Onu da demək istəyirəm ki, mütəxəssislər bilirlər, ümumiyyətlə, dünyada ən çox informasiya təzyiqi və dezinformasiya ilə üzləşən ölkələrin ilk onluğunda həm qardaş Türkiyə, həm

də Azərbaycan var. Bu informasiya təzyiqləri, bu dezinformasiyalarda ermənilər ancaq və ancaq kamuflyaj kimi istifadə olunur. Bu, ona görə baş verir ki, müəyyən çevrələrin məhz müsəlman dövlətləri ilə bağlı standartlarına nə Azərbaycan, nə də qardaş Türkiyə uyğun gəlir. Çünki hər ikisi sekulyar dövlətdir, hər ikisi inkişaf, çağdaşlaşmaq yolundadır.

İkincisi, ən əsası isə hər iki dövlət müstəqil siyasət yeridir. Bu informasiya basqıları da məhz bundan irəli gəlir. Ona görə də bizim belə bir anlaşma olduqca əhəmiyyətlidir. Özəlliklə, burada həm də kino sənayesi, televiziya sahəsində bu əməkdaşlığın nəzərdə tutulması, şəbəkələrin yaradılması, fikir öndərlərinin bir-birinə tanıtılması və onların təqdimatı məsələsi çox önəmlidir.

Mən xatırlayıram ki, hələ ulu öndər o zaman Süleyman Dəmirəllə birlikdə Bakıda Türk televiziyası yaradılması ideyasını irəli sürmüşdü. Demək olar ki, bu, reallaşmaq üzrə idi, sadəcə, Mərkəzi Asiyadakı bəzi dövlətlər istəmidilər. Amma indi başqa bir reallıq yaranıb. Nəzərə almaq lazımdır ki, artıq BRİCS ölkələri özləri belə məhz bu qlobal informasiya inhisarına, monopoliyasına son qoymaq üçün 5 il bundan əvvəl ortaq media məkanı yaratmaq haqqında düşünürdülər. Ona görə də fikirləşirəm ki, bizim türkdilli dövlətlər də gələcəkdə bundan faydalanacaqlar və bəlkə də mərkəzi Bakı olmaqla, bir Türk televiziyasının yaradılmasına imkan yaranacaq. Bu, həm də ortaq türk dilinin formalaşması üçün bir növ təcrübə emalatxanası rolunu oynayardı. Yəni burada hər bir türk dövlətinin dilində ardıcıl informasiyalar gedərdi, həm də hər bir türk dövlətinin öz maraqlarına uyğun informasiyalar beynəlxalq dillərdə yayıma çıxarıla bilərdi ki, bundan da hamı üçün qazanc olardı. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun.

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Çıxış üçün təkid eləyən var? Musa Qasımlı? 2 nəfər. Anar İsgəndərov növbətidir, bir də, Musa Qasımlıdır. Mən düşünürəm ki, kifayət qədər müzakirə eləmişik.

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. İndi təkid edirsinizsə, mən Sizə söz verirəm. Buyurun.

A.İsgəndərov. Təkidi nə üçün edirəm? Mən bu elektron düyməyə basmağı hələ təzə öyrənmişəm. Eləsi var, 5 dəfə çıxış edir, eləsin. Qoy, biz də bir dəfə çıxış edək. Biz niyə çıxış eləməməliyik ki? Ona görə mən xahiş edirəm, hərə öz ziyalılığını göstərməlidir. Bura ziyalı məclisidir.

Sədrlik edən. Ziyalı məclisi olmağını mən də yaxşı bilirəm və düşünürəm ki, məni öyrətmək lazım deyil. Bu, bir. İkincisi, mən həmişə hamıya söz verirəm. Mən bilirəm, bu zalda hətta mənə irad tuturlar ki, hamıya söz verirəm. Nəyə görə, bu irad nəyə görə tutulur? Neçə nəfər yazılırsa, mən onlara söz verirəm. Ona görə düşünürəm ki, bu emosiyalara da yer yoxdur. Buyurun.

A.İsgəndərov. Hörmətli Sədr, hörmətli həmkarlar, dəyərli media mənsubları. Fərsətdən istifadə edərək, Milli Məclisin yaz sessiyasının başlaması münasibəti ilə bütün həmkarlarımı təbrik edirəm, fəaliyyətlərində uğurlar arzulayıram.

Tarix bizə çox şey öyrədir. Öyrətdiklərindən biri nədən ibarətdir? Dövlətin dövlətə heç bir zaman marağı olmur. Dövlətin dövlətə marağı olur. Amma xoşbəxtlikdən Türkiyə dövləti ilə Azərbaycan dövləti arasındakı münasibətlər, sözün həqiqi mənasında, qardaşlıq münasibətidir. 1915-ci ildə Çanaqqala vuruşunda minlərcə azərbaycanlı

şəhid oldu. Yəni bu, onu göstərdi ki, o zaman çar Rusiyası Osmanlı dövləti ilə müharibədə idi, ancaq Azərbaycan könüllüləri bu müharibədə iştirak etdilər, şəhid oldular. 1918-ci ildə Cümhuriyyətin ən çətin günlərində biz Osmanlı dövlətini və Osmanlı dövlətinin təşkil etdiyi Qafqaz İslam Ordusunu gördük. Həm də bu ordu Azərbaycanın istiqlalı üçün 1400 nəfər şəhid verdi. Hətta Azərbaycan tarixində heç vaxt Azərbaycanın paytaxtı olmayan Bakı şəhərini azad etdi və Bakı o gündən Azərbaycanın paytaxtına çevrildi. Doğrudur, 1918-ci ilin dekabrında təsis olunan Azərbaycan parlamenti şəhid olan Osmanlı əsgər və zabitlərinə Bakının ən hündür, görünən yerində bir abidənin qoyulması haqqında qərar qəbul etdi. Ancaq çox təəssüflər olsun ki, 1920-ci ilin aprel işğalı buna imkan vermədi. Azərbaycan yenidən öz dövlət müstəqilliyini bərpa etdikdən sonra ümummillî lider Heydər Əliyevin şəxsən iştirakı ilə həmin abidə açıldı.

1990-cı ilin Qanlı Yanvar qırğını ilə bağlı yeganə qəzetlər, mətbuat orqanları Türkiyə Cümhuriyyətinin mətbuatı oldu. Çox təəssüflər olsun ki, o qırğınla bağlı dünya dövlətlərinin heç birindən səs çıxmadı.

44 günlük müharibə nəyi göstərdi? Bəli, Azərbaycanla Türkiyə qardaşdır, dostdur və Azərbaycanın bu günlərində, bu ağır, çətin və son nəticədə qələbə ilə nəticələnən günlərində Azərbaycana arxa, dost olan Türkiyə Cümhuriyyəti idi. Ali Baş Komandanın dili ilə desək, dünya tarixində analoqu olmayan bir qardaşlıq var. Bu qardaşlıq Türkiyə–Azərbaycan qardaşlığıdır.

Mən belə fikirləşirəm ki, bu gün qəbul olunan Anlaşma Memorandumu, əslində, onsuz da yüz illər boyu olan bu dostluqla, bunun mətbuat orqanları ilə bağlı bir sənəddir. Biz hamımız da bu sənədə imza atmalıyıq, çünki Azərbay-

canın 44 günlük müharibəsindən sonrakı dövrü üçün də tarixi missiyalar var və mən əminəm ki, həmin missiyanın yerinə yetirilməsində Türkiyə Cümhuriyyəti yenə də bizim yanımızda olacaq. Diqqətinizə görə sağ olun.

Sədrlik edən. Musa Qasımlı. Musa müəllim, buyurun.

M.Qasımlı. Hörmətli Sahibə xanım, ilk növbədə şərait yaratdığınız üçün Sizə təşəkkür edirəm. Həqiqətən də, çox demokratik, çox açıq müzakirələr gedir. Bu, ilk növbədə hörmətli xanım Sədrin fəaliyyətinin nəticəsidir. Mən çox qısa danışacağam.

Bu memorandum böyük əhəmiyyət daşıyır, bizim münasibətlərimizdə yeni səhifə açır. Məndən əvvəl danışanların hamısının fikirlərini bölüşürəm. Amma bu memorandum bizim qarşımızda dayanan bir neçə məsələnin həllini zəruri edir. O nədir?

Bir, bu gün bizim ölkəmizdə beynəlxalq jurnalistika ixtisası yoxdur. Dünyanın 50-yə yaxın ölkəsində bizim televiziyaaların, informasiya vasitələrinin nümayəndəlikləri var. Beynəlxalq jurnalistika daxili jurnalistikadan fərqlidir. Məsələn, var korrespondent, ekonomkorrespondent. Bunu hamımız bilirik. Biz Azərbaycanda beynəlxalq jurnalistika ixtisasının açılması barədə düşünməliyik. Özü də, eyni zamanda, bəlli regionlar və ölkələr üzrə. Yaxın, Orta Şərq, Avropa, Amerika, Afrika və digərləri üzrə. Adlarını çəkmək istəmirəm, bir çox böyük ölkələr də var. Birinci, bu memorandum bizim üçün bu üfqləri açır.

İkinci, bizim jurnalistika ixtisaslaşmalıdır. Bu gün bizim televiziyaaların hamısının rəhbərlərinə mənim çox böyük hörmətim var. Jurnalist bu gün cəbhədən xəbər verir, sabah kənd təsərrüfatından yazır, o biri gün təhsildən xəbər verir. Beləliklə, həftəbecər bir şey alınır. Bizim jurnalistikamızda ixtisaslaşma getməlidir, necə xaricdə bu var.

Üçüncü söyləmək istədiyim məsələ nəyə dəlalət eləyir və nəyi zəruri edir? Bu gün biz düşünməliyik, insanlarımızı televiziya ekranlarının qarşısına necə gətirək. Heç bir şeyin bilinmədiyi və əslində, kimin nə istəyir yazdığı, senzuranın olmadığı ölkəmizdə necə edək ki, insanlar televiziya qarşısında otursunlar, proqramlara baxsınlar. Yəni bu memorandum bizim münasibətlərimizi yeni səviyyəyə çıxarmaqla bərabər, ölkə daxilində jurnalistikamızın keyfiyyətində ciddi dəyişiklik tələb edir. Mən Sizə çox minnətdaram. Təşəkkür edirəm. Sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Musa müəllim. Hörmətli həmkarlar, mən qanun layihəsini səsə qoyuram. Buyurun, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 15.29 dəq.)
Lehinə	83
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	84
Nəticə: Qəbul edildi	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 20 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi qəbul olundu.

Hörmətli həmkarlar, gündəliyin 6-cı məsələsinə keçirik. Bu, Azərbaycan və Türkiyə hökumətləri arasında vizadan azad etmə haqqında Sazişdə dəyişikliklər edilməsi barədə Protokolun təsdiq edilməsi ilə bağlı qanun layihəsidir. Qanun layihəsini Beynəlxalq münasibətlər və parlamentlərarası əlaqələr komitəsinin sədri Səməd müəllim Seyi-

dov təqdim edəcək. Səməd müəllim, buyurun.

S.Seyidov, *Milli Məclisin Beynəlxalq münasibətlər və parlamentlərarası əlaqələr komitəsinin sədri*.

Hörmətli xanım Sədr, hörmətli millət vəkilləri. Azərbaycan–Türkiyə məsələləri həmkarlar tərəfindən indi geniş və ətraflı müzakirə olundu. Təbii, indi ratifikasiya etdiyimiz, qəbul etdiyimiz saziş, doğrudan da, tarixi əhəmiyyətə malikdir. Yeri gəlmişkən, belə bir misal çəkim, bir neçə gün bundan əvvəl, hörmətli xanım Sədr, məhz Sizin söyləriniz əsasında biz ilk dəfə canlı şəkildə Avropa Şurasının Parlament Assambleyasında iştirak edirdik.

20 il bundan öncə bayrağımız Avropa Şurasının önündə ümummillə lider tərəfindən dalğalanmağa başladı. Onda torpaqları işğal altında olan ölkə idik. İndi isə ilk dəfə bu çətin, Avropanı xəstəlik bürüyüb apardığı dövrdə biz torpaqlarımızı tam şəkildə işğaldan azad etmiş bir ölkə kimi, bizə baş ucalığı gətirən bir siyasəti Avropaya təqdim edirdik. Tamamilə başqa bir hissiyyatdır. Bizim birinci görüşümüz Strasburqda Avropa Şurasının binasında bir nümayəndə heyəti olaraq Türkiyə nümayəndə heyəti ilə oldu. Fikir mübadiləsi apardıq, necə ki, illər boyu birgə mübarizə aparmışıq. Fikirlərimizi bölüşdük, gələcəkdə həm media, həm siyasət, həm də bütün başqa sahələrdə nə etməliyik. Ona görə ki, Azərbaycan üçün Türkiyədən yaxın ölkə yoxdur və ola da bilməz. Bu gün münasibətlərimiz getdikcə inkişaf edir. Bu nöqtəyi-nəzərdən indi səs verdiyimiz saziş də bir nümunədir. Onun reallaşması üçün indi müzakirəyə təqdim edilmiş saziş də köməklik edəcək. Ona görə ki, nə qədər insanlar bir-birinə yaxın olsa, bir qədər formal cəhətdən biz sədləri aradan qaldırısaq, bir o qədər iki qardaşın öz fəaliyyətini ən yüksək şəkildə təşkil etməsinə imkan yaranar. Ona görə bir neçə müddət

bundan öncə məhz burada, Milli Məclisdə imzaladığımız və artıq müzakirə edib, qəbul etdiyimiz iki ölkəyə vizasız gediş-gəliş məsələsini həll edəndən sonra biz münasibətlərimizi yeni bir mərhələyə yüksəlttik. Artıq vizalar da, pasportlar da yoxdur. Şəxsiyyət vəsiqəsi tam kifayətdir ki, Azərbaycan Respublikasının vətəndaşı və Türkiyə Respublikasının vətəndaşı iki ölkə arasında öz münasibətlərini sərbəst qursunlar. 90 gün ərzində heç bir problemsiz bu məsələlər öz həllini tapa bilər. 90 gündən artıq qalmaq istəyən insanlar isə, təbii, hələ ki, pasportdan istifadə edib müvafiq sənədlərini təqdim edəcəklər. Ancaq artıq sərbəhlər açıldı, artıq heç bir formal məhdudiyət yoxdur. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Türkiyə Respublikasının Prezidenti bu yeni reallığı birgə yaradaraq, Azərbaycan və Türkiyəni bir-birinə qovuşduraraq siyasət aparırlar.

Bu gün sizin müzakirənizə təqdim olunan məsələ, doğrudan da, tarixi əhəmiyyət kəsb edir. Ona görə ki, hörmətli həmkarlar, bir anlığa təsəvvür edin, Türkiyə ilə Azərbaycan bir-birinə nə dərəcədə yaxınlaşıb. Siyasi, iqtisadi, hərbi, mədəni, kütləvi informasiya vasitələri, indi isə insani əlaqələri ən yüksək səviyyəyə yüksəltməklə, qaldırmaqla biz faktiki, bir millət, iki dövlət siyasətini həyata keçiririk. Ona görə, təbii, belə bir sazişin qəbul olunması hər bir Azərbaycan, Türkiyə vətəndaşı, hər bir qardaş üçün böyük bir əhəmiyyət daşıyır. Mən sizi bu sazişə səs verməyə dəvət edirəm. Diqqətinizə görə sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Səməd müəllim. İki nəfər çıxış etmək istəyir. Hikmət Məmmədov. Buyurun.

H.Məmmədov. Hörmətli xanım Sədr, hörmətli millət vəkilləri. İmzalanacaq saziş, doğrudan da, çox əhəmiyyətlidir. Cəmi 1 il bundan əvvəl biz vizasız gediş-gəliş məsələsini müzakirə edirdik. Amma aradan 1 ilə yaxın

müddət keçibdir, biz artıq şəxsiyyət vəsiqəsi ilə qardaş ölkəyə gediş-gəliş məsələsi ilə bağlı imzalanmış sazişi təqdim edəcəyik. Bu, mühüm, əlamətdar hadisədir.

Hörmətli xanım Sədr, mən bayaqkı məsələ ilə bağlı danışa bilmədim. Ona görə, icazənilə, qısaca o məsələyə toxunmaq istəyirəm. Çünki birbaşa mənim peşə fəaliyyətimlə bağlıdır. Media müstəvisində strateji əməkdaşlıqla bağlı olan məsələlər, doğrudan da, vacib bir sənəddir. Əslində, bu sənədin nə qədər vacib və nə qədər tarixi olması sənədin özündə qeyd olunur. Bir məsələyə xüsusi diqqət yetirilir, bu, qarşılıqlı anlaşma məsələsidir. Anlaşma dedikdə, hər şeydən öncə, hamımız dərk edirik ki, əgər biz ortaq media platforması yaratmaq istəyiriksə, mütləq burada ortaq ünsiyyət vasitəsi olmalıdır. Ortaq ünsiyyət vasitəsi də bizim istifadə etdiyimiz dildir. Ona görə də Azərbaycan Prezidenti Türk Şurasının rəhbərini qəbul edərkən bir daha bu məsələyə toxundu və ortaq dilin vacibliyinə toxunaraq qeyd etdi ki, bütün müharibə dövründə bu prosesdə bizə bəyanatları ilə ən çox dəstək verən Türk Şurası oldu. Demək, belə çıxır ki, hazırkı yeni reallıqda, yeni tarixi şərtlərdə buna diqqət yetirməliyik.

Əlbəttə, bu dil süni şəkildə formalaşdırıla bilməz. Amma bir məsələ var, mən düşünürəm ki, Azərbaycanın elektron mediası, bütövlükdə, kütləvi informasiya vasitələri buna xüsusi diqqət yetirməlidirlər. Biz, bir tərəfdən, bu gün ortaq media platforması yaratmaq istəyirik, amma bir tərəfdən də, Azərbaycan televiziyaları türk filmlərini auditoriyaya tərcümə edərək təqdim edir. Mən düşünürəm ki, burada bir uyğunsuzluq var. Əgər ortaq platforma yararırsa, burada ortaq dil də olmalıdır. Biz, şübhəsiz ki, türk mediasından tərcümə vasitəsi ilə danışmayacağıq. Belə olanda, mən düşünürəm ki, filmləri tərcüməsiz olaraq

yayımlamaq daha doğru olardı.

İkinci bir məsələ, təkcə elektron media deyil, elə çap mediası, kütləvi informasiya vasitələri də cidd-cəhdlə Türkiyədən bizə gələn terminləri, artıq qəbul olunan və hamı tərəfindən anlaşılan sözləri tərcümə etməyə çalışırlar. Məsələn, “Zeytun dalı” əməliyyatını “Zeytun budağı” kimi təqdim edirik, “Sülh pınarı” əməliyyatın adıdır, adların tərcümə olunması dilçilik baxımından doğru deyil. Nəse bir anlaşılmazlıq yaratmır, nəyə görə biz onu tərcümə edirik? Üstəlik də səhv tərcümə edirik. “Barış pınarını” götürüb “Barış bulağı” kimi tərcümə edirik. Bu da gələcəkdə mümkün platformada ortağ fəaliyyətimizi məhdudlaşdırır. Bəzən ürəyimiz soyumur, Türkiyə Cümhuriyyətinin adını biz Türkiyə Respublikası kimi tərcümə edib ifadə edirik. Nəyə görə? Bu cümhuriyyəti yaradan bunun adını Türkiyə Cümhuriyyəti qoyubdur. Sən buna necə Türkiyə Respublikası deyə bilərsən? Ona görə, mən düşünürəm ki, bu məsələlərə diqqət yetirməliyik.

Hörmətli Musa müəllim medianın inkişafı ilə bağlı maraqlı məsələlərə toxundu. Hazırda biz bilirik ki, medianın inkişafı və ona dəstək dövlətimizin diqqət mərkəzindədir. Yeni bir konsepsiya, nizamnamə qəbul olunubdur. Medianın İnkişafı Agentliyi yaradılıb. Orada beynəlxalq jurnalistika ilə, bütövlükdə, jurnalistikamızın inkişafı ilə də bağlı çox mühüm istiqamətlər öz əksini tapıb. O nizamnamədə onların həyata keçirilməsi ilə bağlı planlar da öz əksini tapıb. Sağ olun, diqqətinizə təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun. Rafael Hüseynov. Rafael müəllim, buyurun.

R.Hüseynov. Təşəkkür edirəm. Hörmətli Məclis, Azərbaycan Respublikası Hökuməti ilə Türkiyə Respublikası Hökuməti arasında qarşılıqlı olaraq vizadan azad etmə

haqqında ötən il imzalanmış Saziş də, indi həmin Sazişə müəyyən dəyişiklikləri nəzərdə tutan, müzakirə etdiyimiz 1 sayılı Protokol da fəlsəfəsi etibarlı ilə Azərbaycan və Türkiyə dostluğunun, qardaşlığının, Azərbaycanla Türkiyənin bir millət, iki dövlət olması həqiqətinin daha bir sübutudur.

35–40 il tarix üçün göz qırpmı qədər qısa bir zamandır. Amma 35–40 il, 50 il əvvəl belə bir hadisənin haçansa baş verəcəyini kimə söyləsəydin, ona nağıl, möcüzə kimi baxardı. İndi Azərbaycanla Türkiyə arasında sərhədlər o qədər şəffaflaşır ki, nəinki diplomatik pasport, xidməti pasport, şəxsiyyət vəsiqəsi, hətta dənizçinin şəxsiyyətini təsdiq edən vəsiqə də, hava nəqliyyatı işçisinin şəxsiyyətini təsdiq edən sənədi də, müxtəlif nəqliyyat işçilərinin sənədi, dəmir yol işçisinin şəxsiyyətini təsdiq edən sənədi də sərhədi vizasız keçmək üçün kifayət edir. Əlbəttə ki, bu, çox böyük uğurdur və Türkiyə ilə Azərbaycan arasındakı yaxınlığın, dostluğun hansı yüksək səviyyədə olduğunu isbatdır.

Biz tez-tez Türkiyə ilə Azərbaycan dostdur, qardaşdır ifadəsini işlədirik, amma mən yazılarımın birində bu ifadəni işlətməmişəm ki, Türkiyə ilə Azərbaycana, sadəcə, qardaş, dost demək azdır. Türkiyə ilə Azərbaycan siam əkiləridir. Yəni onlar bir-birini sevməyə, bir-biri ilə hər zaman əl-ələ, ürək-ürəyə olmağa məhkumdurlar. Son illərdə, xüsusən bu yaxınlaşmanın, bu dostluğun daha da dərinləşməsi Türkiyə Cümhuriyyətinin Prezidenti hörmətli cənab Ərdoğanın, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin böyük xidmətlərinin sayəsində ali bir səviyyəyə çatmışdır. İnşallah ki, gələcək illərdə daha yüksək mərhələyə də yetişəcəkdir.

Bu sözlərin davamı olaraq, qanun layihəsini təqdim

edən bizim hörmətli həmkarımız Səməd Seyidovun toxunduğu bir məsələnin bəzi təfərrüatlarına varmaq istəyirəm. Bu il yanvar ayının 25-də Azərbaycanın ictimai-siyasi həyatında və milli parlamentimizin tarixində son dərəcə əlamətdar hadisə baş verdi. Azərbaycanın Avropa Şurasına üzvlüyünün 20 ili tamam oldu. Düz 20 il əvvəl, yanvar ayının 25-də Azərbaycan dövlətinin rəhbəri, müasir Azərbaycan dövlətinin qurucusu unudulmaz Heydər Əliyev Avropa Şurası binası qarşısında Azərbaycanın bayrağını qaldırdı və 47 ölkədən biri olaraq Azərbaycan bu mötəbər dünya təşkilatında fəaliyyətə başladı. Amma biz həmin təşkilata Azərbaycan üçün son dərəcə rəmzi olan bir gündə, yanvarın 19-dan 20-nə keçən gecə yola düşmüşdük. Həmin günün gündüz saatlarında unudulmaz Heydər Əliyev bizi, ilk nümayəndə heyətimizi qəbul edirdi. İlk nümayəndə heyətimizin rəhbəri sonralar Azərbaycan dövlətinə uğurla rəhbərlik edəcək cənab İlham Əliyev idi.

Heydər Əliyev bizə tövsiyələrini, məsləhətlərini verirdi, çox şərəfli bir yol başladığımızı söyləyirdi. Onu da söyləyirdi ki, bu yol qətiyyən sadə, asan olmayacaq, siz sınaqlarla, mübarizələrlə üz-üzə qalacaqsınız. Həqiqətən də, belə oldu. 2001-ci ildə, 2002-ci ildə Azərbaycan nümayəndə heyəti son dərəcə çətin mübarizəli yollardan keçirdi və Azərbaycan həqiqətlərini dünyaya çatdırmaq istiqamətində gərgin səylər aparılırdı. Azərbaycanın Avropa Şurasında təqdim etdiyi ilk sənədlərdən birini nümayəndə heyətinin rəhbəri cənab İlham Əliyev hazırlamışdı. Bu, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi, Ermənistanın Azərbaycana təcavüzü ilə əlaqədar idi. O sənədi keçirtmək, irəlilətmək son dərəcə ağır idi. Nəhayət, 2005-ci il yanvar ayının yenə 25-də Avropa Şurasında 1416 sayılı qətnamə

qəbul edildi və bu, dünyadakı beynəlxalq təşkilatlar içərisində qəbul edilmiş ilk sənəd idi ki, həmin sənəddə Ermənistan birbaşa olaraq işğalçı adlandırılırdı, Dağlıq Qarabağda separatçı rejimin mövcudluğu təsdiqlənirdi və Ermənistanda yaşayan azərbaycanlılara qarşı etnik təmizləmə siyasəti həyata keçirildiyi göstərilirdi. Bu, Azərbaycanın Avropa Şurasında qazandığı ilk, böyük qələbə idi və o qələbənin altında Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyevin imzası var idi.

Sədrlik edən. 1 dəqiqə verin. Cənab Prezident haqqında danışsınız, buyurun.

R.Hüseynov. 2021-ci il yanvar ayının 25-də Azərbaycan artıq Avropa Şurasına qalib nümayəndə heyəti kimi getdi və bu, hər addımda hiss olunurdu. Bizim ora qalib nümayəndə heyəti kimi getməyimizin ardında da yenə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin imzası var idi. Başlanğıcda da, sonda da. 2001-ci il yolumuz başlananda da Prezident İlham Əliyevin imzası, 2021-ci ildə qalib nümayəndə heyəti kimi gedərkən də cənab İlham Əliyevin imzası. Mən inanıram ki, bu 20 illik yol Azərbaycan tarixində həmişə iftixarla xatırlana-caq və bundan sonra da uğurla davam etdiriləcək.

Sədrlik edən. Sağ olun. Sabir Rüstəmxanlı. Buyurun.

S.Rüstəmxanlı. Təşəkkür edirəm, hörmətli Sədr. Türkiyə ilə Azərbaycanın birliyindən, qardaşlığından, əslində, qardaş yox, bir xalqın iki dövləti olmasından çox danışıldı və bunu təkrar etməyə ehtiyac yoxdur. Tarix də göstərir ki, biz 2 dövlət olsaq da, bir-birimizə möhtacıq və bu, tək Azərbaycanın xeyrinə deyil, həm də Türkiyənin xeyrinədir, həm də Türkiyənin dünyadakı mövqelərini möhkəmləndirir. Mən bu barədə geniş danışmaq istəmirəm. Sadəcə, burada Hikmət bəyin dediyi bir məsələyə toxunmaq istəyirəm.

Uzun illərdir həm Azərbaycanda, həm Türkiyədə, həm də digər türk respublikalarında ortaqlıq dildən söhbət gedir. Ortaqlıq dil yanlış bir yanaşmadır. Ortaqlıq dil lazım deyil, heç bir respublika bu gün öz dilini dəyişib başqa bir dildə danışmaz. Söhbət burada ünsiyyət dilindən gedir. Ünsiyyət ki, bu türk respublikaları, türk xalqları bir yerə gələndə rus, ingilis dilinə ehtiyac olmasın, bunlar bir-biri ilə ünsiyyət qura bilsin. Bu ünsiyyət dili də, şübhəsiz, bu gün 85 milyon əhalisi olan, televiziya bütünü türk dünyasında göstərilən və ildən-ildə də türk dünyasında nüfuzu artan Türkiyənin bugünkü çağdaş dili ola bilər. Çünki böyük dövlətçilik ənənələri var, təmizdir, ərəb, fars kəlmələrindən təmizlənilib, yeni təmiz türkcə formalaşmış. Ona görə də bəzən bizim mətbuatda yazırlar, bizim dilimizi türk sözləri ilə zibillədilər. 50 il rus sözləri bizim dilimizə dolub, ingilis dili sözləri dolub, heç kim deməyib, bunlar dilimizi zibilləyir.

Televiziya dünyamızda danışan mədəniyyət xadimlərimizin, sənət adamlarının, ziyalıların çoxu, yarısı bir də görürsən, Azərbaycan dilində danışmaqdan, 5 dənə kənar rus sözü işlədir. Buna heç kim heç nə demir. Amma bu gün bizim taleyimizdə rol oynamış Türkiyənin Azərbaycanla yanaşmasına bir çoxları qısqançlıqla yanaşırlar. Ona görə, məsələn, bizim ümumi yığıncaqlar olur. Toplum deyir, onu mütləq cəmiyyətə çevirir. Türkcədən çevirir ərəbcəyə, guya ərəb sözü bizim dilimizdir. Yaxud deyək ki, biz yazırıq beynəlxalq, onlar yazırlar uluslararası, biz onu beynəlxalqa çeviririk. Guya beynəlxalq bizim dilimizdir. Uluslararası təmiz türkcədir, bunu çeviririk ərəb sözü. Onlarca belə söz var ki, biz qanunlarımızda da bunları normal bir şəkildə salıb, bir koordinasiya yaratsaq, yeni terminlərin gəlməsində koordinasiya yaratsaq, gələcəkdə, 5–10 ildən sonra bu dillərin yaxınlaşması sürətlənəcək və

bir-birimizi daha yaxşı başa düşəcəyik. Onsuz da bütün Azərbaycan evlərində türk seriallarına, türk filmlərinə Türkiyədən baxırlar, tərcümədən baxmırlar. Ona görə hətta bəzən insanların adlarını, cümhuriyyət sözünü hökmən... Bu deyir, baş bakan, baş bakan da var, baş bakan sözü niyə olmasın? Hökmən bunu görək prezident kimi tərcümə edək? Burada baş bakan deyirlər, ya partiyanın başkanı deyir və sair. İndi hətta deyək ki, adamların adlarını, Millətçi Hərəkət Partiyasının başkanı Dövlət Baxçalıdır. Bu, öz dilində belədir. Hökmən bizim mətbuat belə yazır – Dövlət Baxçalı. O Baxçalı deyil axı, Baxçalıdır. Onun adını olduğu kimi yazın da. Başqa adlar da bu şəkildə.

Mən təklif edirəm, dəfələrlə bunu Türkiyədə də demişəm, burada da deyirəm ki, biz xarici dilləri öyrənirik. Deyək, ispan, alman, fransız, ingilis dili və sair. Türkiyəyə də qonşu dövlət kimi, bir yaxın dövlət kimi baxmayaq, məsələn, elə türk dilinə də bəzilərinin baxdığı kimi, xarici dil kimi baxaq. Mənə elə gəlir ki, təkcə Azərbaycanda yox, türk birliyinə daxil olan ölkələrdə – Özbəkistan, Qazaxıstan, – indi Türkmənistan şükür, Azərbaycan sayəsində yaxınlaşır, – bu respublikalarda Türkiyə türkcəsi kənar bir dil kimi aşağı, 3-cü, 4-cü, 5-ci, lap olsun 2–3 il öyrədilməlidir. Orta məktəblərdə öyrədilsə, keçirilsə, 10 ildən sonra bütün bu respublikalarda yetişən ziyalıların hamısı bir-birini tərcüməsiz başa düşəcək. Bu, bir kuraldır, bu, gələcəkdə türk birliyinin gələcəyinə, yaxınlaşmasına yönəlmiş strateji bir yanaşmadır. Bunu hökmən etməliyik və qəbul etməliyik. Azərbaycanın bəlkə ehtiyacı yoxdur, amma digər türk dövlətlərinin ehtiyacı var. Ona görə, məncə, Türk Şurası bu məsələ ilə məşğul olmalıdır. Ortaq dil yox, ortaq dil yoxdur, süni surətdə dil yaratmaq olmaz, amma ünsiyyət dili olmalıdır. Məncə, Türkiyə türkcəsi bu

iş üçün yetişib, ya da elə olmalıdır. Mənim təklifim...

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Sabir müəllim. Çox maraqlı məsələlərə toxundunuz, ancaq biz bu gün ayrı bir məsələyə baxırıq. Sadəcə, Hikmət müəllim bir az kənara çıxdı. Mən bildim, başa düşürəm ki, Siz ona cavab verirsiniz. Protokola səs verəcəksiniz də, Sabir müəllim?

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Əsas odur.

Hörmətli həmkarlar, gəlin, qanun layihəsinə münasibət bildirək. Buyurun.

Səsvərmənin nəticələri	(saat 15.50 dəq.)
Lehinə	86
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	86
Nəticə: Qəbul edildi	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 21 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, gündəliyin 7-ci məsələsinə keçirik. Bu məsələ “Azərbaycan Respublikasının Şəhərsalma və Tikinti Məcəlləsinin təsdiq edilməsi, qüvvəyə minməsi və bununla bağlı hüquqi tənzimləmə haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Qeyd edirəm ki, ancaq rəqəm dəyişikliyi nəzərdə tutulduğuna görə layihə bir oxunuşda qəbul ediləcək. Məsələyə dair məlumat vermək üçün, Əli müəllim, mən yenə də Sizə müraciət edirəm. Xahiş edirəm, məlumat verin. Buyurun.

Ə.Hüseynli. Çox sağ olun. Hörmətli Sahibə xanım, bu qanun, bilirsiniz ki, 2012-ci ildə qəbul olunub, qüvvədədir. Qanunun tikinti layihələrinin, şəhərsalma sənədlərinin, o cümlədən müfəssəl planın müəyyənləşdirilməsinə dair tərəflərini özündə əks etdirən müddəanın qüvvəyə minmə tarixi isə 8 il sonra nəzərdə tutulmuşdu. Amma hazırda, bilirsiniz ki, cənab Prezident tərəfindən də Şəhərsalma, Tikinti və Arxitektura Komitəsinin yeni sədri təyin olunarkən yeni tapşırıqlar, yeni tövsiyələr verilib. Hazırda bu sənədlər, müfəssəl plan üzərində işlər gedir. Cənab Prezident tərəfindən təqdim olunmuş bu düzəlişdə 8 il rəqəminin 15 ilədək uzadılması məhz bu məqsədi daşıyır. Həmkarlardan səs vermələrini xahiş edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Əli müəllim. 2 nəfər yazılıb. Qüdrət Həsənquliyev, buyurun.

Q.Həsənquliyev. Təşəkkür edirəm, hörmətli Sədr. Əlbəttə, mən bu dəyişikliyə səs verəcəyəm. Ona görə ki, müvafiq dövlət orqanı hazır deyilsə, deməli, başqa yol da yoxdur.

Amma mən bu məsələni əvvəllər də qaldırmışam, indi də qaldırmaq istəyirəm. Biz qanunları qəbul edəndə “Normativ hüquqi aktlar haqqında” Konstitusiyaya Qanununa görə, həmin hüquqi normativ aktı tətbiq edəcək dövlət orqanına qanun layihəsi göndərilir, onların fikri öyrənilir. Əsasən də müddətlər həmin dövlət orqanlarının razılığı ilə müəyyənləşir ki, qanun, yaxud onun ayrı-ayrı müddəaları nə vaxt qüvvəyə minəcək. Sözün doğrusu, indi Əli müəllim 15 il dedi. Amma burada, bizə verilən layihədə 11 il yazılıb. Bu 11 il ərzində yeni bir şəhər salmaq olar, nəinki bir müfəssəl plan hazırlamaq.

Mən nə ilə bağlı öz narahatlığımı bildirirəm? Yəni dövlət orqanlarında belə məsuliyyət hissi azalıb ki, heç bir tələsmə, ciddi iş yoxdur. Deyirlər, nə vaxt çatdıra

bilmərik, o zaman da müraciət edəcəyik ki, bu müddəti bir az da artırın, uzadın. Ona görə mən nəyi təklif edirəm? Biz dəfələrlə buna etiraz etsək də, bu məsələ öz həllini tapmır. Vaxtı ilə “İcbari sığorta haqqında” Qanun on illərlə uzandı. Hər dəfə də bu qanun tətbiq olunmadı. İndi də bu məsələ ilə bağlı. Onun üçün biz qanunlarda yazaq ki, qanunun qüvvəyə minməsini, yaxud onun ayrı-ayrı müddələrinin tətbiqini müvafiq icra hakimiyyəti orqanı müəyyənləşdirir. Yəni indi müəyyənləşdiririk 11 il, 11 il tamam olandan sonra biz yenə də bunu artıracağıq ki, bu dəfə icra hakimiyyəti orqanı müraciət edib, daha 5 il də artırın. Yəni hər dəfə bu formada dəyişiklik edilməsi, açıq söyləyirəm ki, qanunvericilik orqanının da, elə icra hakimiyyəti orqanlarının özlərinin də nüfuzuna təsir edir. Ona görə bunu buraxaq müvafiq icra hakimiyyəti orqanının ixtiyarına ki, qanunun qüvvəyə minməsi vaxtını və qanunda bu və ya digər normanın qüvvəyə minmə müddətini müvafiq icra hakimiyyəti orqanı müəyyən edir. Bununla da bu məsələni köklü həll edək və daha hər dəfə bu cür dəyişikliklərlə Milli Məclis qarşısında bu məsələ qaldırılmasın və biz də bu məsələlərə vaxt ayırmayaq. Diqqətinizə görə çox sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun. Bəxtiyar Əliyev, buyurun.

B.Əliyev. Çox sağ olun, xanım Sədr. Mən də, əlbəttə ki, bu qanun layihəsinin nə qədər vacib olduğunu qeyd etmək istəyirəm. Amma eyni zamanda, bu qanunla bağlı nə qədər böyük problemlərin yarandığı haqqında danışmaq istəyirəm.

Müfəssəl planların hazır olmadığı halda, Nazirlər Kabinetinin 2015-ci ildə təsdiq etdiyi qaydalar var. O qaydalara biz diqqət yetirsək, bu gün istər Bakı şəhərində, istərsə də digər şəhərlərimizdə rastlaşdığımız problemlərin

nə qədər böyük olduğunu və gələcəkdə dövlət üçün necə böyük, ağır bir yükə çevrildiyinin şahidi oluruq. Magistral qaz, su, elektrik xətlərinin nəinki üzərində, altında və bilir-siniz ki, onların təhlükəsizlik zonaları var, o zonaların yaxınlığında heç bir tikinti aparıla bilməz. Palçıq vulkanları var, onların sərhədlərinə müəyyən məsafədə tikintilər aparıla bilməz. Şəhərsalmanın gələcək planlaşdırılmasına uyğun olaraq, bir çox sahələrdə tikintilər aparıla bilməz. Mərtəbələrin sayına görə şəhərin arxitekturasının pozulmasına gətirib çıxarda biləcək yerlərdə tikinti aparıla bilməz. Amma bu gün Bakı şəhərində bütün bunların hamısı baş verir. Bəs gələcəkdə hansı müfəssəl plan hazırlanacaq? Yəni bizim artıq real fakt qarşısında qaldığımız gerçəkliyəmi uyğun, yoxsa müfəssəl planlar hazırlananda o tikintilər sökülməlidir?

Bu gün biz bununla rastlaşırıq və heç uzağa getmək də lazım deyil. Bakı şəhərinin mərkəzi rayonlarında bu proseslər çox sürətlə davam etdirilir. Bu yaxınlarda Badamdarda baş verən torpaq sürüşməsi bir daha onu göstərir ki, Teleqüllənin yaxınlığında torpaq sahələri bəzən 20, 30, 40 metr hündürlüyündə yarılr və orada çox böyük həcmli tikintilər aparılır. Sonra da sual olunur ki, bu sürüşmələr niyə baş verdi? Bəs əvvəllər məgər bilmirdilər ki, orada belə tikintilər aparmaq, ora müdaxilə etmək olmaz? Məhz bu müfəssəl planın olmaması və bunu ləngidən müəyyən qurumların, bilmirəm, hansı məqsədləri var. Bəlkə də məqsədlər elə ondan ibarətdir ki, bu cür şeylərə şərait yaradılsın.

Hesab edirəm ki, əgər bu müddət dəyişdirilirsə, onda, eyni zamanda, risk zonası olan yerlərdə tikintilərin aparılması ilə bağlı verilmiş icazələr dayandırılсын və bundan sonra heç bir icazə verilməsin. Yalnız gələcəkdə müfəssəl

plan təsdiq edildikdən sonra ona uyğun olaraq, o məsələlərə baxılsın. Ona görə də xahiş edirəm, bu bir praktikadır ki, biz qanunu qəbul edirik, qanun qalır kənarında, müəyyən əsasnamələr, qaydalar hazırlanır, təsdiq edilir, qanuna qətiyyən uyğun gəlməyən o qaydalarla, əsasnamələrlə işlər görülür. Sonra da dövlət büdcəsindən həmin vurulmuş ziyanların ödənilməsi tələb edilir. Bu faktları biz hər il bu Məclisdə görürük.

Ona görə də mənim təklifim ondan ibarətdir ki, əgər biz bu dəyişikliyi qəbul ediriksə, 8 il kifayət etməyibsə, daha 11 il gözləməliyiksə, onda, eyni zamanda, digər məhdudyyətlər də nəzərə alınmalıdır. İndiyə qədər mövcud olmuş və gələcək müfəssəl planın tələblərinə uyğun gəlməyən tikintilərə qətiyyən icazə verilməsin, yaxud icazə verilibsə, onların icrası da həmin müddətə, 11 il müddətinə təxirə salınsın. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Bəxtiyar müəllim. Əli müəllim, buyurun.

Ə.Hüseynli. Çox sağ olun, hörmətli xanım Sədr. Hörmətli həmkarlar, əgər mən 15 il ifadəsi işlətmişəmsə, bu, texniki səhv olub. Arayışda olduğu kimi, söhbət 11 ildən gedir. Amma, mənəcə, həmkarlarım da o məsələdə yanılırlar ki, 11 ili bundan sonrakı 11 il kimi hesablayırlar. Çünki söhbət 2012-ci ildən hesablanan 11 ildən gedir. Yəni 8 ili tamam olub, indi 11 il.

3 illə bağlı məsələni biz, doğrudan da, bir daha müzakirə etmişik. Qüdrət müəllim, mən düşünürəm ki, 1 il-1 il artırmaqdan, məhz birdəfəlik 3 il məsələsi daha düzgün təklif olur. Həm də məruzəmdə bu məsələnin üzərində geniş dayanmadım, çünki hesab edirəm ki, texniki bir düzəlişdir. Hazırda torpaqlarımız işğaldan azad olunduqdan sonra, həm də yeni şəhərlər mövcuddur ki, onların da

müfəssəl planı hazırlanmalıdır. Mən düşünürəm ki, müvafiq icra hakimiyyəti orqanının bir qədər belə çox zaman, yəni 1 il yox, 3 il təklifi ilə çıxış etməsi əsaslandırılmış bir məsələ olub.

Onu da diqqətinizə çatdırım, cənab Prezidentin sonuncu çıxışlarının birində şəhərsalma məsələləri ilə bağlı tapşırıqlar, tövsiyələr verilmişdi, onların yerinə yetirilməsi üçün, əlbəttə, müəyyən bir müddətə ehtiyac var. Amma sözsüz, mən sizinlə razıyam ki, 2012-ci ildə qəbul edilmiş Tikinti Məcəlləsinin icrası ilə bağlı, əlbəttə, bir xeyli zaman itirmişik. Bu layihəni zamanında parlamentdə bizim komitəmiz Milli Məclisin Aparatı ilə birlikdə işləmişdi. Səfa müəllim işçi qrupunun rəhbəri idi, müvafiq icra hakimiyyəti orqanları da təmsil olunurdular. Amma, doğrudan da, növbəti illər də qanunun icrası ilə bağlı itirilmiş illər oldu. Yəni faktiki olaraq Şəhərsalma və Tikinti Məcəlləsinin, Almaniya təcrübəsini, müasir tikinti qaydalarını özündə əks etdirən çox mükəmməl bir məcəllənin real tətbiqinə ancaq son illərdə başlanmışdır.

Qüdrət müəllim, yeganə bir qeydinizlə – nəzarətlə bağlı, – yəni bu müddət bəlkə müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən müəyyən olunsun, – demək istəyirəm ki, əksinə, hesab edirəm, məhz qanunların üzərində parlament nəzarətini özündə ehtiva edən vacib müddəalardan biri də müddətlərin, ümumiyyətlə, qanun normalarının qanunu qəbul etmiş orqan tərəfindən dəyişdirilməsidir. Sizi əmin edirəm, bəlkə də biz müvafiq icra hakimiyyəti orqanının öhdəsinə buraxsaq, bu, daha uzun illər uzanar. Ona görə, hesab edirəm ki, bu praktikadan çıxmayacaq. Əksinə, sizlər bu məsələni səsəndirirsiniz, qaldırırsınız, biz də müvafiq icra hakimiyyətinin orqanlarının diqqətinə bir daha çatdırırıq ki, qanunun normalarını vaxtında, zamanında icra

etmək lazımdır. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Əli müəllim. Hörmətli həmkarlar, qanun layihəsini səsə qoyuram. Xahiş edirəm, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 16.01 dəq.)
Lehinə	85
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	86
Nəticə: Qəbul edildi	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 20 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qəbul edildi. Hörmətli deputatlar, gündəliyin 8-ci məsələsinə keçirik. Bu, “Məşğulluq haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Qeyd edirəm ki, bu layihə də bir oxunuşda qəbul ediləcək. Məsələyə dair məlumat vermək üçün mən Əmək və sosial siyasət komitəsinin sədri Musa Quliyevə söz verirəm. Musa müəllim, buyurun.

M.Quliyev, *Milli Məclisin Əmək və sosial siyasət komitəsinin sədri.*

Çox sağ olun. Hörmətli xanım Sədr, hörmətli millət vəkilləri. Şəhid ailələrinə və Qarabağ müharibəsi əlillərinə qayğı və diqqət göstərilməsi, onların sosial müdafiəsinin gücləndirilməsi cənab Prezident İlham Əliyevin sosial siyasətinin mərkəzi xəttini təşkil edir. Şəhid ailələri indiyə qədər 20 istiqamətdə, Qarabağ müharibəsi əlilləri isə 15 istiqamətdə güzəşt və imtiyazlarla əhatə olunmuşlar.

Torpaqlarımızın işğaldan azad edilməsi və ərazi bütöv-

lüyümüzün təmin olunması ilə nəticələnən 44 günlük Vətən müharibəsində və müharibədən sonrakı dövrdə Qarabağ müharibəsi əlillərinə və şəhid ailələrinə həm hökumətin, həm də cəmiyyətin diqqət və qayğısı daha da artmışdır. Heç də təsadüfi deyildir ki, 2020-ci il noyabrın 8-də Şuşanın işğaldan azad olunması müjdəsini xalqa cənab Prezident Şəhidlər Xiyabanından verdi. O da heç də təsadüfi deyildi ki, müharibə bitəndən 1 gün sonra, noyabrın 11-də Ali Baş Komandan möhtərəm cənab Prezident və Birinci vitse-prezident hörmətli Mehriban xanım Əliyeva ilk ziyarətlərini məhz hospitalda müalicə alan yaralılarımızın yanına getməklə etdilər. Bunlar dövlət başçısının, dövlət rəhbərinin şəhid ailələrinə və əlillərə münasibətidir. Məhz bu münasibətin davamı olaraq cənab Prezident tərəfindən şəhid ailələrinin təqaüdlərinin artırılması, onların mənzil-məişət şəraitinin yaxşılaşdırılması, onların sosial və məişət problemlərinin həlli ilə məşğul olacaq “YAŞAT” Fondunun yaradılması, istər Prezident Administrasiyasında, istərsə də şəhər və rayon icra hakimiyyətlərində şəhid ailələri və əlillərlə məşğul olan ayrıca şöbənin yaradılması ilə bağlı fərman və sərəncamlar dövlətimizin, cənab Prezidentin bu kateqoriyadan olan insanlara qayğısının ifadəsidir.

Hörmətli millət vəkilləri, diqqətinizə və müzakirənizə təqdim olunan “Məşğulluq haqqında” Qanunda edilən dəyişikliklər də cənab Prezidentin bu sahədə gördüyü işlərin məntiqi davamıdır. Şəhid ailələrinə qayğının artırılması onların məşğulluğunun yaxşılaşdırılması istiqamətində addımlardan xəbər verən bir dəyişiklikdir. Bu dəyişiklik əsas 4 istiqamətdə nəzərdə tutulur. Bilirsiniz ki, “Məşğulluq haqqında” Qanunda xüsusi kateqoriya insanlara 5 faizlik bir kvota ayrılıb, onlar növbəsiz və müsabiqəsiz

işə qəbul olunurlar. Bu dəyişikliklə həmin kateqoriyanın içərisinə şəhid ailələrinin üzvləri də əlavə olunur.

Eyni zamanda, “Məşğulluq haqqında” Qanunun 20-ci maddəsində iş axtaran və işsizlərin peşə hazırlığında şəhid ailələrinin üzvlərinə üstünlük verilir. Özünüməşğulluq tədbirlərinə kömək göstərilməsində də şəhid ailələrinə üstünlük verilməsi 24-cü maddədə öz əksini tapmışdır. “Məşğulluq haqqında” Qanunun 25-ci maddəsində edilən dəyişiklikdə də işə götürülənlərlə birgə işçilərin əmək haqlarının maliyyələşdirilməsində şəhid ailələrinə üstünlük verilməsi nəzərdə tutulur.

Bütövlükdə, bu dəyişikliklər şəhid ailələrinin məşğulluğunun təmin olunmasında çox ciddi əhəmiyyət kəsb edəcək və onların sosial müdafiəsini gücləndirəcəkdir. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm. Layihəyə dəstək verməyi xahiş edirəm. Sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Musa müəllim. Çox ətraflı məlumat verdiniz. Hörmətli həmkarlar, mən görürəm ki, 6 nəfər yazılıb. Bu, bir oxunuşda qəbul ediləcək. Cəmi 1 söz dəyişiləcək. Mən düşünürəm ki, bir oxunuşda qəbul olunan qanunların tələblərinə uyğun olaraq, biz bunu gərək qəbul edək. Səsə qoyuram, buyurun, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 16.06 dəq.)
Lehinə	72
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	72
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 18 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, qeyd etmək istəyirəm ki, gündəliyin qalan 11 məsələsi birinci oxunuşda olan qanun layihələridir. Birinci oxunuşun tələblərini hamı bilir, ancaq mən yenə də xatırlatmaq istərdim. Bu oxunuşda qanun layihəsinin qəbul edilməsinin zəruriliyi, əsas müddəaları müzakirə edilir, layihənin ümumi konsepsiyasına qiymət verilir. Mən sizdən xahiş edirəm ki, müzakirə zamanı bu tələbləri nəzərə alınız.

Gündəliyin 9-cu məsələsinə keçirik. Bu məsələ “Normativ hüquqi aktlar haqqında” Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyaya Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Konstitusiyaya Qanununun layihəsidir. Bildiyiniz kimi, Konstitusiyaya qanunları Milli Məclisdə 2 dəfə səsə qoyulur və bu gün birinci səsvermənin birinci oxunuşudur. Məsələyə dair məlumat vermək üçün mən yenə də Əli müəllimə söz verəcəyəm. Əli müəllim, buyurun.

Ə.Hüseynli. Çox sağ olun, hörmətli Sahibə xanım. Hörmətli həmkarlar, “Normativ hüquqi aktlar haqqında” Konstitusiyaya Qanunu bizim normayaratma fəaliyyətimizdə, ümumiyyətlə, qanunvericiliyimizdə müstəsna rol oynayır. Hesab edirəm ki, belə bir Konstitusiyaya Qanununun zamanında qəbul edilməsi bizim qanunvericilik həyatımızda, ümumiyyətlə, hüquq ictimai həyatında çox mühüm bir hadisə idi. Hazırda təklif olunan dəyişikliklər isə, əlbəttə, günün tələbləridir və kifayət qədər mütərəqqi xarakter daşıyır. Onları ümumiləşdirilmiş formada sizin diqqətinizə təqdim etmək istəyirəm.

Anlayışlar maddəsinə “qanunvericilik toplusu” anlayışının da daxil edilməsi təklif olunur. Çünki həm qanunların, Prezident aktlarının, Nazirlər Kabinetinin qərarları-

nın dərc edildiyi aylıq rəsmi toplu elə qanunvericilik toplusudur. Bu ifadə “Normativ hüquqi aktlar haqqında” Konstitusiyaya Qanununda bundan sonra öz əksini tapacaqdır.

İkinci vacib məsələ normativ hüquqi aktın rəsmi internet informasiya ehtiyatında yerləşdirilməsinin imperativ norma kimi üzərimizə qoyulmasıdır. Bilirsiniz ki, indiyə qədər rəsmi dərc olunurdu. Amma bundan sonra həm də internet şəbəkələrində yerləşdirilməsi də məcburi olacaqdır. Eyni zamanda, biri digərini istisna etmir. Hazırda “Normativ hüquqi aktlar haqqında” Konstitusiyaya Qanununun tələblərinə uyğun olaraq, bundan sonra həm dərc edilməlidir, yəni çap forması olmalıdır və televiziyalarda da elan edilməlidir.

Üçüncü vacib məqam ondan ibarətdir ki, əgər normativ hüquqi aktlar arasında ziddiyyət yaranırsa, – bəzən belə hallar olur, – bu zaman qanun layihələri ilə yanaşı, onların qəbul olunması ilə əlaqədar həm ləğv edilən, həm dəyişdirilən, həm də hazırlanmalı olan yeni qanun layihələri də təqdim edilməlidir və onların siyahısı da olmalıdır. Bizim parlament üzvləri, bizim komitənin sədr müavini Qüdrət müəllim Həsənquliyev də bu məsələləri qaldırmışdır. Hesab edirəm ki, indi cənab Prezident tərəfindən təqdim olunan qanun layihəsində bu məsələnin həllini tapması da çox mütərəqqi bir haldır.

Növbəti düzəlişlər isə normativ hüquqi aktlarda dəyişikliklər və onların ləğv edilməsi ilə bağlıdır. Belə ki, qanunlarda, Prezident aktlarında, Nazirlər Kabinetinin qərarlarında dəyişiklik edilən və ləğv edilən zaman bunları nəzərdə tutan normativ hüquqi aktın mətnində mötərizədə bu aktların illəri, nömrələri və maddələri ardıcılıqla göstərilməlidir.

Nəhayət, normativ hüquqi aktın qüvvəsinin itirilməsi

ilə bağlı Konstitusiya Qanununun müvafiq maddəsində təklif olunur ki, Konstitusiya Məhkəməsinin qərarı ilə normativ hüquqi akt qüvvədən düşmüş hesab edildikdə, onu qəbul etmiş orqan tərəfindən də həmin akt ləğv edilməlidir. Yəni Konstitusiya Məhkəməsinin belə qərarı varsa, o, artıq birbaşa icraya yönəlir və bu, həmin aktı qəbul etmiş orqanın üzərinə bir vəzifə kimi qoyur.

Bütövlükdə, bax, belə, 5 elementdən ibarət olan düzəlişlərdir. Bir daha vurğulamaq istəyirəm ki, bu məsələlər zaman-zaman müzakirə olunub, amma indi təqdim edilib. Hesab edirəm ki, normativ hüquqi aktların qəbulundan sonra bizim hüquq praktikamızda qanun yaradıcılığı normativ hüquqi aktların qəbulu ilə bağlı praktikada mövcud olmuş bir sıra texniki məsələləri də tənzimləyir və mü-tərəqqi bir qanun hesab olunur. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Əli müəllim. Çıxış etmək istəyənlər var – 2 nəfər. Tahir Kərimli. Tahir müəllim, buyurun.

T.Kərimli. Təşəkkür edirəm, hörmətli Sədr. Elə Əli müəllimin çıxışının, məruzəsinin əsasında danışmaq istərdim. O, özü “Normativ hüquqi aktlar haqqında” Konstitusiya Qanununun əhəmiyyətini qeyd etdi və eyni zamanda, orada normativ hüquqi aktlar arasında ziddiyyətlərin yaranması məsələsinə toxundu. Bu konseptual məsələlərə mən daha konkret yanaşma sərgiləmək istərdim.

Mən Konstitusiyanın 27-ci maddəsinə baxanda, doğrudan da, böyük Heydər Əliyevin uzaqgörənliyinə heyran olmaya bilmədim. Məhz həmin maddədə göstərir ki, ölüm cəzası ləğv edilənə qədər məhkəmələr tərəfindən ölüm cəzası tətbiq olunur. Yəni moratoriumdan söhbət gedir. Ölüm cəzası ləğv olunur, amma Cinayət Məcəlləsində, – çox yaxşıdır ki, “Sülh və insanlıq əleyhinə cinayətlər” bölməsi gündəliyə salınıb baxılacaq, – xüsusən orada çox

ağır, ömürlük həbslə bağlı məsələlər var. Deməli, Cinayət Məcəlləsinin 100-cü, 102-ci, 105-ci, 108-ci maddələri soyqırım, təcavüzkar müharibənin aparılması, əhalinin qırılması və cinsi zorakılıq məsələləri, ən ağır maddələrdir. Amma onlar ömürlük həbs ilə cəzalandırılır.

İndi biz burada “Normativ hüquqi aktlar haqqında” Konstitusiyaya Qanununa əsasən iki iş görməliyik. Ya xüsusi olaraq, Konstitusiyada əksini tapan bir Konstitusiyaya aktı qəbul etməliyik və orada ölüm cəzasının, – çünki o, Konstitusiyanın maddəsində nəzərdə tutulub, – artıq ləğv olunması haqqında qərar qəbul etməliyik. Yox, əgər belə deyilsə, – bayaqkı uzaqgörənliyi məhz ona görə deyirəm ki, biz hərbi vəziyyətdə, müharibə vəziyyətində olduq, indi çoxlu işlərə baxılır, – nə qədər edam hökmünə layiq işlərlə rastlaşdıq. Bilmirəm, indi ağırlaşdırıcı halların keçmiş zamana tətbiqi məsələsi var, amma o uzaqgörənlik o qədər idi. Mən ona görə bir-iki il bundan əvvəl də çıxışında bu ziddiyyətlərə toxunmuşdum.

Çox qısa, ikinci bir məsələyə toxunmaq istəyirdim. Bu da Konstitusiyanın 74-cü maddəsidir. Qarşıdan seçkilər gəlir, – bu da yenə “Normativ hüquqi aktlar haqqında” Konstitusiyaya Qanunu ilə tənzimlənməyə ehtiyacı olan normadır, – biz bilirik ki, Seçki Məcəlləsinə görə, ağır cinayətlərə görə məhkum olunmuş və məhkumluğu ödənilmiş şəxslər seçkidə iştirak edə bilirlər. Amma 74-cü maddə birbaşa göstərir ki, deputat dövlətə qarşı cinayətə görə məhkum olunubsa, artıq o, vəzifəyə irəli sürülə bilməz. Konstitusiyanın maddəsi ilə ziddiyyət yaranır. Ona görə də mən çox arzu edirəm, bax, necə ki, “Normativ hüquqi aktlar haqqında” Konstitusiyaya Qanununda xüsusi bir bənd var, hətta Konstitusiyanın normativ hüquqi aktlar haqqında xüsusi bir qeydi var, – yəni hüquqi

aktların üstünlüyü məsələsi, – bu məsələlər ona uyğun həll olunmalıdır. Çünki bir-birinə ziddir.

Deməli, indiki qanuna əsasən deputat ağır cinayət törədib məhkum olunubsa, namizədliyini verə bilər, amma Konstitusiyaya görə verə bilməz. Çünki o, and içib. İndi Konstitusiyaya Məhkəməsinin üzvünün çox gözəl bir andını gördük və ona görə vaxtında mən dedim, deputatların andı ki nəzərdə tutulub Konstitusiyamızda, qanunumuzda, bu, mütləq tətbiq olunsun.

Sonda bir cümlə ilə demək istərdim ki, mən hörmətli Mehriban xanımın çox gözəl bir əənəsinin davamını təklif edirəm. Məhz Novruz bayramında qələbəmiz münasibəti ilə əhatəli bir amnistiya qəbul etməyimizi çox arzu edərdim. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun. Erkin Qədirli, buyurun.

E.Qədirli. Çox sağ olun, xanım Sədr. Mən “Normativ hüquqi aktlar haqqında” Konstitusiyaya Qanunu ilə bağlı ümumi bir fikrimi bildirmək istəyirəm. Birinci oxunuşun qaydalarına uyğun olaraq, sırf konseptual bir məsələdir. Doğrusu, mən bununla bağlı ötən ilin mart ayında etdiyim çıxışların birində demişdim. Sonra hörmətli Əli müəllimlə bununla bağlı müzakirəmiz də oldu, müzakirənin də nəticəsində hərə öz fikrində qaldı. Amma fürsətdən istifadə edirəm, bir halda ki bu qanunu müzakirə edirik.

Mən Milli Məclisə təqdim olunan qanun layihələrinin həmin sözügedən Konstitusiyaya Qanununun 48-ci maddəsinə uyğun əsaslandırılması ilə bağlı demək istəyirəm. Bilirsiniz, bu, qanunun tələbidir. Amma orada bir xüsusi tələb də var ki, Prezidentin təqdim etdiyi qanun layihələri yalnız müşayiət məktubu ilə təqdim olunur, qanun layihəsinin qəbulunun zəruriliyinin əsaslandırılması ilə bağlı sənədlər isə Prezident Administrasiyasında saxlanılır. İndi “sax-

lanılır” sözü həm yerləşdirmə, həm də gizlətmə mənasını daşıyır. Bu, əslində, gizli məlumat olmamaldır. Saxlanıl-sın, amma deputatlar, Milli Məclis o əsaslandırmanı bil-məlidir ki, məsələn, Prezident nə üçün filan layihənin qə-bulunu istəyir, o, hansı dəyişikliklərə səbəb olacaq. Düz-dür, Milli Məclisdə bununla bağlı təqdimatlar olur, komitə rəhbərləri, filan. Amma qanunvericilik təşəbbüsü subyek-tinin özündən autentik bir izah gəlməlidir. Başqa qanunve-ricilik təşəbbüsü subyektlərindən, yeri gəlmişkən, belə bir tələb yoxdur ki, bu da özlüyündə maraqlı bir fərqlən-dirmədir və ayrıca izah tələb edir. Amma sizə deyim ki, parlamentin təcrübələrində çox normal bir şeydir.

Biz indi “Normativ hüquqi aktlar haqqında” Konsti-tusiya Qanununun 48-ci maddəsinə başqa bir düzəliş edirik, yaranmış təcrübəni faktiki olaraq qanunda möh-kəmləndiririk. Biz indi görürük, hər qanun layihəsi uyğun-luqla bağlı arayışla birlikdə gəlir. Çox yaxşı bir təcrübədir. Əvvəllər qanunda olmayıb. Qanunda olmasa da, təcrübədə yaranıb. İndi hər təcrübəni qanunda möhkəmləndirməyin tərəfdarı olmasam da, amma olsun, yəni buna bir problem yaratmır. Amma əsaslandırma olmalıdır. Çünki biz bilmə-liyik ki, səs verəndə, – istər lehinə, istərsə də əleyhinə, – nəyə səs veririk. Yəni bu məsələ o məlumatlı qərarın, məlumatlı seçimin təminatıdır. İndi bunu, yəni arzulanan qanun baxımından, sadəcə, diqqətdə qalsın deyə söylədim. Eyni zamanda, düşünürəm ki, gələcəkdə biz bu məsələyə qayıtsaq, yaxşı olar. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun. Hörmətli həmkarlar, biz məsə-ləni səsə qoya bilərik. Sadəcə, xatırlatmaq istəyirəm ki, Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 156-cı mad-dəsinin I hissəsinin tələbinə görə, Konstitusiya Qanunu Milli Məclisdə 95 səs çoxluğu ilə qəbul olunmalıdır. Ona

görə də səsvermə zamanı diqqətli olmağınızı xahiş edirəm. Məsələnı səsə qoyuram. Buyurun, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 16.19 dəq.)
Lehinə	83
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	83
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 22 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Qəbul edildi, sağ olun.

Hörmətli həmkarlar, gündəliyin 10-cu məsələsinə keçirik. “Hərbi vəzifə və hərbi xidmət haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsi. Məsələyə dair məlumat vermək üçün mən Müdafiə, təhlükəsizlik və korrupsiya ilə mübarizə komitəsinin sədri Ziyafət Əsgərova söz verirəm. Ziyafət müəllim, buyurun.

Z.Əsgərov, *Milli Məclisin Müdafiə, təhlükəsizlik və korrupsiya ilə mübarizə komitəsinin sədri.*

Təşəkkür edirəm. Hörmətli xanım Sədr, hörmətli həmkarlar, bildiyiniz kimi, “Hərbi vəzifə və hərbi xidmət haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 21.1.4-cü maddəsinə dəyişiklikdən söhbət gedir. Dəyişikliyin bilavasitə mahiyyətinə keçməzdən əvvəl istəyirdim, hazırkı vəziyyət barədə bir balaca arayış verim.

İş burasındadır ki, mülkiyyət, təşkilati-hüquqi formasından asılı olmayaraq, müvafiq dövlət orqanı tərəfindən xüsusi lisenziya almış təhsil müəssisələrində təhsil alan şəxslərə, Azərbaycan vətəndaşlarına hərbi çağırışdan bir

dəfə möhlət verilir. Amma yadınızdadırsa, biz 2016-cı ilin iyun ayında və 2019-cu ilin may ayının 3-də möhtərəm cənab Prezidentin təklifi ilə bu qanunda yeni dəyişikliklər etdik. Dəyişikliklərin mahiyyəti ondan ibarət idi ki, həm bakalavriatda, həm magistraturada, həm də doktoranturada, eyni zamanda, (baza ali) tibbi təhsili alan şəxslər möhlət hüququ əldə etsinlər. Yəni burada möhlət hüququnun əldə edilməsinin mənası nədən ibarət idi? Yəni təhsildə o ardıcılıq davam etsin deyə bunlar təhsilini yarımçıq qoymasınlar. Çünki bilirsiniz ki, möhtərəm cənab Prezident hər il öz sərəncamı ilə yanvar, aprel, iyun və oktyabr aylarında hərbi çağırışla bağlı sərəncamlar verir.

İndi burada problem nədir? Problem doktorantura ilə bağlıdır. Bir çox hallarda, mən artıq qeyd etdim, yanvar, aprel, iyun və söhbət, əsasən, payız aylarından gedir, doktorantlar imtahan verərkən onların imtahan vermə vaxtı hərbi çağırışa düşür. Belə vəziyyətdən necə çıxmalı? Ona görə də cənab Prezident təklif edir ki, əgər magistraturanı bitirmiş şəxs doktoranturaya sənəd verirsə və birinci imtahanı müvəffəqiyyətlə verirsə, ona 3 ay müddətində möhlət verilir, o, artıq növbəti imtahanlarını da versin və doktoranturaya daxil olsun. Sonrakı prosedurlar artıq qanunda göstərilmiş qaydada davam etdirilir. Məqsəd bundan ibarətdir. Məqsəd burada təhsilin ardıcılığını davam etdirmək, eyni zamanda, bakalavriatda və magistraturada müəyyən edilmiş o qaydanı həm də doktorantura ilə uyğunlaşdırmaqdan ibarətdir. Bax, buna görə mən sizin hamınızı bu qanun layihəsinə səs verməyə dəvət edirəm. Çox təşəkkür edirəm, sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Ziyafət müəllim. Hörmətli həmkarlar, xahiş edirəm, qanun layihəsinin qəbul olunmasına münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 16.23 dəq.)
Lehinə	82
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	82
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, növbəti məsələyə keçirik. Bu, 11-ci məsələdir. Bu məsələ Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında qanun layihəsidir. Layihəni İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin sədri Tahir Mirkişili təqdim edəcək. Tahir müəllim, buyurun.

T.Mirkişili, *Milli Məclisin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin sədri.*

Çox sağ olun. Hörməti Sədr, hörmətli həmkarlar. Hörmətli Sədr, icazənizlə, mən də fürsətdən istifadə edib, Sizi və həmkarlarımı yaz sessiyasının başlanması münasibəti ilə təbrik edirəm və uğurlar arzu edirəm.

Hörmətli Sədr, fürsətdən istifadə edib, qısa bir arayış vermək istəyirdim. Çünki bugünkü iclasın ilk yarısında bəzi deputat həmkarlarım tərəfindən Tarif Şurasının dövlət büdcəsinin gəlirləri və Milli Məclislə bağlılığı haqqında bir neçə fikir səsləndi. Mən, sadəcə, bildirmək istərdim ki, dövlət büdcəsinin gəlirləri, əsasən, 3 istiqamətdən formalaşır. Birincisi, Neft Fondundan köçürmələr, ikincisi, vergilər, üçüncüsü isə rüsumların hesabına olan gəlirlərdir. Hər 3 mənbə Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin

təsdiq etdiyi qanunlarla tam tənzimlənir. Yəni vergilərin dərəcəsinə, rüsumların yüksək dərəcələrini və transferin həddini də biz qəbul edirik. Ona görə, demək ki, Tarif Şurasının qiymət qaldırması son nəticədə dövlət büdcəsinin gəlirlərinə böyük bir təsir edəcək, əslində, bunu birbaşa demək düzgün deyil. Amma dolayısı ilə bunun təsiri ola da, olmaya da bilər. Əslində, baxsaq, bu gün Tarif Şurası qiymətləri tənzimlədiyindən oradan yaranan vergilər əgər artarsa, bu zaman, təbii ki, dövlət büdcəsinin gəlirləri arta bilər. Amma gəlirlər artmazsa, təbii ki, sabit, olduğu kimi qalacaqdır.

“Büdcə sistemi haqqında” Qanunun 23-cü maddəsinə görə, əgər dövlət büdcəsinin Milli Məclis tərəfindən təsdiq olunmuş gəlirləri faktiki dövr ərzində 10 faizdən artığı keçərsə, onda may ayının 15-dən oktyabr ayının 15-nə qədər Milli Məclis dövlət büdcəsinə yenidən baxır. Yəni bu mexanizmlər mövcuddur, bu mexanizmlər bu gün bizdə var. Yəni əgər Tarif Şurasının hər hansı bir qərarı dövlət büdcəsinin gəlirlərinə təsir edəcəksə, bunun üçün əlavə mexanizm düşünməyə ehtiyac yoxdur. Çünki qanunvericilikdə bu, öz əksini kifayət qədər tapmışdır.

İndi isə qanun layihəsi barədə. Qeyd edirəm ki, məlum olduğu kimi, Azərbaycanda aparılan iqtisadi islahatların əsas məqsədi kölgə iqtisadiyyatının miqyasının azaldılması, sahibkarlıq fəaliyyətinin şəffaf şəkildə təşkili və qanunsuz sahibkarlığın qarşısının alınması ilə bağlı tədbirlərdir. Həm də nəzərə alaq ki, dövlət başçısının sosial siyasətinə uyğun olaraq, vergi qanunvericiliyində olunan dəyişikliklər bir çox hallarda əhalinin, əsasən, qida rasionuna daxil olan mühüm məmulatların və ərzaq məhsullarının qiymətinin artmaması üçün bir çox məmulatların vergidən azad edilməsini özündə ehtiva edir və keçən müddət

ərzində bu, öz təsirini göstərmişdir. Eyni zamanda, bu istiqamətdə atılan addımları təkmilləşdirmək və yeni alətlərdən istifadə etmək üçün bu gün sizin diqqətinizə Vergi Məcəlləsində edilən dəyişikliklərlə bağlı qanun layihəsi təqdim olunmuşdur.

Qısa şəkildə mən bunları 4 yerə bölmək istərdim ki, daha aydın formada deyim. Birincisi, bildiyiniz kimi, Azərbaycanda 2017-ci ilin yanvarın 1-dən etibarən buğda idxalı və satışı, buğda ununun çörəyinin istehsalı əlavə dəyər vergisindən 4 il müddətinə azad edilmişdir. Yəni azad edilmə 2021-ci ilin yanvarın 1-də başa çatdığına görə bu müddətin artırılıb-artırılmaması ilə bağlı müzakirə getməkdədir. Qeyd edirəm ki, son 4 il ərzində Azərbaycanda buğda istehsalında kifayət qədər irəliləyiş əldə olunsada, biz özümüzü təmin etməyi 60 faizə qədər gətirib çatdırmışıq. Yəni Azərbaycan hazırda buğda idxalından 40 faizə qədər asılıdır.

İkinci tərəfdən, nəzərə alsaq ki, 2020-ci ildə Azərbaycanın əsas buğda idxalçısı ölkələri olaraq Rusiya və Qazaxıstanda buğdanın qiyməti 20 faizə qədər qalxmışdır, istənilən halda bu qiymətlərin tənzimlənməsi üçün bazarda yeni mühüm alətlərə ehtiyac yaranmışdır. Bununla əlaqədar olaraq, layihədə buğdanın əlavə dəyər vergisindən azad olunmasının daha bir il müddətinə artırılması ilə bağlı təklif daxil olmuşdur. Qeyd edirəm ki, bir il ərzində buğda çörəyinin istehsalının əlavə dəyər vergisindən azad olunması dövlət büdcəsinə 140 milyon manata başa gəlir. O deməkdir ki, hökumət, dövlət bu addımı atmaqla, cənab Prezident bu təklifi verməklə insanların, vətəndaşların və sahibkarlığın xeyrinə dövlət büdcəsinə 140 milyon manat vergidən imtina edilməsini təklif etmişdir. Bu, kifayət qədər böyük sosial, eyni zamanda, iqtisadi bir addımdır.

Növbəti istiqamət, bildiyiniz kimi, Zəngilan və Kəlbəcərin işğal altından azad edilməsindən sonra Azərbaycanda zərgərlik sənayesini inkişaf etdirməklə bağlı çox ciddi planlar mövcuddur. Qeyd edirəm ki, bu sənayenin inkişaf etdirilməsi qeyri-neft sənayesinin və məşğulluğun artırılmasında da çox mühüm rol oynayır. Bu barədə layihədə 3 maraqlı təklif var. Birinci ondan ibarətdir ki, əgər hər hansı bir sahibkar zərgərlik sənayesində dəzgah, avadanlıq və qurğuların idxalı ilə məşğul olursa, onda bütünlükdə bütün bu avadanlıqlar 2021-ci il yanvarın 1-dən etibarən 3 il müddətinə əlavə dəyər vergisindən azad olunur.

İkinci istiqamət ondan ibarətdir ki, indidən sonra, ümumiyyətlə, birdəfəlik olaraq külçə, sikkə və qranul şəklində qızılın və gümüşün satışı əlavə dəyər vergisindən azad olunur.

Üçüncü istiqamət ondan ibarətdir ki, bundan sonra ölkəyə gətirilən, yəni idxal olunan platin, qızıl və onlardan hazırlanmış zərgərlik və digər məmulatlar 2021-ci il yanvarın 1-dən etibarən 3 il müddətinə aksiz və vergilərdən azad olunur. Qeyd edirəm ki, bildiyiniz kimi, indiyə qədər belə bir məhdudiyət var idi, vətəndaşlar 20 qrama qədər idxalı edə bilirdilər, bundan daha artıq olan hissəsi isə, – qızıldan söhbət gedir, – aksizlərə cəlb olunurdu. Amma verilən təklif, bütövlükdə, buna heç bir məhdudiyət qoymadan, 3 il müddətinə aksizlərdən tamamilə azad olunması deməkdir. Xatırladım ki, Azərbaycanda indiyə qədər platin idxal etdiyimiz zaman hər qramına görə 4 manat, qızıl gətirilən zaman vətəndaş və sahibkarlar hər qramına görə, əyyarından asılı olaraq 1,5 manatdan 6 manata qədər aksiz vergisi ödəyirdilər. Bu, 3 il müddətinə azad olunacaqdır.

Nəhayət, sonuncu məsələ. Tütün məmulatlarının isteh-

salı, idxalı üzrə aksiz dərəcələrinin artırılması. Bildiyiniz kimi, ümumiyyətlə, aksiz dərəcələrinin əsas təyinatı insanları həm də zərərli vərdişlərdən qorumaq və bu tip məhsulların istehlakını azaltmağa təşviqdən ibarətdir. Bu cəhətdən baxsaq, aksiz markaları dünyada artıma meyillidir. Aksiz markaları bir çox hallarda məhsulun dəyərinin 50 faizini, bir çox hallarda isə 70 faizinə qədərini təşkil edə bilər. Bu cəhətdən baxsaq, tütün məmulatlarına olan aksizlərin artırılması Azərbaycanda bir çox hallarda iqtisadiyyatdan daha çox sosial və sağlamlıq mənasında kifayət qədər missiya daşıyır. Mən xatırladım ki, sonuncu dəfə tütün məmulatlarına aksizlər 3 il bundan qabaq artırılmışdır. Biz keçən 3 il ərzində bu sahədə olan təhlilə fikir verdik. Mən qeyd etdim ki, son 3 il ərzində Azərbaycanda siqaretin istehlakı 10,9 milyard ədəddən bir ildə 9,8 milyard ədədə düşmüşdür. Yəni aksiz markası son nəticədə siqaret istehlakını insanlar üçün bir ildə 1 milyard 100 milyon ədəd azaltmağa imkan vermişdir ki, düşünürük, aksizlərin bu istiqamətdə də təsirini qeyd etmək mümkündür.

Eyni zamanda, xatırladım ki, hesablamalara görə, qiymət artımı Azərbaycanda insanların ən çox istehlak etdiyi siqaretin bir qutusunun qiymətinin cəmi 8 qəpik artmasına təsir edəcəkdir ki, bu da biz düşünürük ki, o qədər də böyük qiymət fərqi etməyəcəkdir.

Bütövlükdə, qanun layihəsi birinci oxunuşdadır. Qeyd etdim ki, İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsində qanun layihəsi İqtisadiyyat Nazirliyinin nümayəndələri ilə çox ətraflı və geniş müzakirə olunub. Komitə üzvlərinin də bir çox təklifləri olub. Biz düşünürük ki, ikinci oxunuşa qədər bəzi təkliflərin də nəzərə alınması ilə bağlı yeni redaksiya üzərində işləmək mümkün olacaqdır. Diq-

qətinizə görə minnətdaram. Layihəni dəstəkləməyi xahiş edirəm. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Ətraflı məlumatla görə çox sağ olun, Tahir müəllim. Siz dediyiniz kimi, komitədə kifayət qədər müzakirə olunub, təkliflər olub. Düşünürəm ki, sizin komitədən olan üzvlər, indi kim yazılıbsa, bunu nəzərə alarlar, qısa və konkret danışarlar. Musa müəllim, Sizin sualınız var? Buyurun.

M.Quliyev. Çox sağ olun. Mən çıxışa yazılmışdım. Amma hesab edirəm ki, çıxışa ehtiyac yoxdur. Bir sualla kifayətlənəcəm. Hörmətli Tahir müəllim ətraflı məlumat verdi. Şübhəsiz ki, layihəni dəstəkləyəcəyəm. Amma mənim üçün aydın olmadı. Burada tütün məhsullarına aksiz dərəcələri artırılır, amma qəlyan üçün tütünlər burada istisnadır. Qəlyan zərərli deyil, qəlyanı bizdə çox geniş təbliğ eləməkmi lazımdır? Bunun səbəbi nə ilə bağlıdır?

Ümumiyyətlə, biz tütün məmulatlarının istifadəsinin məhdudlaşdırılması haqqında qanun qəbul eləmişik. Bu qanuna görə tütünün, siqaretin qiyməti artmalıdır ki, ən azı yeniyetmələrin, gənclərin əlçatanlığı aşağı düşsün. Eyni zamanda, hesab edirəm, bütün növ qəlyanlar siqaretin özü qədər və ondan daha da təhlükəlidir. O insan orqanizmi, sağlamlığı üçün zərərliyədir. Mən hesab edirəm ki, qəlyan üçün tütünlər buradan çıxarılmalıdır. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Musa müəllim. Tahir müəllim, indi cavab vermək istəyirsiniz?

Yerdən. *(Eşidilmir.)*

Sədrlik edən. Sonra. Azər Badamov. Buyurun.

A.Badamov. Təşəkkür edirəm. Hörmətli Sahibə xanım, hörmətli həmkarlar. Təqdim olunmuş qanun layihəsini dəstəkləyirəm. Düşünürəm ki, qanun layihəsində nəzərdə tutulmuş vergi güzəştləri və tətbiq olunacaq yeni aksiz

dərəcələri ölkə iqtisadiyyatının güclənməsinə və insan sağlamlığı üçün zərərli məhsulların idxalının azalmasına gətirib çıxaracaqdır.

Qanun layihəsindəki buğdanın idxalına tətbiq olunan güzəştin daha bir il uzadılmasına münasibətini bildirmək istəyirəm. Buğda strateji məhsuldur. Həm də ölkədə ərzaq təhlükəsizliyinin təmin olunmasında vacib amildir. Buğdanın qiymətinin tənzimlənməsi çörəyin və un məmulatlarının qiymətlərinin tənzimlənməsi deməkdir. Biz buğdanın idxalını və satışını, o cümlədən buğda ununun və çörəyinin istehsalını və satışını 2017-ci ildən 4 illik ƏDV-dən azad etmişdik. Təqdim olunan dəyişiklikdə bu güzəştin daha bir il uzadılması təklif olunur. Təklif edirəm ki, bu vergi güzəşti bir il yox, daha 3 və ya 4 il nəzərdə tutulsun. Çünki istehsal olunan buğda ölkə tələbatını ödəmir, həm də yerli buğdanın keyfiyyət göstəriciləri hələ də idxal olunan buğdanı əlavə etmədən yüksək keyfiyyətli un məmulatlarının istehsalına imkan vermir. Düşünürəm ki, bir ildən sonra yenə bu məsələ gündəmə gələcək, insanlar arasında unun və çörəyin qiyməti ilə bağlı yenə narahatlıq yaranacaqdır. Ona görə təklif edirəm ki, nəzərdə tutulan dəyişiklik daha 3 və ya 4 il müddətinə tətbiq olunsun.

Hörmətli həmkarlar, bir məsələyə də diqqətinizi çəkmək istəyirəm. Unun satışını ƏDV-dən azad edirik. Amma idxalına isə ƏDV tətbiq olunur. Bu yanaşma başa düşülən deyil. Düşünürəm, buğda idxalına tətbiq olunan güzəşt buğda ununun idxalına da tətbiq edilməlidir. Çünki ancaq buğda idxalını ƏDV-dən azad etməklə bazarda unun qiymətinin formalaşmasını taxıl idxalçılarından asılı vəziyyətə salmış oluruq. Amma buğda ununun idxalını da ƏDV-dən azad etsək, biz sahibkarlara buğda ununun idxalına şərait yaratmaqla un satışı bazarında rəqabət mü-

hiti yarada bilərik. Bu da onun satış qiymətinin bazar tərəfindən tənzimlənməsinə şərait yaradar. Ədalətli rəqabət bazarda onun satış qiymətinin aşağı düşməsinə təsir göstərir. Həm də kəpəyə tətbiq olunan vergi güzəştinin də 1 yox, 4 illiyə artırılmasını təklif edirəm. Kəpəyin qiymətinin aşağı həddə qalması quşçuluğun və maldarlığın inkişaf etməsinə və bu məhsulların qiymətlərinə təsir edən amillərdəndir. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun. Fəzil Mustafə. Fəzil müəllim, buyurun.

F.Mustafə. Təşəkkür edirəm. Hörmətli xanım Sədr, hörmətli millət vəkilləri. Mən də hesab edirəm ki, strateji əhəmiyyət daşıyan, cəmiyyətimiz üçün vacib olan bir məsələdir. Bir çox məhsulların xüsusi ilə də idxaldan asılı olduğumuz bir zamanda vergidən azad edilməsi çox vacibdir. Bu qanun layihəsini də dəstəkləyəcəyik.

Sadəcə, məndən öncə danışan deputat həmkarım Azər Badamovun yanaşmasını məntiqli hesab edirəm. Mən də düşünürəm ki, əgər bizdə buğda istehsalı daxili bazarı 60 faiz görəcek səviyyədədirsə və biz 40 faiz buğda idxalından asılı vəziyyətdəyiksə, bu bir ilə nə isə kəskin şəkildə dəyişməyəcəkdir. Ona görə biz burada müddət məsələsinə bir də baxmalıyıq. Bir ildən sonra biz buna mütləq qayıdacağıq. Çünki 40 faizi biz hansı resurslar, hansı yeni əkin sahələri hesabına əldə edəcəyik. Bu, özü müəamalıdır. Təbii ki, indi işğaldan azad olunmuş torpaqlarımızda müəyyən dərəcədə resurslar, imkanlar yaranır. Amma hələ ki, minadan təmizlənmə və başqa proseslər başa çatmadığına görə indidən buğda istehsalının artmasına bu dərəcədə sürətlə nail olacağımızı, daxili bazarı təmin edəcəyimizi proqnozlaşdırmaq çətindir. O baxımdan da, mən də bu müddətin 3, 4, yaxud 5 il müddətinə qədər

artırılmasını daha doğru sayıram. Yəni bunu gələn ilə yekunlaşdırmaq doğru deyil. 2024–2025-ci illərə qədər uzatmaq daha məntiqlidir.

Burada digər tərəfdən, bir sıra sahələrə də toxunulur, tütün məhsulları, elektron siqaretlərlə bağlı aksizlərin həddən artıq yüksək səviyyəyə qaldırılması nəzərdə tutulur. Təbii ki, mən, ümumiyyətlə, siqaret çəkilməsinin, tütün məhsullarının istehsalının əleyhinə olduğuma görə razı qalacağım bir dəyişiklikdir. Amma bu dərəcədə kəskin bir şəkildə qiymətin artırılması bu sahə ilə məşğul olan insanları da həddən artıq çətin vəziyyətə sala bilər. Xüsusi ilə də pandemiya dövründə bunun 31 manatdan birdən-birə 43 manata qaldırılması, hətta elektron siqaretlər üçün mayenin hər litrinin 20 manatdan 220 manata, 10 dəfə qaldırılması bir az məntiqli görünür. O baxımdan da, mən fikirləşirəm ki, bunu ən çoxu 2, 3 dəfə qaldırmaq daha səmərəli olardı.

Digər bir məsələ. Mən təklif edərdim ki, biz indi siqaretin qiymətini qaldırmaqla nəyin isə dəyişəcəyini düşünürüksə, bu, əslində, yanlış bir düşüncədir. Lap yüksək səviyyədə qiyməti qaldıraq. Narkotik vasitələri də tapmaq indi bahalıdır, kimsə qara bazardan gizli şəkildə əldə edə bilər. Amma bu, narkotikin qabağını almağa kifayət eləmir. Biz bu vərdişləri ancaq maarifçilik yolu ilə azaltmaq üzərində düşünməliyik. Çünki qiymətin qalxması daha çox hansısa işbazların varlanmasına gətirib çıxarır. O baxımdan da, bu istiqamətdə maarifçiliyin genişlənməsi, Musa müəllimin də qeyd elədiyi kimi, qəlyanlarla bağlı da zərərli xarakterinin cəmiyyətə çatdırılması daha önəmli məsələlərdən biridir ki, bu, daha çox çəkindirəcəkdir.

Digər tərəfdən, mən bu vergi düzəlişləri ilə bağlı əvvəllər də dəfələrlə qeyd eləmişdim. Biz indi tütünə, buğdaya,

başqa məsələlərə toxunuruq. Yəni mədəmizlə, səhhətimizlə bağlı məsələyə toxunuruq. Amma beynimizlə bağlı məsələyə də bir aydınlıq gətirib, ona da dəstəkverici addımlar atmalıyıq. Bu da kitab çapı, çap məhsulları ilə bağlı məsələdir. Bunun əlavə dəyər vergisindən azad olunması məsələsi olduqca vacibdir. Azərbaycanda bu rəqəm, səhv etmirəmsə, 18 faiz civarındadır. Amma bu, Gürcüstanda, Türkiyədə sıfırlanıbdır. Ona görə sıfırlanıb ki, istəyirlər bir oxuyan cəmiyyət yaratsınlar, insanların müəyyən mənada kitaba vərđişi artsın. Kitab, çap məhsulları ucuzlaşsın və bu sahəyə axın başlasın. Bu sahədə daha çox iş adamları üçün əlverişli mühit yaransın. Ona görə də mən istərdim ki, hörmətli Tahir müəllim, bu istiqamətdə də müvafiq qurumlarla danışıqlar apararaq, nəhayət, müasir dünya ölkələrində olan qaydaların Azərbaycanda da tətbiq olunmasını təmin edə bilək. Çünki bizdə kitab satışı da yetərli səviyyədə deyil. Pandemiya bu sahəni daha da acınacaqlı vəziyyətə saldı. Əgər biz bu sahədə bir dönüş yaratmasaq, gələcəkdə, doğrudan, savadsızlaşmanın daha sürətlə artacağını müşahidə edə biləcəyik. Diqqətinizə görə sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Fazil müəllim. Qənirə Paşayeva. Buyurun, Qənirə xanım.

Q.Paşayeva. Hörmətli Sədr, hörmətli millət vəkilləri. Təbii ki, bu vacib və əhəmiyyətli qanun layihəsini dəstəkləyəcəyik. Bu layihədə nəzərdə tutulan məsələlərdən biri Azərbaycanda zərgərlik sənayesinin inkişafına təkən verəcək çox önəmli bir maddədir. Gözəl Kəlbəcərimizin və Zəngilanımızın işğaldan azad olunması ilə Azərbaycanda zərgərlik sənayesinin inkişafı istiqamətində çox böyük perspektivlər açılır. Nəzərə alsaq ki, Azərbaycanda, ümumiyyətlə, bu ənənələr, bu məktəb var və biz bu ənənə

və məktəbi daha da genişləndirə bilərik, idxaldan daha çox, istehsal bizə yeni iş yerlərinin açılması, daha çox vəsaitin ölkəyə daxil olması imkanlarını verər, eyni zamanda da, bu ənənəvi məktəbin daha da güclənməsinə təkan verə bilər. Ona görə qızıldan və gümüşdən hazırlanan zərgərlik məmulatlarının istehsalı və emalı işlərinin görülməsi məqsədi ilə dəzgahların, avadanlıqların və qurğuların 3 il müddətində vergidən azad edilməsini dəstəkləyirik. Eyni zamanda, külçə, sikkə və qranul şəklində qızıl və gümüşün satışı da bu layihə ilə vergi ödəmədən azad edilir. Təbii ki, biz bunları dəstəkləyirik.

Amma mənim həmkarım Fazil bəy də vurğuladı, mən Tahir müəllimdən çox xahiş edəcəyəm ki, ikinci oxunuşa qədər bir məsələnin də müvafiq qurumlarla müzakirə edilməsi çox yaxşı olar. Çünki bu, Azərbaycanın minlərcə oxucusunun, eyni zamanda, ziyalıların müraciətidir. Bu müraciət ondan ibarətdir ki, – bir az öncə həmkarım Fazil bəy də buna toxundu, – kitablar, jurnallar, mətbəə məhsulları üzərində 18 faizlik əlavə dəyər vergisi var. Yəni biz statistikaya baxsaq, dünyada, demək olar, belə bir hala rast gəlmədim ki, hansısa ölkədə kitablara, jurnallara və mətbəə məhsullarına 18 faiz əlavə dəyər vergisi tətbiq olunsun. Məsələn, qardaş Türkiyədə 8 faiz idi, ondan da imtina elədilər. Gürcüstan, qonşu ölkələri nəzərdən keçirək. Avropada təxminən 7 faiz həcmində rəqəmlərdən söhbət gedir. Ona görə də bu, cəmiyyətin bu gün kitaba, oxumağa meylinə, intellektual inkişafına xidmət edəcək bir addımdır.

Mən xatırlayıram, hörmətli Tahir müəllim, biz bir neçə dəfə bu məsələləri qaldıranda Vergilər Nazirliyi mətbuatda bir açıqlama vermişdi ki, əslində, Vergilər Nazirliyi bunun əleyhinə deyil. Hökumətlə müzakirələr olunsaydı və

hökumət də buna müsbət reaksiya versə, biz də bu məsələyə müsbət baxarıq anlayışı ilə açıqlama vermişdik. Mütəxəssislərin hesablamalarına görə, əslində, bunun büdcəyə nə ciddi bir zərəri var, nə də hansı ciddi bir problem yarada bilər, çünki ölkədə istehsal olunan kitab, jurnalların təxmini miqdarı, həcmi, sayı bəllidir. Ölkəyə idxal olunanların sayı bəllidir və bu, böyük rəqəmlər deyil. Amma bu, kitabın daha da geniş yayılmasına, oxucuların daha çox kitablar almasına, yazarlar, şairlər, ziyalılar, yəni birbaşa kitabla bağlı insanlar üçün çox önəmli bir hadisə olardı. Ona görə biz çox xahiş edirik ki, bu məsələni təkrar müvafiq qurumlarla qaldırasınız, – biz də bunu qaldırmışıq, – amma xahiş edərdik ki, Siz də bu müzakirələri daha ətraflı şəkildə aparasınız. Çünki biz bu məsələni bir neçə dəfə qaldırmışdıq.

Digər bir məsələ, hörmətli Musa müəllim qaldırdı. Tahir müəllim, hər halda burada bir texniki yanlışlıq varmı? Çünki “qəlyan üçün tütünlər və istehsal məqsədli tütünlər istisna olmaqla”, – bunu anlayırıq, amma sonra yazırıq ki, digər çəkməli tütünlər, “hamogenləşdirilmiş” və ya “bərpa edilmiş” tütünlər, “çeynənən və ya buruna çəkilən” tütünlər, bu aksizli malların siyahısı və vergi dərəcəsi. Amma “istehsal məqsədli tütünlər” istisna olunan yerə qəlyan üçün tütünlər də qeyd olunur. Niyə qəlyan üçün tütünlər istisna olunur ki, onlar da digər tütün məhsulları, yəni çeynənən, buruna çəkilən və sair tütün məhsulları kimi, çox zərərli məhsullardır. Nəzərə alsaq ki, bu gün ölkəmizdə gənclər arasında tam bir prosesi görürük, üzülərək, qəlyandan istifadənin sayı getdikcə daha da artır, sürətlənir. Ona görə biz düşünürük ki, qəlyan üçün tütünləri də istisna maddələrinə aid etməmək daha doğru olardı. Bu, bir başqa məsələ ki...

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Qənirə xanım. Tahir Rzayev. Buyurun, Tahir müəllim.

T.Rzayev. Çox sağ olun, hörmətli Sədr. Vergi Məcəlləsində edilmiş dəyişikliklərə əsasən tütün məmulatlarının aksiz mallar siyahısına daxil edilməsini və qiymətlərin artırılmasını düzgün hesab edirəm. Çünki son illər ölkəmizə siqaret idxalı 20 dəfə artıb. Tütün dünyada ən çox gəlir gətirən kənd təsərrüfatı məhsullarından biridir və gün ərzində satış dəyəri təxminən 4 milyard dollar olan tütün ticarətindən illik qazanc bir trilyona çatır. Ölkəmizə isə ildə 250 milyon dollarlıq tütün və tütün məmulatı idxal olunur. Nəzərə alsaq ki, tütünçülük qeyri-neft sektorunda ən perspektivli sahələrdəndir və tütün pambıqdan sonra valyuta gətirən ən qiymətli məhsuldur, belə olan halda ölkədə tütünçülüğü inkişaf etdirmək, bu sahədə rəqabəti gücləndirmək və idxalın qarşısını almaq üçün səmərəli tədbirlər həyata keçirmək çox vacibdir.

Tütün məhsulunun insan üçün ziyanlı olmasına baxmayaraq, aqrar sektorun, iqtisadiyyatın inkişafına təkən verə biləcəyini nəzərə alsaq, ölkədə onun istehsalını artırmaq və ixracını sürətləndirmək lazımdır. Çünki tütün çox böyük biznesdir, ən rentabelli sahədir. Ölkədə əkilən tütünün yerli siqaret fabrikləri tərəfindən lazımınca alınması, digər tərəfdən, məhsulun yetişdirilməsi üçün əlverişli olan bir çox ərazilərin uzun illər işğal altında olması, siqaret istehsalçılarının xammalı xaricdən daxil etməsi tütünçülüğün inkişafına mənfi təsir göstərən amillərdəndir. Biz tütünün idxalını deyil, ixracını artırmalıyıq. Ölkəyə gəlir gətirməliyik. Bunun üçün son illər bir sıra tədbirlər görülüb. Tütünçülük sahələri artırılır, 2019-cu ilə nisbətən artıq 2020-ci ildə xeyli miqdarda tütün istehsal olunub. Elə bilirəm, idxalın qarşısını almaqla gələcəkdə tütünçü-

lüyün inkişafına fayda verə bilərik. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun. Qüdrət Həsənquliyev. Buyurun, Qüdrət müəllim.

Q.Həsənquliyev. Təşəkkür edirəm. Hörmətli Sədr, hörmətli həmkarlar. Doğrudan, burada məni ən çox narahat edən məsələ qızılın ölkəyə idxalı ilə əlaqədar olaraq ƏDV-nin aradan qaldırılmasıdır. Biz bilirik ki, qızılı zəngin insanlar alır. İkincisi də, biz özümüz qızıl istehsal edirik və qeyd edirəm ki, qeyri-neft sektorunda bizim ixracatda birinci yerdə qızıl dayanır. Keçən il ölkədən 205,6 milyon dollarlıq qızıl ixrac olunub, yəni xaricə satmışıq. Belə çıxır ki, əgər lazımdırsa, yəni biz o qızılı daxildə istifadə edə bilərik. Bəs onda biz niyə xaricdən gətirilən qızılı ƏDV-dən azad edirik? Yəni burada ziddiyyət göz önündədir.

İkincisi, o qızıl istehsalı üçün avadanlıqların ƏDV-dən, digər vergilərdən azad olunması. Keçən dəfə də mən söylədim, yadıңызdadırsa, Dövlət Neft Şirkəti neft emalı zavodunun tikintisi üçün alınan avadanlıqlara görə ƏDV-dən azad edildi, onda da qeyd etdim, bunlar ən gəlirli sahələrdir. Bunlar o zavodu tikəcəklər, oradan kifayət qədər böyük pul qazanacaqlar, yaxud qızıl üçün avadanlıqları gətirəcəklər, qızıl istehsal edəcəklər, kifayət qədər pul qazanacaqlar. Əvvəla, 205,6 milyon dollarlıq qızıl ixrac olunubsa, demək, pulları var. Yox, yoxdursa, kredit götürsünlər, sonra onu qaytaracaqlar da. Bu, gəlirli sahədir. Niyə dövlət onları azad etməlidir?

Burada proteksionizm elementləri görünür. Bilirsiniz, mən keçən dəfə də dedim ki, mülkiyyət növündən asılı olmayaraq, dövlət şirkəti, xarici şirkət, yaxud bələdiyyə mülkiyyətində olan bir şirkət olsun, fərq etməz, yəni bunun hansı birisi üçünsə üstünlüklər müəyyən edilmə-

məlidir, güzəştlər nəzərdə tutulmamalıdır.

Bu baxımdan, bax, gəlin, qonşu Gürcüstana diqqət yetirək. Biz qızıl azad etməli deyilik, hazırda bilirik ki, insanlarımız COVID-dən əziyyət çəkir. Dünyanın hər yerində çoxlu insanlar iş yerlərini itiriblər, Azərbaycanda da əhalinin sosial vəziyyəti ağırlaşıb. Onun üçün dövlət onlara pul verir, müəyyən güzəştlər nəzərdə tutur. Məsələn, biz onsuz da Azərbaycanda bu məsələni dəfələrlə qaldırmışıq, uşaq pulu verilmir, bizdə qeyd olunur ki, ailələrə onsuz da başqa formada sosial təminat təşkil olunur. Amma qonşu Gürcüstanda, misal üçün, uşaq geyimləri, uşaq bezləri, xüsusi ilə uşaq qidaları hər cür vergidən azaddır. Bunlar gənc ailələrə dəstəkdir və həm də bu o uşaqların sağlam böyüməsi, yaxşı qidalanması üçün edilir.

Gəlin, biz bu qızılın əvəzinə, bax, qeyd etdiyim həmin uşaq paltarlarını, uşaq qidalarını, uşaq bezlərini vergidən azad edək. Müəyyən dərmanlar var ki, bu gün COVID xəstəliyi ilə əlaqədar olaraq onların ölkəyə idxalına çox böyük ehtiyac var. Onları vergidən azad edək ki, insanlar üçün əlçatan olsun, insanlar böyük məbləğdə vəsaitlər sərf etməsinlər.

Amma digər məsələləri, burada qeyd olunur ki, tütünə bağlı o rüsumlar artırılır, mən onların hamısını dəstəkləyirəm. Hesab edirəm ki, bu, alqışlanmalıdır. Sonra buğdanın idxalı, satışı, çörək istehsalı ilə əlaqədar olaraq bu müddətin 5 il müddətinə qədər artırılmasını da mən dəstəkləyirəm. Amma qeyd etdiyim kimi, bu qızıl məsələsində biz ciddi şəkildə düşünməliyik, ya da ki, müvafiq icra hakimiyyətinin orqanı gəlib burada, parlamentdə bunu ciddi şəkildə əsaslandırmalıdır və ən azından bu ziddiyyət aradan qaldırılmalıdır. Ölkə xaricə qızıl ixrac edir, amma xaricdən Azərbaycana gələn qızıla görə biz vergiləri azad

edirik, yaxud bu cür gəlirli sahə üçün avadanlıqların gətirilməsini vergidən azad edirik. Sözsüz ki, vətəndaşlar bunu başa düşməyəcəklər və mən hesab edirəm ki, biz ikinci oxunuşa qədər müvafiq icra hakimiyyəti orqanı ilə bu məsələləri ciddi şəkildə müzakirə etməliyik. Diqqətinizə görə çox sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun, Qüdrət müəllim. Aqil Abbas. Aqil müəllim, buyurun.

A.Abbas. Təşəkkür edirəm, Sahibə xanım. Burada iki məsələyə toxunmaq istəyirəm. Neçə ildir burada dəfələrlə, bax, Fazil müəllim, Qənirə xanım dedi, kitab nəşrindən 18 faiz verginin götürülməsi ilə bağlı çıxışlar olur. Deyirik, deyirik, deyirik, elə burada da qalır və çıxıb gedir. Sonra da Vergilər Nazirliyi deyir, biz də istəyirik. Bəs onda kim istəmir? Nazirlər Kabineti desin, filan desin. Yəni bu gedir və belə də gedəcək. Yəqin elə söhbət burada qalacaq, çünki bizə kitab lazım deyil, nə eləyirik kitabı. Oxumuşuq da biz, orta məktəbi qurtarmışıq. Özü də, Allaha şükür, distant təhsildir, daha məktəblər də yoxdur. Elə müəllim oradan “düyməni” basır, nəşə deyir, buradan nəşə deyirlər. Kənd yerlərində bu da yoxdur. Çünki mənim doğduğum kənddə, ümumiyyətlə, telefon yoxdur ki, ona da, yəni bu kompüterə qoşulalar. Yəni təhsil o qədər vacib deyil, kitab vacib deyil. Ona görə də onu bir az qaldırmaq lazımdır. Bu, bir.

İkinci, bayaqdan hamımız deyirik. İndi Azərbaycanda hamı deyir ki, möhtəşəm qələbə ilə bağlı döyüş filmləri, ümumiyyətlə, film çəkilməlidir. Deməli, möhtərəm Prezident hər il filmlər üçün pul ayırır. Bir filmə gərək ki, 1 milyon 500 min manat pul ayırır. Mən bədii filmdən danışırım. Bu filmi çəkməlisən. Gəliri nədən götürürlər? Sən, mən nə isə satıram, kitabı satır, qazanır, onun gəlir

vergisini versin. Nədənsə gəlirdən vergi götürərlər. Elə pulu ayırıb, kinostudiyanın hesabına köçürən kimi, vergilər oradan onun 18 faizini götürür. A balam, satmışam bunu? Hələ filmi çəkmişəm? Yox, axı. Qoy, bunu çəkim, satım, ondan sonra sənin pulunu verərəm də. Dədəmin dədənə borcu var? Qoy, bu filmi çəkək də. Ona görə də filmlər hamısı ucuz başa gəlir və hələ ayrı həngamələr var, onu demirəm. Buna görə də, xahiş edirəm, bu filmlərdən də bu vergi götürülsün. Film çəkək, sataq, necə dünyada olduğu kimi, ondan sonra o vergini verək. Məsələn, ssenari yazan kimi mən qonorarımı alıram, vecimə də deyil. Mənim qonorarımı kəsən yoxdur, amma bu filmdən 18 faizi, özü də deyək, böyük filmlər çəkilir. Sən çəkirsən, bunun vergisi edir 300 min manat pul. 300 min manat pula orta bir film çəkmək olar. Sən onu tutub alırsan.

Yəni deyirik, xahiş edirəm, bu məsələlər burada qalmasın. Yəni o kitab məsələsi də qalmasın. Nədir bu? Götürsünlər, qəzet kağızı deyirdik, bir az götürdülər oradan. Kitabın üstündən də götürsünlər. Bir də vergilər, kim baxır o vergilərə? Nazirlər Kabineti. Allah işini avand etsin. Tarif Şurası da gözəl işləyir, suyun qiymətini qaldırdı, sevindik. Tarif Şurası və indi Nazirlər Kabineti, qardaş, xahiş edirəm, yoluna qoyun, qoyun, camaat filmi çəksin. Aktyorlar, kinorejissorlar yazıqdırlar. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Xahiş edirəm, amma bu məsələ daha bu dəfə burada qalmasın. 5 ildir, 6 ildir, 10 ildir deyirlər, elə burada qalır, buradan da çıxıb gedir. Sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun. Rəşad müəllim, çıxış etmək istəyirsiniz?

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Buyurun.

R.Mahmudov. Mən hamıdan çox üzr istəyirəm, sonradan yazıldım. Sadəcə, mən bir konseptual fikrimi paylaşmaq istəyirəm. Əlbəttə, bir az əvvəl sadalanan məsələlərə ayrı-ayrılıqda baxdığımızda, işə, sadəcə, hansı isə sahə üzrə xərclənən vəsaitin miqdarı ilə qiymət verdiyimiz zaman vergi güzəştinin istifadəsinə, belə deyim, hər kəsin haqqı var. Mən bir açıqlama verə bilərəm, səhiyyə dediyimiz insan həyatının sağlamlığının qorunması və dövlətin ən vacib konstitusion hüquqlarından biridir ki, vətəndaşın o hüququnu qorusun. Orada da hansı isə vergi güzəştləri ilə bağlı fikirlər ortalığa atıla bilər. Amma mən tamamilən fərqli bir düşüncəni ortaya qoymaq istəyirəm.

Ümumiyyətlə, bir dövlətin öz varlığının əsas gəlir mənbələrindən biri ölkədə yığılan vergilərdir. Yəni vergi mədəniyyətinin, ümumiyyətlə, uşaqlıqdan, bəlkə doğulduğumuz gündən gözümüzü yumana qədər həyatımızın ən vacib bir məqamı olduğunu hiss etməliyik və verilən vergi nəticə etibarlı ilə yenə o ölkədə həmin vətəndaş daxil, cəmiyyətin rifahının yüksəldilməsi, gələcək problemlərin həlli deməkdir. Heç bir zaman verilən vergi, mənə görə, bir itki deyil. Amma hər bir sahə özlüyündə verginin ortadan qaldırılması kimi bir fikir ortaya qoyduğu zaman, mən düşünürəm ki, bu, gələcəkdə dövlətin, ümumiyyətlə, bəlli resurslarına ciddi zərbə vurmaq deməkdir. Onun yerinə, mən bir iqtisadçı ekspert olmasam da, düşünürəm ki, ümumi olaraq ölkədə ƏDV-nin 18 faizdən 9 faizə endirilməsi, yaxud bəlli bir rəqəmlərin müəyyənləşməsi qoyula bilər. Amma fərqli-fərqli sahələrə ayrı güzəştlərin ortaya qoyulması, bilmirəm, inkişaf etmiş ölkələrdə bu təcrübənin çox geniş istifadə olunduğuna inanmıram.

Mən yenə də, ümumiyyətlə, gələcək ana hədəfimizin

cəmiyyət içərisində vergi vermənin hər bir vətəndaşın müharibədə iştirak etməsi, əsgəri xidməti nə qədər vətən üçün qəhrəmanlıq kimi ortaya qoyulursa, onun da hər bir təşkilat, hər bir şəxs üçün eyni şəkildə qiymətləndirilməsinin vacib olduğuna inanıram. Düşünürəm ki, gələcəkdə həmkarlarımız da bu yöndə olan fikirlərini ortaya qoyarkən bunu diqqətə almaları lazımdır. Bir daha mənə imkan yaratdığınıza görə Sizə təşəkkür edirəm. Sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun, Rəşad müəllim. Tahir müəllim, Sizə söz verirəm, buyurun.

T.Mirkişili. Sahibə xanım, ümumiyyətlə, çıxışların əksəriyyəti daha çox təklif formasında olduğu üçün, icazənizlə, mən ikinci oxunuşda münasibət bildirərdim. Çünki təkliflərin çoxu qanunvericilik subyekti ilə razılaşmaqla olmalıdır. Amma iki çıxış var ki, istəyərdim, onlara münasibət bildirim.

Birincisi, hörmətli həmkarım Rəşad müəllimin dediyi məsələ ilə bağlı. Ümumiyyətlə, mən xatırladım ki, vergilərin məqsədi yalnız pul yığmaqdan ibarət deyil. Vergilər iqtisadiyyatda, eyni zamanda, sahəni tənzimləmək üçün lazımdır. Dövlət əgər bir sahəni vergidən azad edirsə, yaxud o biri sahədə vergini qaldırırsa, burada məqsəd yalnız büdcəni doldurmaqdan, yaxud hər hansı sahədən daha artıq pul yığmaqdan ibarət deyil. Ona görə də baxsanız, azad etmələr müddətlidir. Bir çox hallarda ya 3 ildir, ya da bir hissəsi 1 ildir. Eyni zamanda, səhiyyədə olduğu kimi, həmin sahələrin inkişafına müəyyən dərəcədə, səhiyyədə dərman verilir, azad etmə də həmin funksiyanı daşıyır. Həmin sahə inkişaf edəndən sonra vergilər bərpa olunur, oradan vergilər yığılır.

Hörmətli Qüdrət müəllimin dediyi məsələ ilə bağlı. Ola bilsin ki, mən fikrimi tam izah edə bilmədim. Amma bir

daha aydın şəkildə demək istəyirdim ki, hörmətli Qüdrət müəllim, Azərbaycanda qızılın istehsalı külçə, sikkə və qranul şəklindədir. Yəni əsasən, fikir versəniz, bizim sənaye müəssisələrinə baxsanız, ya külçədir, ya sikkədir, ya da qranuldur. İxracımız da külçə, sikkə və qranuldan ibarətdir. Qanuna edilən dəyişiklik ondan ibarətdir ki, idxalın deyil, yenə təkrar edirəm, idxaldan söhbət getmir, istehsal olunan külçə, sikkə və qranul əlavə dəyər vergisindən azad olunur. Bu o deməkdir ki, Siz əgər Azərbaycanda bir qızıl sikkə alırsınızsa, o Azərbaycan istehsalıdırsa, idxal olunmuş məhsuldan ən azı 18 faiz ucuz başa gələcək. Bu da həmin sahənin təşviq edilməsi ilə bağlıdır.

İkinci bir istiqamət. Dəzğah, avadanlıq və qurğuların idxalını dövlət ona görə əlavə dəyər vergisindən azad edir ki, həmin sahədə olan sahibkarlar daha ucuz dəzğah ala bilsinlər və emal sənayesi inkişaf etsin. Çünki burada dövlətin əsas siyasəti emal sənayesinin inkişaf etdirilməsidir. Niyə biz üzüklərin, sığaların, yaxud digər məmulatların, əgər bunlar bizdə varsa, demək olar ki, böyük əksəriyyətini idxal etməliyik.

Nəhayət, üçüncü məsələ. Mən bayaq da qeyd etdim, Sizin qeyd etdiyiniz məsələ ondan ibarət deyil ki, Azərbaycanda qızılın idxalı, bütövlükdə, vergidən azad edilsin. Xeyr, mən bir daha təkrar edirəm ki, fiziki şəxslər indiyə qədər gəldikləri, sərhəd keçdikləri zaman özləri ilə gətirdikləri, üstlərində olan 20 qrama qədər qızıl, yenə təkrar edirəm, vergidən deyil, aksiz vergisindən azad edilir. Bunlar ayrı-ayrı şeylərdir. Təklif ondan ibarətdir ki, bundan sonra 3 il müddətində heç bir qram fərqi olmadan vətəndaş özü ilə nə qədər qızıl gətirə bilirsə, həmin məbləğ aksiz markasından azad edilsin. Amma mən yenə qeyd edim ki, başqa bir qanuna görə bildiyiniz kimi, fiziki

şəxslər Azərbaycan ərazisinə hər hansı bir məhsul gətirdiyi zaman onun dəyərinin 300, yaxud özü ilə gətirdiyi zaman 800 dollardan yuxarı hissəsi rüsumlara cəlb olunur. Yəni bu, digər qanunla tənzimləndiyi üçün burada məqsəd yalnız vətəndaşın rahatlığını təmin etməkdən ibarətdir.

Digər məsələlərə də ikinci oxunuşda münasibət bildirərəm. Diqqətinizə görə çox sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Tahir müəllim. Qüdrət müəllim, yazılmışsınız. Nə ilə bağlıdır? Bu məsələ ilə bağlı? Qısa olaraq onda.

Q.Həsənquliyev. 188.1.7-ci maddədə, Tahir müəllim, Azadolmalarda, orada da yazılır: “idxal olunan platin, qızıl və onlardan hazırlanmış zərgərlik və digər məmulatlar, emal olunmuş, çeşidlənmiş, çərçivəyə salınmış və bərkidilmiş almaz – 2021-ci il yanvarın 1-dən 3 il müddətinə”.

Bu, açıq yazılıb da, yoxsa Siz deyirsiniz ki, qızılın, platinin idxalı ilə bağlı, bu, ona aid deyil. Amma burada açıq yazılıb ki, ona aiddir. Xahiş edirəm, o maddəni bir də oxuyasınız. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun. Hörmətli həmkarlar, biz indi bu məsələdə müzakirələrə son qoyduq. İndi isə xahiş edirəm, qanun layihəsinə münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 17.02 dəq.)
Lehinə	86
Əleyhinə	2
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	88
Nəticə: Qəbul edildi	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, bizim hələ 8 məsələmiz var. İndi isə gündəliyin 12-ci və 13-cü məsələlərinə keçirik. Onu da deyim ki, bu iki məsələ, 12-ci, 13-cü məsələlər mahiyyətə bir-biri ilə bağlı olan qanun layihələridir.

Gündəliyin 12-ci məsələsi Azərbaycan Respublikasının ərazisində dövriyyəsi qadağan edilmiş, məhdudlaşdırılmış və nəzarət edilən narkotik vasitələrin, psixotrop maddələrin, habelə Azərbaycan Respublikasının ərazisində idxalına, ixracına, tranzit nəql edilməsinə və istehsalına lisenziya tələb olunan prekursorların siyahılarında dəyişiklik edilməsi haqqında qanun layihəsidir. Gündəliyin 13-cü məsələsi isə Şəxsin cinayət məsuliyyətinə cəlb edilməsi üçün kifayət edən narkotik vasitələrin və psixotrop maddələrin miqdarına, habelə onların külli miqdarına görə siyahılarında dəyişiklik edilməsi haqqında qanun layihəsidir. Odur ki, etiraz etmirsinizsə, Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin üzvü Əminə Ağazadədən xahiş edək, hər iki layihə haqqında məlumat versin və biz müzakirəni birgə apararaq, ancaq səsverməni ayrılıqda keçirəcəyik. Əminə xanım, buyurun.

Ə.Ağazadə, *Milli Məclisin Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin üzvü.*

Təşəkkür edirəm, Sahibə xanım. Hörmətli Sədr, hörmətli həmkarlar, media və mətbuat nümayəndələri. İlk növbədə Milli Məclisin yaz sessiyasının başlanması münasibəti ilə mən də bütün həmkarlarıma və parlamentin ümumi işinə uğurlar arzulayıram.

Bu gün gündəliyin 12-ci və 13-cü məsələləri Azərbaycan Respublikasının Prezidenti tərəfindən qanunvericilik

təşəbbüsü qaydasında təqdim edilmişdir. Bildiyimiz kimi, son illər cənab Prezident İlham Əliyev tərəfindən həyata keçirilən məhkəmə-hüquq islahatları, cinayət və cinayət prosessual qanunvericilik sahəsində onun təşəbbüsü ilə hazırlanan qanun layihələri islahatların artıq keyfiyyətə yeni mərhələyə keçməsinə şərtləndirmiş, məhkəmə, hüquq mühafizə orqanlarının fəaliyyətində şəffaflığın, səmərəliliyin artırılması, neqativ halların aradan qaldırılması və bu fəaliyyətin müasir tələblər səviyyəsində qurulması üçün yol xəritəsi olmuşdur. Cinayətkarlıqla mübarizə hər bir demokratik cəmiyyətdə dövlətin qarşısında duran prioritet məsələlərdən biridir. Belə mühüm mübarizənin ciddi qanun çərçivəsində aparılması mühüm şərtidir.

Təqdim olunan dəyişikliklər “Narkotik vasitələrin və psixotrop maddələrin qanunsuz dövriyyəsinə qarşı mübarizə haqqında” 1988-ci il Beynəlxalq Konvensiyası, BMT-nin “Narkotik vasitələr haqqında” 1961-ci il Vahid Konvensiyası və “Psixotrop vasitələr haqqında” 1971-ci il Konvensiyası ilə dövriyyəsi qadağan edilmiş və məhdudlaşdırılmış narkotik vasitə və psixotrop maddələrin siyahılarına yeni növ narkotik vasitə və psixotrop maddələrin əlavə edilməsi ilə bağlı hazırlanmışdır.

Narkotiklərin qanunsuz dövriyyəsi və narkomaniya bu gün dünyanı narahat edən əsas problemlərdən biridir. Həmin problemlərin vurduğu ziyanın həcmi praktiki olaraq çox böyükdür və həm narkotik istifadəçilərinin şəxsiyyətinin deqradasiyasına, həm də müxtəlif cinayətlərin törədilməsinə, məsələn, əsasən, narkotik vasitə almaq üçün pul əldə etməkdən ötrü oğurluq, soyğunçuluq və sair kimi cinayətlərin törədilməsinə, cəmiyyətin maddi-texniki və intellektual potensialının aşağı düşməsinə, genofondun pisləşməsinə və bir çox digər mənfi hallara gətirib çıxarır.

Bu baxımdan, dünya dövlətləri narkomanlığa və narkotik vasitələrin qanunsuz dövriyyəsinə qarşı mübarizə üsullarını daha da təkmilləşdirir, habelə beynəlxalq səviyyədə müvafiq nəzarət sisteminin tətbiqi sahəsində söylərini artırır.

Azərbaycan Respublikası beynəlxalq birliyin bütün söylərini dəstəkləyərək BMT-nin müvafiq konvensiyalarına qoşulmuşdur. Ölkəmizdə beynəlxalq standartlara uyğun normativ milli hüquqi baza yaradılmış və təkmilləşdirilmişdir. Onun beynəlxalq standartlara uyğunlaşdırılması istiqamətində xeyli işlər görülmüşdür. Həmçinin qeyd etmək istəyirəm ki, bu sahə üzrə bir neçə dövlət proqramı təsdiq edilmişdir və uğurla həyata keçirilmişdir.

Qeyd etdiyim kimi, dövlətimiz bu beynəlxalq konvensiyalara qoşulub və eyni zamanda, BMT-yə üzv dövlətlərə öz milli qanunvericiliyində həmin siyahılara, yəni dövriyyəsi qadağan olunmuş narkotik vasitələrin siyahılarına dəyişikliklər edilməsi də tövsiyə edilmişdir. Bundan əlavə, qeyd etmək istəyirəm ki, hüquq mühafizə orqanları tərəfindən ölkə ərazisində yeni növ narkotik və psixotrop maddələrin dövriyyəsi halları aşkar edilmişdir. Lakin Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyində onlar əks edilmədiyi üçün onların qanunsuz dövriyyəsi ilə məşğul olan şəxsləri cinayət məsuliyyətinə cəlb etmək mümkün olmur. Beləliklə, təqdim edilən qanun layihələrinə əsasən 53 yeni narkotik vasitə və 27 psixotrop maddə qeyd edilən qanunlara və müvafiq siyahılara daxil edilir. Bununla da həmin maddələrin dövriyyəsi qanunsuz hesab ediləcək və cinayət məsuliyyətinə səbəb olacaqdır. Nəticədə həmin narkotik vasitələrin, psixotrop maddələrin dövriyyəsi ilə məşğul olan şəxslər məsuliyyətdən kənar qala bilməyəcəkdir. Mən həmkarlarımı bu mühüm dəyişikliklərə səs

verməyə dəvət edirəm. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Əminə xanım. Çıxış etmək istəyən yoxdur. Hörmətli həmkarlar, mən qanun layihələrini bir-bir səsə qoyacağam. Xahiş edirəm, gündəliyin 12-ci məsələsinə münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 17.09 dəq.)
Lehinə	86
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	86
Nəticə: Qəbul edildi	

Məlumat verin, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 18 nəfər səs vermişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qəbul edildi.

İndi isə, hörmətli həmkarlar, 13-cü məsələyə münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 17.09 dəq.)
Lehinə	82
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	83
Nəticə: Qəbul edildi	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 18 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, bu qanun layihəsi də qəbul edildi.

Hörmətli deputatlar, gündəliyin 14-cü və 15-ci məsə-

lələri də mahiyyətə bir-birinə yaxın olan qanun layihələridir. Gündəliyin 14-cü məsələsi “Yol hərəkəti haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsi, gündəliyin 15-ci məsələsi isə İnzibati Xətalər Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında qanun layihəsidir. Ona görə də mən Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin üzvü Kamal Cəfərovdan xahiş edəcəyəm ki, hər iki layihə haqqında ümumi məlumat versin. Biz müzakirələri bir yerdə aparıb, qanun layihələrinə həmişə olduğu kimi, ayrı-ayrı səs verəcəyik. Kamal müəllim, buyurun.

K.Cəfərov, *Milli Məclisin Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin üzvü.*

Çox sağ olun, hörmətli xanım Sədr. Hörmətli deputatlar, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev tərəfindən təqdim edilən qanun layihələrinin əsas məqsədi yol hərəkəti və təhlükəsizlik qaydalarının təkmilləşdirilməsidir. Təklif edilən yeniliklər bir neçə istiqamətdə qruplaşdırıla bilər.

Birincisi, sürücülük vəsiqəsi, nəqliyyat vasitəsinin qeydiyyat şəhadətnaməsi və digər sənədlərin daşınması tələbi aradan qaldırılır. Belə ki, Dövlət Yol Polisi əməkdaşları bu məlumatları bortkompüterlər vasitəsi ilə yoxlayacaqlar.

İkinci əsas istiqamət ictimaiyyətdə də geniş müzakirələrə səbəb olan dayanma və durma qaydalarının pozulması ilə bağlıdır. Layihədə qeyd edilir ki, sürücü eyni inzibati xətanın gün ərzində törədilməsinə görə inzibati məsuliyyətə cəlb oluna bilməz. Burada bir məsələyə aydınlıq gətirmək istəyirəm. Çünki burada nəzərdə tutulan müddəa uzanan inzibati xətanın anlayışı ilə bağlıdır. Yəni misal üçün, avtomobil dayanma və durma qaydasını pozub 20 manat cərimə edilir. 24 saat ərzində həmin avtomobilə eyni xətaya görə cərimə yazıla bilməz. Ancaq sürücü

avtomobilə əyləşib həmin gün həmin yerdə təkrar və ya başqa bir yerdə dayanma və durma qaydalarını pozarsa, bu onu məsuliyyətdən azad etmir.

Digər vacib məqam isə kiçik yol nəqliyyat hadisələrinə aid icraatın sadələşdirilməsi ilə bağlıdır. Belə ki, yalnız kiçik yol nəqliyyat hadisələrinə görə nəqliyyat axınının hərəkətini məhdudlaşdırmaq və icraatı sadələşdirmək üçün qanuna dəyişiklik təklif edilir. Tərəflər arasında qarşılıqlı razılıq olduğu və həmin yol nəqliyyat hadisəsi nəticəsində sağlamlığa zərər dəymədiyi halda sürücü hadisə yerini tərk etməsinə görə inzibati məsuliyyətə cəlb edilmir.

Bildiyiniz kimi, hazırda İnzibati Xətalər Məcəlləsində avtoxuliqanlıq xətasının anlayışı geniş nəzərdə tutulub. Eyni zamanda, geniş nəzərdə tutulduğu üçün də Dövlət Yol Polisi əməkdaşları və sürücülər arasında fərqli şərhələrə səbəb olur. Bununla əlaqədar olaraq avtoxuliqanlıq xətasının törədilmə üsulları dəqiq müəyyən edilir. Sürücü aşağıdakı əməlləri törətdikdə avtoxuliqanlıq etmiş sayılır: aşkar sürətdə 2 və ya daha artıq mexaniki nəqliyyat vasitəsinin iştirakı ilə sürət yarışı həyata keçirdikdə; mexaniki nəqliyyat vasitəsinin bir və ya daha çox təkərini yolun səthindən qaldırmaqla idarə etdikdə; avtomobili qəflətən sürətləndirməklə davamlı olaraq təkərlərin yolun səthi ilə sürtünməsi səslərini çıxardıqda və yolun səthində çoxsaylı təkər izləri buraxdıqda.

Sonuncu məsələ isə nəqliyyat vasitələrinin şüşələrinə örtüklərin çəkilməsi ilə bağlıdır. Bu məsələ ilə bağlı müxtəlif qurumlar fərqli qərarlar qəbul edirdi. Hətta bəzi hallarda hansı şüşəyə hansı dərəcədə plyonkanın çəkilməsi fərqli şərhələrə səbəb olurdu. Çünki bu cür qərarların hüquqi əsası yox idi. İndi isə təklif edilən dəyişikliklərdə nəqliyyat vasitələrinin şüşələrinə pərdə, jalüz, plyonkala-

rın çəkilməsinin Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti tərəfindən müəyyən edilmiş qaydada həyata keçirilməsi təklif edilir.

Əlbəttə, biz indi layihəni konseptual formada müzakirə edirik. Mən əminəm ki, həmkarlarımın layihənin təkmilləşdirilməsi ilə bağlı sualları, təklifləri olacaq. Ona görə xahiş edirəm, hər hansı bir sual, təklif olarsa, yazılı və ya şifahi formada Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinə təqdim edin. Biz onu müzakirə edək və nəticəsi barədə sizlərə məruzə edək. Çox sağ olun.

Qeyd edilənləri nəzərə alaraq, hər iki layihənin lehinə səs verməyə dəvət edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Kamal müəllim. 2 nəfər çıxış etmək istəyir. Etibar Əliyev. Buyurun, Etibar müəllim.

E.Əliyev. Təşəkkür edirəm, Sahibə xanım. Qeyd edirəm ki, mən də bir çox həmkarlarım kimi, Milli Məclisin 2021-ci ilin yaz sessiyasının qanunvericilik işləri planı ilə bağlı çıxışa yazılmışdım. Ancaq təbii olaraq vaxt çatmadı və təkliflərimi katibliyə təqdim edəcəyəm.

Mən orada bir təklif vermək istərdim ki, bizim qəbul etdiyimiz qanunların çox ciddi linqvistik ekspertizaya ehtiyacı var. Bu qanunun da maddələri bizə təqdim olunub. Burada elə maddə var ki, səhifənin üçdə ikisini zəbt edib, oxuyub, başa düşmək olmur. Adətən mən yol hərəkəti təhlükəsizliyi anlayışına rast gələndə, yaxud onu işlədəndə kor haqqında bir sufi rəvayəti yadıma düşür. Bir kor əlində fənər gedirmiş. Dünya işığına malik bir şəxs bundan soruşur ki, sən niyə fənər tutmusan? Deyir sən üçün tutmuşam ki, məni tapdalanmayasan. Mən həmişə yerüstü piyada keçidlərindən yolu adlayarkən telefonumu yandırırım və həmin o zolağa tuturam ki, maşın məni vurmasın. Əlbəttə ki, bu, çox ciddi təhlükəsizlik fəsadları

yaradır. Piyadaların böyük kəsimini də elə məhz o yerüstü keçid zolağında maşınlar vurur. Yerüstü keçid zolaqları günün birinci yarısı işləyir. Qaranlıq düşəndən sonra onu nə sürücü, nə də piyada görür.

Vikipediya da yazılır ki, piyada keçidləri, əsasən, ictimai nəqliyyat dayanacaqlarına yaxın, həmçinin piyada axınının intensiv olduğu yerlərdə piyadaların hərəkətini tənzimləmək üçün qurulur. Qanunvericiliyə əsasən yolda istənilən hərəkətin təhlükəsizliyi yol müfəttişi tərəfindən tənzimlənməlidir. Qaranlıqda yol müfəttişini yerüstü keçidin yanında görənlər varmı? Mən görməmişəm.

Mən bu məsələni qaldırarkən, hörmətli Sədr, elə hesab etməyin ki, bu maddənin müzakirəsindən kənara çıxıram. Yox, mənim dediklərimin 85-ci maddəyə dolayısı aidiyyəti var. Düşünürəm ki, bu məsələ də çox ciddi nəzarətə götürülməlidir. Mən bu barədə 5–6 dəfə məqalələrlə çıxış etdim. Məndən soruşdular ki, nə istəyirsiniz? Bəlkə bizə bir sözünüz var? Dedim yox. Yerüstü keçidlərin içərisinə bir parlaq işıq qoymaq lazımdır ki, həm sürücülər bunu görsün, həm də piyadalar. Başqa heç nə lazım deyil. Əsas istəyim ondan ibarətdir ki, məni də başqa vətəndaşlar kimi maşın vurmasın. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun. Rüşad Quliyev, buyurun.

R.Quliyev. Hörmətli xanım Sədr, hörmətli millət vəkili, hörmətli media nümayəndələri. Burada oturanların bir çoxu bilir ki, hələ 1 il bundan öncə mən bu qaydalarla, yəni Bakı Nəqliyyat Agentliyinin qaydaları ilə əlaqədar bir neçə dəfə çıxış etmişəm, təkliflər vermişəm. Əfsuslar olsun ki, bu məsələ indiyə qədər dayanmayıbdır. Yəni başa düşə bilmirəm, necə olur, insanlar gəlib maşın saxlaya bilmirlər. Taksi sürücüsü saxlayıb öz müştərisinə kömək edə bilmir, 1 dəqiqə, 1 saniyə dura bilmir. Mən ilk

dəfədən, ilk gündən dedim ki, parkomatlar qoyulsun. Yəni sivil qaydada, bu, bütün dünyada var. Bakı Nəqliyyat Agentliyinə məktub da yazdım, xahiş etdim ki, siz mənə izah edin, bu parkomatlar nə böyük şeydir, biri 400–500 dollaradır, alın, gətirin, qoyun, insanlar pulunu ödəsin, qəbzini götürsün. Həm dövlətə pul getsin, həm də insanlar bilsin. Yoxsa gündə bir neçə dəfə çəkirlər. İndi 2 idarə çəkir. Bakı Nəqliyyat Agentliyi və Baş Dövlət Yol Polisi İdarəsi. Əslində, mən həmişə demişəm ki, çörəyi çörəkçiyə verərlər. Yəni Baş Dövlət Yol Polisi İdarəsi bu işləri, hansı nişanları harada qoysun, nə formada bunu tənzim etsin, hamıdan yaxşı bilir. İndi nə isə qərar belə oldu, bu formada olsun. Yenə də qayıtmaq istəyirəm, parkomatlar qoyulmalıdır. Bu, qaçılmazdır. Yəni insanlara şərait yaratmaq lazımdır, əgər kimsə qanunu pozursa, bəli, gəlsin cəzələnsin.

İkinci məsələ. İndi bu boyda qırğından sonra Bakının bir neçə küçəsində başlayıblar yolu daraldırlar və guya maşınların park olunması üçün şərait yaradırlar. Əməlli-başlı istehkamlar qurublar. İndi bu gün biz soruşsaq, orada nə qədər avtoqəza olur, nə qədər insanlar orada həlak olur, bu, çox böyük bir rəqəm olacaq. Axı, nə böyük şeydir, biz niyə yolu daraldırıq? Bunun dünya praktikası var.

Üçüncü. Xanım Sədr, mən bunu məcburiyyət qarşısında qalıb deyirəm. Mən dəfələrlə çıxış etmişəm, təklif etmişəm. Təxminən 1 həftə bundan öncə mən yenə də öz təkliflərimi verəndən sonra üstündən bir neçə saat keçdi və mənə zəng olundu. Mən əvvəl bilmədim, nömrəni tanımadım. Telefonu qaldırdım gördüm ki, bir səs gəlir, özü də çox qəzəbli formada mənimlə danışır. RUFƏT, sən mənimlə, VUSALLA, yaxud BNA ilə problemin var? Mən bir də soruşdum, dedim ki, bağışlayın, danışan kimdir, nə olub,

belə həyəcanlı danışırırsınız? Mənəm, Vüsaldır danışan. Sənin mənimlə problemin var? Bir də səndən soruşuram.

Bilirsiniz, çox üzr istəyirəm, xanım Sədr, emosional danışırəm, mən neçə illərdir, millət vəkiliyəm və eşitməmişəm, görməmişəm ki, dövlət qurumunun işçisi, yaxud onun rəhbəri millət vəkili ilə bu formada, çox acıqlı, üstünə gəlməklə, təhqiramiz formada söhbət etsin.

Siz bilirsiniz, mən Sizə müraciət etdim, ərizə yazdım. Sizin də dəstəyinizə görə təşəkkür edirəm. Amma mən bir şeyi qeyd etmək istəyirəm ki, hər bir məsələnin həlli-kökü var. Kökü də bundan ibarətdir ki, Azərbaycanda, yəni Bakıda bu ənənə başqa şəhərlərə keçir. Yenə də başlayırlar şəkil çəkirlər, sonra da qaçırlar. Üstündən 3 dəqiqə keçmir, çek gəlir ki, 20 manat pul ödəməlisən. Mən bu məsələni bir dəfə qaldırdım. Dedim, BNA bəyəm yolu tənzimləməlidir, yoxsa büdcəyə pul yığır. Ona görə, xahiş edirəm, bu məsələlərə Sizdən və bütün millət vəkillərindən dəstək gözləyirəm ki, millət vəkili təhqir etmək olmaz. Biz təklifimizi veririk və heç vaxt başqa mənada çıxış etmirik. Təşəkkür edirəm, çox sağ olun.

Sədrlik edən. RUFət müəllim, Siz bu haqda ərizə yazmışdınız. Mən xahiş etdim hörmətli Səfa müəllimdən, Sizinlə danışdı. Mən, sadəcə, bilmək istəyirəm, bu, təkcə Sizin özünüzdən gördüyünüzdür, yoxsa Sizə seçicilər də bununla bağlı müraciət ediblər. Çünki bir az emosional danışdınız. Mənə elə gəlir, bir az subyektiv xarakterli çıxış ola bilər. Bəlkə bu haqda sonra danışarıq. Qüdrət Həsənquliyev. Buyurun.

Q.Həsənquliyev. Təşəkkür edirəm, hörmətli Sədr. Doğrudan da, dəyişikliklər çox mütərəqqidir və bunlar lazımdır. Mən bunu dəstəkləyirəm. Əlavə olaraq təkliflərlə də çıxış etmək istəyirəm.

Bu günlərdə cənab Prezident də çıxış etdi, biz işğaldan azad olunmuş ərazilərdə smart şəhərlər, kəndlər yaradaçağıq və sair. Hesab edirəm ki, bu iş elə Bakıda da davam etməlidir. Bunun da ən vacib istiqamətlərindən biri odur ki, Bakı şəhərində onsuz da tramvay, trolleybus xətləri yoxdur, şəhər həddindən artıq avtomobil qazları ilə çirklənir. Bu baxımdan elektromobillərin və hibrid avtomobillərin ölkəyə gətirilməsi stimullaşdırılmalıdır. Ölkədə məhdudiyət qoyulmalıdır ki, xarici ölkələrdən Azərbaycana köhnə maşınlar gətirilməsin. Yəni 5 ildən artıq istismar olunmuş avtomobillərin ölkəyə gətirilməsi qadağan olunmalıdır. Azərbaycan bəzi Qərbi Avropa ölkələrinin köhnə avtomobillərinin qəbiristanlığına çevrilib. Biz bir araşdırma aparsaq, bu qəzalarda avtomobillərin istismar müddəti nə qədər olub, görəcəyik ki, hamısı 10 il, 15 il istismar olunan avtomobillərdir. Ona görə də 5 ildən artıq istismar olunmuş avtomobilin Azərbaycana gətirilməsi qadağan olunmalıdır. Elektromobillər və hibrid avtomobillər üçün güzəştlər müəyyən olunmalıdır ki, onlar gətirilsin.

Bundan başqa, onun üçün infrastruktur da yaradılmalıdır. Bizdə yanacaq doldurma məntəqələrində elektromobillərin doldurulması üçün aparatlar yoxdur, yaxud parking yerlərində də elə aparatlar qoyulmalıdır ki, kimsə maşını saxlayıb harasa gedirsə, qayıdıb gələndə qədər onun avtomobilini enerji ilə doldurmaq mümkün olsun.

Mən bunları ona görə təklif edirəm ki, biz bu istiqamətdə mütləq addım atmalıyıq. Biz İnzibati hüquqpozmalar haqqında Məcəlləyə də daxil etməliyik ki, istismar müddəti başa çatmış avtomobillərin istismarına görə ciddi cərimələr nəzərdə tutulmalıdır. Onlar həm ekoloji baxımdan atmosfərə daha çox çirкли karbon qazı buraxır, həm də təhlükəsizlik, qəza törədilməsi baxımından çox təhlükəlidirlər.

Bir də, burada hörmətli Etibar müəllim bir məsələni qaldırdı. Ona da qısa münasibət bildirmək istəyirəm. Biz keçidlərdə xüsusilə də yağışlı havalarda görürük ki, oradakı xətlər görünür. O xətləri vaxtlı-vaxtında rəngləmirlər ki, daha aydın seçilsin, çoxu itib gedir. Amma Qərbi Avropa ölkələrində, Azərbaycanın özündə də biz görmüşük ki, bir çox keçidlərdə, xüsusilə də haradan insanlar tez-tez keçirlərsə, orada işıqforlar qoyulur. Yəni bəzən elə yerlər var ki, indi birini söyləyim, Dədə Qorqud parkı ilə üzbəüz. Oradan o qədər insanlar keçir ki, avtomobillərin hərəkəti faktiki mümkünsüz olur. Avtomobillər dayanır, orada tıxac əmələ gəlir. Ona görə də tək-cə avtomobillər yox, yeri gələndə piyadalar da dayanıb gözləməlidirlər. Ona görə piyadaların daha çox keçdiyi yerlərə işıqforların qoyulmasına çox böyük ehtiyac var. Hesab edirəm ki, bizim müvafiq şöbənin əməkdaşları da aidiyyəti dövlət qurumları ilə bu sahədə iş aparmalıdırlar. Biz, doğrudan da, Bakını, ölkəmizin paytaxtını müasir bir şəhərə çevirməliyik. Sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun. Siyavuş Novruzov. Siyavuş müəllim, buyurun.

S.Novruzov. Təşəkkür edirəm, hörmətli Sədr. İki məsələyə münasibət bildirəcəyəm. Birinci məsələ ilə bağlı Qüdrət müəllim, Etibar müəllim də qeyd etdi.

Amma mən başqa bir məsələni qeyd etmək istəyirəm. İndi biz yol hərəkəti qaydaları ilə bağlı qanun layihəsini müzakirə edirik. Yol keçəndə mən dəfələrlə müşahidə etmişəm, ümumiyyətlə, şəhərin içərisində çox adam iki qulağına qulaqlıq taxıb, heç kəsi eşitmir, heç kəsi görmür və gedir. Bu, ondan ötrüdür ki, məsələni, meydançada qaçanda, yaxud çıxıb bulvarda gəzəndə ikisini də taxa bilərsən. İndi çıxın şəhərin mərkəzi küçələrinə. 80 faizinin

iki qulağının ikisi də işləmir. Hamısı taxır, heç nə görmür, birbaşa maşının üzərinə gəlir, çəkilsən sağa, yenə gəlir, çəkilsən sola, yenə gəlir. Biz yol hərəkəti qaydasına əməl olunmasını deyirik. Amma axı, sürücü saxlayır, o isə heç baxmır, sola baxmaq əvəzinə sağa baxır. Yəni bu tərəfini də biz nəzərə almalıyıq və düşünməliyik, o, ondan ötrüdür ki, idmanda taxasan, yaxud danışırınsansa, bir qulağına tax da, ikisini birdən taxıb danışmağa nə ehtiyac var ki? Bu, məsələnin bir tərəfi.

İkinci bir tərəfi. Dövlət tərəfindən kifayət qədər vəsait ayrılıb, yeraltı parklar tikilib. Bunu dövlət tikib. Azadlıq meydanında, Dram Teatrın qarşısındakı yeni parkda. Yəni bizim tək Milli Məclisin əhatəsindən götürsək, üzüaşağı bütün ərazilərdə təxminən 10 minlərcə maşının saxlanması üçün yeraltı parklar var. Amma əfsuslar olsun ki, içəri girin baxın, futbol meydançasıdır. Yəni bir dənə maşın yoxdur. Niyə? 6, 7, 8 manat qiymət qoyub. Nə bilim, nə qədər. Axı, bunu hesaba vur. Bir adam əgər orada yaxın bir yerdə işləyirsə, demək olar, bir ay müddətinə saati bir manata orada saxlayacaqsa, aya vuranda 300 manata yaxın pul edir. Kim gətirib 300 manat verəcək ki, orada maşın saxlasın, yaxud gözləsin? O baxımdan da, o qiymətlər aşağı düşməlidir. O, tikilibdir, hazırdır. Buradan yığılan vəsait dövlət büdcəsinə getməlidir. Onun amortizasiyasına, təkrar təmirinə getməlidir. Hər dəfə də büdcədən, digər yerlərdən biz bunların təmirinə, təsis olunmasına pul ayırırıq. O baxımdan da, mən hesab edirəm ki, buna da bir baxılmalıdır. Burada biz indi orta əmək haqqını müəyyənləşdirdik, aidiyyəti strukturlar orta əmək haqqının miqdarına uyğun qiymət müəyyənləşdirməlidir ki, insanlar aparsın orada saxlasın və bu cür də problemlərlə rastlaşmayaq. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun, Siyavuş müəllim. Hörmətli həmkarlar, mən məsələləri səsə qoymaq istəyirəm. Xahiş edirəm, “Yol hərəkəti haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsinin qəbul olunmasına münasibət bildirək. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 17.30 dəq.)
Lehinə	85
Əleyhinə	0
Bitərəf	1
Səs vermədi	0
İştirak edir	86
Nəticə: Qəbul edildi	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 18 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qəbul edildi.

İndi isə, hörmətli həmkarlar, İnzibati Xətalər Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında qanun layihəsinin qəbul olunmasına münasibət bildirək. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 17.30 dəq.)
Lehinə	83
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	85
Nəticə: Qəbul edildi	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 18 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, gündəliyin 16-cı məsələsinə ke-

çirik. Bu məsələ “Notariat haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Məsələyə dair məlumat vermək üçün mən Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin üzvü Nurlan Həsənova söz verirəm. Nurlan müəllim, buyurun.

N.Həsənov, *Milli Məclisin Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin üzvü.*

Çox sağ olun, Sahibə xanım. Dəyərli həmkarlar, təqdim olunan qanun layihəsinin əsas hədəfi notariat xidmətlərinin göstərilməsində vətəndaş məmnunluğunun daha da yüksəlməsindən ibarətdir. Layihədə ilk əsas məqam ondan ibarətdir ki, notariat xidməti əldə etmək üçün müraciət etmiş şəxsə verilməsi nəzərdə tutulmayan sənədlərin surətinin, həmçinin notariat işinə əlavə edilməsi məqsədi ilə sənədlərin surətinin təsdiqinə görə nəzərdə tutulan dövlət rüsumu və xidmət haqqı artıq ləğv edilir.

Qanun layihəsindəki digər mühüm məqam isə odur ki, elektron informasiya ehtiyatından əldə edilmiş sənədlərin surətinin kağız daşıyıcıya keçirilərək təsdiq edilməsi üçün dövlət rüsumu və ya hər hansı bir xidmət haqqı artıq tələb edilməyəcək. Bu əsasla, eyni zamanda, “Notariat haqqında” Qanunun 36-cı maddəsində uyğunlaşdırma xarakterli dəyişiklik edilir. Deputat həmkarlarımdan qanun layihəsinə səs vermələrini xahiş edirəm. Sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Nurlan müəllim. Hörmətli həmkarlar, çıxış etmək istəyən yoxdur. Mən qanun layihəsinə səsə qoyuram. Xahiş edirəm, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri

(saat 17.32 dəq.)

Lehinə	84
Əleyhinə	0
Bitərəf	0

Səs vermədi
İştirak edir
Nəticə: Qəbul edildi

0
84

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 18 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qəbul edildi.

Hörmətli deputatlar, gündəliyin 17-ci məsələsinə keçirik. “Dövlət rüsumu haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsi müzakirəyə çıxarılır. Qanun layihəsini İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsi sədrinin müavini Əli Məsimli təqdim edəcək. Əli müəllim, buyurun.

Ə.Məsimli, *Milli Məclisin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsi sədrinin müavini.*

Çox sağ olun, hörmətli Sədr. “Dövlət rüsumu haqqında” Qanunda təklif olunan dəyişikliklər indi hörmətli Nurlan müəllimin təqdimatında öz əksini tapan məqamları xeyli dərəcədə özündə əks etdirir. Belə ki, notariat hərəkətləri həm rüsumla, həm də müəyyən əlavələrlə bağlıdır. Rəqəmlər kiçik görünsə də, amma burada insanların xeyli dərəcədə xərcləri çıxır. Bu xərclər müəyyən dərəcədə narazılıqlar da yaradır. Bunları nəzərə alaraq, həm bu dəyişikliklərdə bir azalma var, həm də ləğv olma, azad eləmə var.

Bu nöqtəyi-nəzərdən, birinci məqam kimi qeyd eləmək lazımdır ki, sənədlərin surətini təsdiq edən zaman əgər əvvəllər 2 manat 50 qəpik ödənilirdisə, indi bu haradasa, bir manat, yaxud faizlə götürəndə 67 faiz aşağı düşməklə 1 manat 50 qəpik ödəyəcək. Rəqəm balaca, simvolik görünsə də, amma xeyli xərçdir.

Onu da xüsusi qeyd edim ki ikinci məqam daha çox

xərclərdən azad eləmə olacaq. Bu da ondan ibarətdir ki, deməli, təklif olunur, “notariat hərəkətlərinin aparılması çərçivəsində elektron informasiya sistemləri və ya ehtiyatları vasitəsi ilə əldə edilmiş məlumat və ya sənədlərin surətinin kağız daşıyıcıya keçirilərək təsdiqinə görə” dövlət rüsumu və ya haqq, habelə notariat hərəkətləri ilə əlaqədar göstərilən xidmətlərə görə haqlar tutulmur.

Bax, bu, ikinci məqamda azadolmalar xeyli dərəcədə yüngüllük gətirir. Növbəti sual əmələ gəlir ki, biz bu dəyişikliklərə gedən zaman bu dəyişiklik vətəndaşlar üçün nə verəcək? Biz bu dəyişikliklərə gedən zaman nəticədə vətəndaşların notariat hərəkətlərində xərcləri xeyli dərəcədə azalacaq. Məhz bundan ibarətdir. Deputat həmkarlarımı bu layihəyə səs verməyə çağırıram.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Əli müəllim. Hörmətli həmkarlar, mən məsələni səsə qoyuram. Xahiş edirəm, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 17.35 dəq.)
Lehinə	86
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	86
Nəticə: Qəbul edildi	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 18 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, gündəliyin 18-ci məsələsi “İşsizlikdən sığorta haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Məsələyə dair məlumat vermək

üçün mən İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin üzvü Mahir Abbaszadəyə söz verirəm. Mahir müəllim, buyurun.

M.Abbaszadə, *Milli Məclisin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin üzvü.*

Çox sağ olun, Sahibə xanım. Hörmətli Sədr, hörmətli millət vəkilləri. Hazırda işsizlikdən sığorta ödənişinin təyin edilməsi ilə bağlı Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi yanında Mərkəzləşdirilmiş elektron informasiya sistemi yaradılmışdır. Müzakirə etdiyimiz “İşsizlikdən sığorta haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda edəcəyimiz dəyişiklik onunla bağlıdır ki, sığorta ödənişinin hesablanması zamanı orta aylıq əmək haqqının məbləği nazirliyin Mərkəzləşdirilmiş elektron informasiya sistemindən həmin informasiyalar götürülərək tətbiq edilsin. Bu da nəticədə məmur-vətəndaş münasibətlərinin azalmasına, elektron qaydada tətbiqinə, eyni zamanda, bu məsələlərin şəffaflaşmasına gətirib çıxaracaqdır.

Hələ sığorta olunanla sığorta edən arasında gələcəkdə müxtəlif sənədlərin təqdim edilməsi də aradan qalxacaqdır. Yəni qeyd etmək istəyirəm ki, indiyə qədər işsizlikdən sığorta ödənişinin təyin edilməsi ilə bağlı müəyyən sözsöhbətlər var idi. Amma Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinin yanında bu sistemin yaradılması gələcəkdə bu sözsöhbətlərin də aradan qalxmasına və eyni zamanda, şəffaflığın təmin olunmasına gətirib çıxaracaqdır. Xahiş edirəm, millət vəkilləri qanun layihəsinə səs versinlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Mahir müəllim. Çıxışa yazılanlar yoxdur, ona görə mən məsələni səsə qoyuram. Xahiş edirəm, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 17.37 dəq.)
Lehinə	81
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	82
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 18 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, gündəliyin sonuncu məsələsinə keçirik. Bu, 19-cu məsələdir. Bu məsələ “Müəlliflik hüququ və əlaqəli hüquqlar haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Layihəni Mədəniyyət komitəsinin sədri Qənirə Paşayeva təqdim edəcək. Qənirə xanım, buyurun.

Q.Paşayeva. Çox sağ olun. Hörmətli Sədr, hörmətli millət vəkilləri, “Müəlliflik hüququ və əlaqəli hüquqlar haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsi qanunun 27-ci maddəsinə bir sıra çox vacib dəyişikliklər edilməsini nəzərdə tutur.

Qeyd edirəm ki, qanunun 27-ci maddəsi ictimai varidata aid edilən əsərlərin dairəsini müəyyən edir. Buraya müəlliflik hüququnun qüvvədə olma müddəti bitmiş əsərlər, heç vaxt qorunmamış əsərlər, eləcə də Azərbaycan folkloru nümunələri, ənənəvi mədəni nümunələr və Azərbaycanın ənənəvi bilikləri aiddir. Qeyd olunan əsərlərin, o cümlədən Azərbaycan folkloru nümunələrinin və ənənəvi biliklərin ictimai varidata aid edilməsinin məqsədi onların istifadəsinə müəllif nəzarətinin olmaması səbəbindən hər

hansı qeyri-qanuni istifadədən və onlara zərər vuran digər hərəkətlərdən qorunmasıdır. Eyni zamanda, qanunda ictimai varidat dairəsinə aid edilən əsərlərin dövlət varidatı elan edilə bilməsi təsbit edilmişdir. Əsərin dövlət varidatına aid edilməsi həmin əsərdən istifadənin ödəniş əsasında həyata keçirilməsinə hüquqi əsas yaradır.

Təklif olunan qanun layihəsi bunları nəzərdə tutur. İctimai varidata daxil edilmiş Azərbaycan folkloru nümunələrinin, Azərbaycanın ənənəvi biliklərinin dövlət qeydiyyatına alınması mexanizminin yaradılması, Azərbaycan folkloru nümunələrinin və Azərbaycanın ənənəvi biliklərinin dövlət qeydiyyatına alınması təsdiq edilmiş qaydalar əsasında müvafiq dövlət qurumu tərəfindən həyata keçiriləcəkdir və qeydiyyatına alınmış folklor nümunələrinə görə şəhadətnamə tərtib ediləcəkdir.

Digər bir məsələ dövlət varidatı elan olunmuş əsərlərdən istifadəyə görə hesablanan qonorarın müəlliflik hüququ və əlaqəli hüquqlar sahəsində dövlət siyasətinin həyata keçirilməsi məqsədi ilə istifadəyə yönəldilməsidir. Bu məqsədlə həmin qonorarlar müvafiq dövlət qurumunun hesabına köçürüləcəkdir. Qeyd edirəm ki, qanun layihəsi Azərbaycan folkloru nümunələrinin və ənənəvi biliklərinin qorunub yaşadılmasına, eləcə də müəlliflik hüququ və əlaqəli hüquqlar sahəsində dövlət siyasətinin həyata keçirilməsinin səmərəliyinin artmasına yönəlmişdir. Həmkarlarımı səs verməyə çağırıram. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Qənirə xanım. Hörmətli həmkarlar, qanun layihəsinə Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsində də baxılıb. Mənə indi məlumat verildi ki, bu məsələləri, elə bil, Nurlan müəllim, Siz kurasiya edirsiniz. Sözlünüz varmı?

Yərdən. *(Eşidilmir.)*

Sədrlik edən. Yoxdur. Çox sağ olun. 2 nəfər çıxış etmək istəyir. Sabir Rüstəmxanlı. Buyurun, Sabir müəllim.

S.Rüstəmxanlı. Təşəkkür edirəm, hörmətli Sədr. Bu məsələ bir az müzakirə olunmalıdır. İndi biz bir az geniş müzakirə eləmirik, yəqin ikinci oxunuşda müzakirə olunacaq. Geniş müzakirə olunmalı məsələdir. Biz bunun Mədəniyyət komitəsində ilkin oxunuşunu və müzakirəsini keçirdik. Bu dəyişiklikləri, şübhəsiz, biz qəbul edirik. Amma, ümumiyyətlə, Azərbaycanda müəlliflik hüququ məsələsi çox ciddi bir problemdir və dövlət orqanları hər halda bunun üzərində düşünməlidir. Azərbaycanda bir yazıçı əsərinə qonorar almır. Bir rəssam öz əsərini sata bilmir, müəyyən qurumlar tərəfindən əsərlər alınmır. Yoxdur. Bəstəkarlar, mahnı müəllifləri, biz vaxtı ilə mahnılarımıza kifayət qədər qonorar almışıq.

Qonorar söhbəti, ümumiyyətlə, Azərbaycanda gündəlikdən çıxıb. Bəs, bu insanlar, mədəniyyət xadimləri, yazıçılar, rəssamlar, musiqiçilər, mədəniyyət sahəsində başqa çalışanlar necə yaşasınlar? Ona görə də Azərbaycanın imkanı var, şükür, hər il müəyyən miqdarda klassik ədəbiyyat çap olunur, satılır. Nizami, Füzuli, Nəsimi, yaxşı bunlara qonorar verilmir. Bunların kitablarının gətirdiyi gəlirin hesabına ədəbiyyata təzə gələn cavan, istedadlı adamlara müəyyən miqdarda qonorar vermək olar.

Qonorar dünyanın hər yerində var. Bircə bizdə ləğv olunub. Bizdə kim necə istəyir, müəyyən nəşriyyatlar özləri imkanları daxilində bəzi müəlliflərə bəlkə tərcümə üçün nə isə verirlər. Amma qonorar məsələsi dövlət siyasəti olaraq müzakirə olunmalıdır və dövlət bu məsələyə qayıtmalıdır. Bu qədər elmi kitablar çap olunur, yazıçı bütün ömrünü qoyur, deyək ki, 50 il yazıb. İndi birdən 5, 10 cild kitab çap elətdirir. Hər halda bu, kitabxanaya,

oxucuya qalır. Buna bir manat pul almır, əksinə, cibindən pul verib kitab çap elətdirir. Bu, faciədir, belə şey olmaz. Bunun, mənəcə, bir yolu tapılmalıdır. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun. Sabir müəllim, Siz dediniz, çox təəssüf ki, geniş müzakirə eləyə bilmirik. Yox. Biz müzakirə edirik. Yəni istəsəniz, Sizin hələ vaxtınız var, danışa bilərsiniz. Biz qanun layihəsini müzakirə edirik. O ki qaldı o biri məsələlərə, əlbəttə, hansısa bir diskussiyada, bir forumda bunu müzakirə eləmək olar. Çox sağ olun. Hicran xanım Hüseynova, buyurun.

H.Hüseynova. Hörmətli xanım Sədr, hörmətli həmkarlar. Azərbaycanın qədim tarixi, adət-ənənələri, folklor nümunələri mənəvi və tarixi sərvətidir. Eyni zamanda, bizim qədim mədəniyyətə sahib olduğumuzu sübut edən nemətlərimizdir. Ona görə də bunları qorumaq və nəsil-dən-nəslə ötürmək bir borcdur.

Ənənəvi mədəni nümunələrin və ənənəvi biliklərin qorunması həmin xalqın identifikasiyası, onların bərpası və təbliğ olunması istiqamətində böyük əhəmiyyət kəsb edir. Bu nümunələrin ictimai ləyaqətə aid edilməsi, hər hansı qeyri-qanuni istifadəyə yol verilməsinin qarşısının alınması ilə bağlı təklif olunan dəyişikliyə çox müsbət yanaşıram. Biz heç kimə, o cümlədən ermənilərə bir də imkan verməməliyik ki, onlar yenidən baş qaldırıb Qarabağa iddia etsinlər. Ona görə də hər bir imkandan, şəraitdən maksimum istifadə edərək öz tariximizi, mədəniyyətimizi, ermənilərin bu torpaqlara gəlmə olduğunu dünyaya nümayiş etdirməliyik. Həmçinin bərpa işləri bitər-bitməz regionlarda, xüsusi ilə də Qarabağda düşünürəm ki, davamlı olaraq çox vacib elmi konfranslar, forumlar keçirməliyik və ermənilərin mədəni-tarixi irsimizə vurduqları ziyanı nümayiş etdirməliyik. Bu baxımdan, bu məsələlər

müəlliflik hüququ ilə bağlı qanunvericilik aktlarında və müvafiq icra hakimiyyətinin fəaliyyətində nəzərə alınmalıdır. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun, Hicran xanım. Hörmətli həmkarlar, məsələni səsə qoyuram. Xahiş edirəm, münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 17.46 dəq.)
Lehinə	83
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	84
Nəticə: Qəbul edildi	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 18 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, bununla da iclasımız başa çatdı. Hamıya təşəkkür edirəm. Növbəti iclasın vaxtı haqqında sizə məlumat veriləcək. Sağ olun.

EDİLMƏMİŞ ÇIXIŞLARIN MƏTNLƏRİ

1 fevral 2021-ci il

Jalə Əhmədova. Ötən ilin əvvəlində dünyanı cənginə alan pandemiya ölkəmizdən də yan keçmədi və 2020-ci il hər birimiz üçün ağır bir il oldu. Amma buna baxmayaraq, deputat seçildiyim 59 sayılı Salyan seçki dairəsinə daxil olan Salyan şəhərində və 17 kənddə yaşayan seçicilərimi yalnız buraxmadım. Dövlət başçısı cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi altında koronavirus pandemiyası dövründə atılan uğurlu addımlara dəstək olaraq, virusun yaratdığı fəsadlardan Salyan əhalisi arasında ən çox əziyyət çəkmiş seçicilərimin yanında oldum. Həmin insanlara dəstək məqsədi ilə sosial şəbəkə hesablarımdan və ATV telekanalından sahibkarları və digər yardımsevər vətəndaşlarımızı tərəfimizdən başlatılmış “Yardımlaşma aksiyası”na qoşulmağa səslədim və aksiya çərçivəsində toplanmış 5 min manatdan çox vəsait aidiyyəti üzrə paylandı.

Bununla yanaşı, sosial şəbəkə hesablarımdan Məclisin sessiyalarında müzakirə edilən ən önəmli sələrlə bağlı seçicilərimi məlumatlandırmışam.

Müasir, demokratik Azərbaycan Respublikasının lideri olan cənab Prezidentimiz İlham Əliyevin vermiş olduğu sərəncamlar, fərmanlar, qəbul edilmiş dövlət proqramları birbaşa Azərbaycanın iqtisadi qüdrətinin artırılması və Azərbaycan xalqının sosial rifahının yaxşılaşdırılmasına yönəlib. Belə ki, dövlət proqramları çərçivəsində kəndlərimiz qazlaşdırılır, su və enerji təchizatı yaxşılaşdırılır, internet və rabitə xətləri çəkilir, yollar asfaltlaşdırılır, yeni məktəblər, uşaq bağçaları tikilib istifadəyə verilir. Təbii olaraq, Azərbaycan xalqı görülən bütün bu işləri yüksək

dəyərləndirir.

Bununla belə, kəndlərdə hələ də bəzi çatışmazlıqlar mövcuddur. Belə ki, 11 ildir salınmış və qazlaşdırılmamış Gilan qəsəbə sakinləri illərdir mavi yanacaq problemi ilə yaşayırdılar. Onların bu qış aylarında əziyyət çəkməmələri üçün məsələni aidiyyəti qurumların diqqətinə çatdırdım və məsələ tez bir zamanda həllini tapdı. Buna görə cənab Prezidentin köməkçisi Məhərrəm Əliyevə və SOCAR-ın rəhbərliyinə öz təşəkkürümü bildirirəm.

Ötən, 2020-ci il seçicilərimi narahat edən digər məsələlərin və problemlərin müsbət həlli üçün nə mümkünsə etməyə çalışdım. Həmçinin aidiyyəti dövlət orqanlarına deputat sorğusu göndərərək kəndlərdə mövcud olan qaz, işıq, su, yol, rabitə, məktəb və sair problemlərin qanunvericiliyə uyğun həll olunmasına köməklik göstərmələrini xahiş etmişəm.

Təhsil naziri cənab Emin Əmrullayevlə görüşərək Salyan rayonunun təhsil sahəsindəki mövcud vəziyyəti və gələcək inkişafına dair ətraflı müzakirələr aparmışıq.

Aqrar İnkişaf Könüllüləri Təşkilatının sədri ilə Salyan rayonunun gənclərinə və aqrar sahədə fəaliyyət göstərən sahibkarlara dəstək məqsədi ilə yeni layihələr üzrə işlər aparırıq. Həmçinin seçki dairəmdə yerləşən bələdiyyələrin fəaliyyəti ilə bağlı bələdiyyə sədrlərinin iştirakı ilə “Salyan bələdiyyələrinin fəaliyyətində yaranan maneələr” mövzusunda videokonfrans təşkil etmişəm.

Azərbaycan-Estoniya parlamentlərarası əlaqələr üzrə işçi qrupunun rəhbəri olaraq videokonfrans keçirmiş, hazırlanmış Parlamentlərarası əməkdaşlığa dair Yol Xəritəsini baxılması üçün Estoniya tərəfinə təqdim etmişəm.

Qara Dəniz İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının Parlament Assambleyasında Azərbaycan nümayəndə heyətinin və adıçə-

kilən qurumun Hüquq və Siyasi İşlər Komitəsinin üzvü olaraq bütün keçirilmiş videogörüşlərdə aktiv iştirak etmişəm.

İtaliyadan Azərbaycana gəlmiş deputat və senatorlardan ibarət nümayəndə heyəti ilə görüşmüş, Azərbaycan-İtaliya parlamentlərarası əlaqələr üzrə işçi qrupunun üzvü olaraq mənə ünvanlanmış müraciətlər əsasında İtaliyanın ali təhsil müəssisələrinə qəbul olmuş Azərbaycanlı tələbələrin 2020-ci ildə yaranmış bəzi problemlərini Azərbaycanın İtaliyadakı konsulu ilə birlikdə ən qısa zamanda həll etmişik.

Sentyabrın 27-də Azərbaycanın əks hücumu ilə başlayan və müzəffər Ali Baş Komandanın rəhbərliyi altında rəşadətli Azərbaycan Ordusunun zəfəri ilə başa çatan Vətən müharibəsi günlərində şanlı ordumuza dəstək məqsədi ilə “Silahlı Qüvvələrə dəstək: bir Vətəndaş – bir Manat” adlı aksiyaya başlatmış və aksiya çərçivəsində toplanmış 10.000 manatdan çox vəsaiti Azərbaycanın Silahlı Qüvvələrə Yardım Fonduna ianə etmişik.

44 günlük Vətən müharibəsi dövründə işğalda olan torpaqlarımızın azadlığı naminə hər birimiz Ali Baş Komandan və Azərbaycan Ordusunun ətrafında bir yumruq kimi birləşdik. Milli birliyin və həmrəyliyin hökm sürdüyü həmin günlərdə sırayı vətəndaşların başlatdığı “Orduya dəstək” aksiyasına öz dəstəyimizi nümayiş etdirmişik.

Əsgər anası kimi, “ASAN xidmət” tərəfindən başladılmış “Əsgərə məktub” layihəsində də yaxından iştirak etmişəm.

Vətən müharibəsi zamanı “Twitter” hesabım vasitəsi ilə beynəlxalq arenada aktiv təbliğat aparmış, həmçinin Estoniya parlamentinə Qarabağ həqiqətləri, ermənilərin təcavüzkar və işğalçı siyasəti, torpaqlarını işğaldan azad edən Azərbaycanın bu müharibədə haqlı tərəf olduğunu

əks etdirən müvafiq məktublar göndərmişəm.

Şanlı qələbəmizdən sonra bir neçə millət vəkilinin və 34 müəssisəni təmsil edən 60 gəncin iştirak etdiyi “Zəfər gəncləri” adlı videokonfrans təşkil etmişəm.

Mən seçicilərimi nə müharibə günlərində, nə də qeyri-günlərdə diqqətdən kənar qoymadım, bütün şəhid ailələrinə və qazilərə baş çəkdim, dərdlərinə şərikdirəm. Onları narahat edən məsələləri nəzarətə götürərək həll olunması üçün köməkliyimi əsirgəmədim və bundan sonra da əsirgəməyəcəm. Seçicilərimin etimadını doğrultmaq üçün fəaliyyətimi bu istiqamətdə davam etdirəcəm, Azərbaycanı bütün dünyaya qalib ölkə kimi tanıtmış cənab Prezidentimiz İlham Əliyevin dövlətimizin inkişafı və xalqımızın rifah halının yüksəldilməsi ilə bağlı gördüyü bütün işlərə bacardığım qədər öz töhfəmi verəcəyəm.

Sədaqət Vəliyeva. Sırr deyil ki, 44 günlük Vətən müharibəsindən sonra regionda yeni geosiyasi reallıq formalaşmış. Azərbaycanımız üçün yeni inkişaf erasına daxil olmasına tarixi şərait yaranmış. Cənab Prezident İlham Əliyevin irəli sürdüyü regional inkişaf təkliflərinə bölgə dövlətləri müsbət yanaşmışlar, artıq ölkəmizin nəhəng nəqliyyat və tranzit mərkəzinə çevrilmək imkanı formalaşmış. Eyni zamanda, cənab Prezident İlham Əliyevin müvafiq qərar və tapşırıqları ilə şəhid ailələrinin və qazilərin sosial problemlərinin həlli, onların mənzil-məişət məsələlərinin yaxşılaşdırılması, övladlarının pulsuz təhsil almaq hüququnun təsbiti də reallaşmış.

Lakin təəssüf hissi ilə demək istəyirəm ki, dövlətimizin və cəmiyyətimizin birmənalı şəhid ailələrinə, qazilərə olan diqqətinə, qayğısına ləkə gətirmək, “dəmir yumruq” birliyimizi pozmaq üçün cəhdlərin sayı hər gün artır. Xüsusən də sosial şəbəkələr üzərindən elə bir fon yaradılmağa cəhd

edilir ki, sanki Azərbaycanda şəhid ailələrinə və qazilərə laqeyd münasibət var. 44 günlük müharibədən sonra 2900-dək şəhidimiz, 10 mindən artıq qazımız var. Bu günə qədər onların böyük əksəriyyətinin sosial problemlərinin həlli istiqamətində bir çox addımlar atılıb, sosial ödənişlər həyata keçirilib. Lakin ermənidən artıq erməni olmaq istəyənlər bir neçə şəhid ailəsinin problemini şişirtmək, dövlət, xalq əleyhinə çevirmək niyyətindədirlər. AXCP, Milli Şura, xaricdəki erməni təbliğatı rüporları problemin mahiyyətini dəyişməyə, Azərbaycanın imicinə qara yaxmağa çalışırlar.

1. Bu mənada, mən buradan bütün aidiyyəti qurumlara müraciət edirəm və xahiş edirəm, indiki həssas məqamda şəhidlərimizin ailələrinin, qazilərin bütün müraciətlərinə yüksək həssaslıqla yanaşsınlar, imkan verməsinlər ki, ermənidən maliyyələşənlər dövlətimizin gördüyü bu qədər işləri yerə vursunlar, yanlış ictimai rəy yaratsınlar.

2. Maliyyə Nazirliyinin və Müdafiə Nazirliyinin rəhbərliyinə müraciət edirəm. Cəbhə xəttində qulluq edən hərbiçilərimizin əmək haqqının azaldılmasının obyektiv səbəbləri olsa da və tez bir zamanda problemin həll ediləcəyinə ümid etsəm də, bir xahişim olacaq. Həmin hərbiçilərin sırasında qazi olanlar da var. Hətta onların bəziləri 4–5 dəfə əməliyyat keçirəcək, ayağa qalxması üçün uzun zaman lazım olacaq. Lakin onların maddi ödənişləri gözləmir. Krediti, kirayəsi, borcu olanlar var ki, həmin ikiqat əmək haqqı vasitəsilə ödəniş edirdilər. Buna görə də, Maliyyə və Müdafiə nazirliklərinin rəhbərliyindən xahiş edirəm, bu cür hərbi qulluqçuları nəzərə alsınlar.

3. Banklar da, yaxşı olar ki, qazilərin vəziyyətini nəzərə alaraq, onları kredit borclarına görə sıxmasınlar.

4. Eyni zamanda, bilirsiniz ki, cənab Prezidentin sərən-

camı ilə “YAŞAT” Fondu yaradılıb, hazırda fəaliyyətdədir. Mən qazi seçicilərimin siyahısını həmin Fonda da təqdim etmişəm. Lakin bəzi qazilər zəng edir və şikayətlənirlər ki, əlillik dərəcəsi olmadığına görə onların böyük problemlərinin həlli “YAŞAT” Fondu tərəfindən təmin edilmir. Birincisi, “YAŞAT” Fondunun rəhbərliyindən xahiş edirəm, məsələyə kompromis nöqtəyi-nəzərindən yanaşsınlar. İkincisi, Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi də əli, ayağı olmayan, yaxud ağır yaralı olan qazilərə əlillik dərəcələrinin verilməsində güzəştli mövqe tutsunlar.